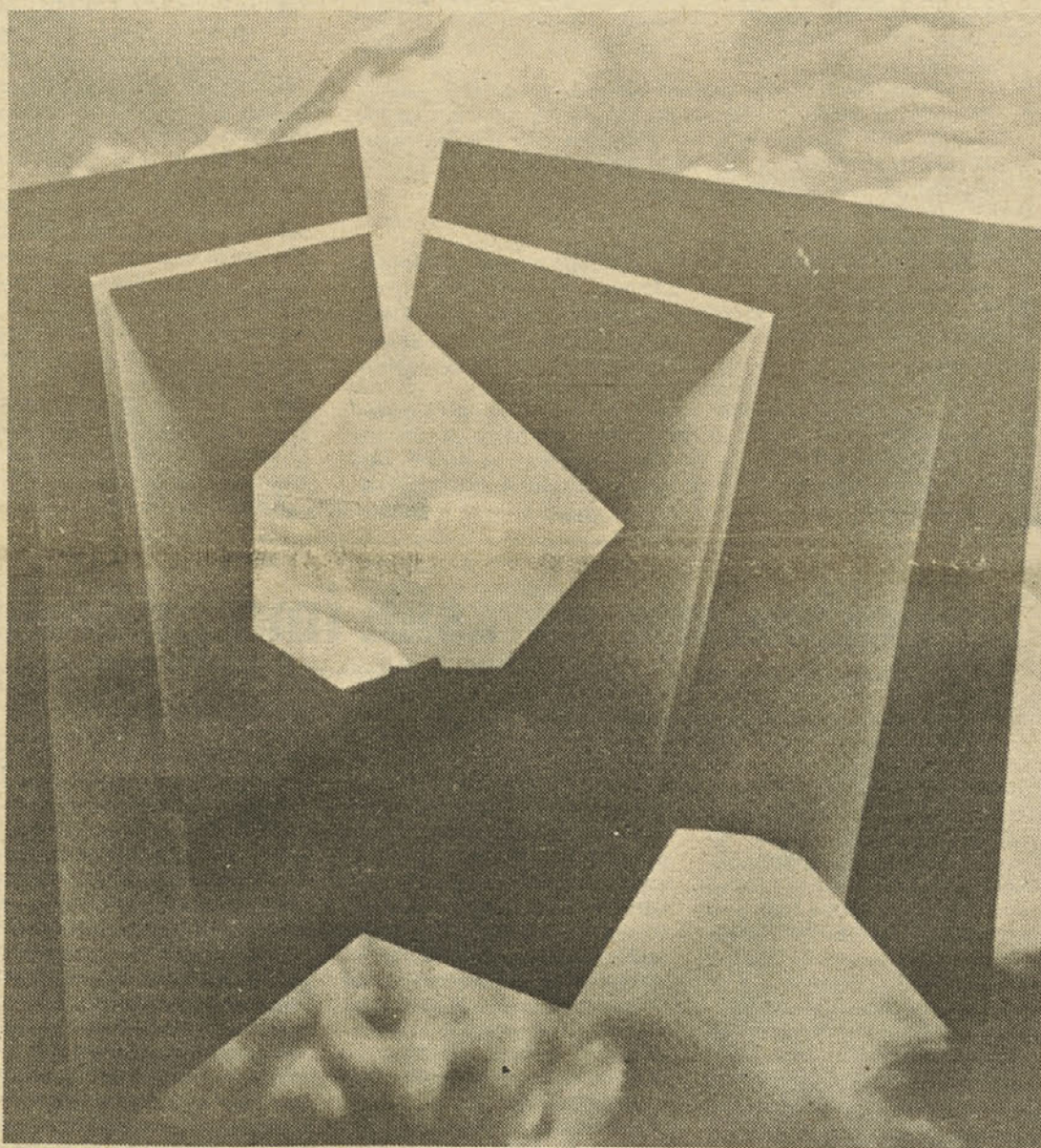

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- VREDNOTENJE UČITELJEVEGA DELA
V CELODNEVNI OSNOVNI ŠOLI, str. 2
- KOLIKO IZOBRAŽEVALNIH SKUPNOSTI
ZA USMERJENO IZOBRAŽEVANJE? str. 3
- RAČUNALNIŠTVO V IZOBRAŽEVANJU, str. 4
- DESET LET CELODNEVNE OSNOVNE ŠOLE
S PRILAGOJENIM PROGRAMOM, str. 4
- VISOKOŠOLSKI VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI
PROGRAMI, str. 5

Marljana Muljević (YU): Temna razpoka, olje, platno, 1982

Večina fotografij, ki jih tokrat objavljamo, je iz kataloga Mednarodne likovne zbirke Junij 1985

DESET LET CELODNEVNE OSNOVNE ŠOLE

Ocena prehojene poti

Srečanje ob desetletnici uva-
janja celodnevne osnovne šole
— potekalo je 28. marca 1985 v
Kranju in se je nadaljevalo z obi-
skom gorenjskih celodnevni-
h osnovnih šol — je bilo priložnost
za širšo oceno njihovega doseda-
njega razvoja, za pogovor o da-
našnjih težavah in razmišljanje o
prihodnosti celodnevne osnovne
šole. O tem sta veliko povedala v
strokovnih prispevkih na posve-
tovanju Milan Adamič z Zavoda
SRS za šolstvo in Helena Novak s
Pedagoškega inštituta, ki že več
let spremljata delo celodnevni-
h osnovnih šol, k širšim ocenam in
novim spoznanjem pa so pripo-
mogli tudi pogovori na posamez-
nih celodnevni-
h osnovnih šolah.

Gibanje za ustanavljanje in
razvijanje celodnevne osnovne
šole, nastalo na pobudo CK
ZKS, je dalo prve sadove že v
šolskem letu 1974-75, ko je
prvih šest osnovnih šol prešlo na
celodnevno obliko dela. Število
celodnevni-
h osnovnih šol se je
nato postopno, a vztrajno večalo,

tako da imamo v šolskem letu
1984-85 organizirano celod-
nevno delo v 80 osrednjih in sa-
mostojnih osnovnih šolah (veči-
noma v vseh razredih), v 62 po-
družničnih šolah in v 9 osnovnih
šolah za učence z motnjami v te-
lesnem in duševnem razvoju. V
151 šolah je v celodnevnom bi-
vanju več kot 33.000 učencev, to
je 14,7 odstotka osnovnošolcev.

Med novostmi, ki jih je prin-
ela celodnevna osnovna šola, je
programsko razširjena dejavnost,
ki pomeni bolj celostno zas-
novan program življenja in dela,
in temu je prilagojen celodnevni
delovni raspored šole. »Celod-
nevna osnovna šola daje učite-
ljem in sodelavcem širše in boga-
tejše možnosti za pedagoško
delo, razširja pa tudi možnosti za
ustvarjalnost in delovno sodelo-
vanje. Z razširjeno dejavnostjo
omogoča vsem učencem, da so
uspešni na različnih področjih
dela in učenja,« pravi Milan
Adamič. Različne dejavnosti se
po njem v taki šoli funkcionalno

prepletajo, povezujejo, dopol-
njujejo in združujejo, vnašajo
več neposrednega sodelovanja
med učitelji in učenci, s tem pa
tudi bolj razgiban slog dela in
bolj pristne medsebojne odnose.

Tako zasnovano pedagoško
delo ima nekatere vidne vzgojne
prednosti. Raziskava na 25 ce-
lodnevni-
h osnovnih šolah, ki jo
navaja Helena Novak, je pred
leti pokazala, da na nobeni izmed
njih ni bilo posebnih vzgojnih in
vedenjskih problemov; odnosi
med učitelji in učenci so bili bolj
demokratični, učni uspehi slab-
ših učencev so se izboljšali. Po-
kazalo se je tudi to, da je šola s
500 do 600 učenci najprimer-
nejša za prožno organizirano ce-
lodnevno obliko dela. Šole veli-
kanske zahtevajo trdnejšo orga-
niziranost, ki zavira bolj prožne
oblike vzgojno-izobraževalnega
dela.

Nadaljevanje na 2. strani

ANDREJ MARINC

Vzgoja — dolgoročna naložba

Minilo je deset let, odkar smo v Socialistični republiki Slove-
niji začeli organizirano uresničevati zamisel o celodnevni
osnovni šoli.

Čast in priznanje dosežkom in učinkom napredne in revolu-
cionarne zamisli! Težko in še prezgodaj je, da bi lahko izmerili
vse njene razsežnosti. Posvetovanje pa je vendarle priložnost, da
kritično in samokritično osvelimo smotre, družbene učinke in
nova spoznanja, ki jih zahtevata življenje in delo v celodnevni
osnovni šoli in jih ponujajo prva, sicer prerodka znanstvena in
teoretična dela.

Uvajanje celodnevne osnovne šole je pomenilo od vsega za-
četka preraščanje ožje šolske reforme. Desetletno uresničevanje
celodnevne osnovne šole kaže, da smo bili uspešni zlasti tam,
kjer se je celodnevna osnovna šola oblikovala kot dosežek skup-
nih prizadevanj delavcev šole, staršev, združenega dela in vseh
organiziranih družbenih sil v okolju. Pri tem so opravili po-
membno nalogo in jo še zmeraj opravljajo koordinacijski odbori
za uvajanje celodnevne osnovne šole pri Socialistični zvezi de-
lovnega ljudstva.

Celodnevna osnovna šola pomeni pomemben korak v preo-
brazbi vzgoje in izobraževanja na Slovenskem — ne le zaradi
pomembnih vzgojnih in izobraževalnih dosežkov, ki so jih te
šole dosegle v preteklih desetih letih, temveč tudi zato, ker so naj-
boljše celodnevne osnovne šole postale tisto pozitivno jedro, po
katerem se nova spoznanja v vzgoji in izobraževanju prenašajo v
vsako slovensko šolo. Le-ta se postopno uveljavljajo kot izho-
dišče za delo vseh osnovnih šol; uveljavili smo jih tudi v zakon-
skih in programskih dokumentih osnovne šole, ki dajejo pod-
lago za uspešnejše razvijanje otrokovih sposobnosti in interesov
ter za izenačevanje njegovih možnosti za šolanje, delovnih
navad, ustvarjalnega odnosa do znanja kot podlage za nadaljnje
izobraževanje in uspešno vključevanje v življenje in delo. Vse to
pa pomeni, da je celodnevna osnovna šola dolgoročna in
uspešna naložba v vzgojo in znanje naše mladine, in s tem zago-
tovalo za nadaljnji uspešni družbeni razvoj.

Čeprav vzgojni in izobraževalni smotri, ki jih dosegamo s ce-
lodnevno osnovno šolo, niso kakovostno izenačeni, je treba
poudariti izjemen napredek, ki smo ga dosegli.

Pred vami, pedagoškimi delavci, starši in družbenim okoljem
— pri tem mislim na vse organizirane subjektivne sile in zvezo
komunistov še posebej — je težavna naloga: doseženo raven mo-
ramo kakovostno utrditi. Odločno moramo poudariti, da bomo,
kljub gospodarskim težavam, še nadalje ustanavljali celodnevne
osnovne šole, prizadevali pa si bomo tudi uveljavljati njihove se-
stavine v programih dela in življenja drugih osnovnih šol. Ta
proces pa bo potekal bolj postopno in z več izvirnimi rešitvami.
Vrnitev k starim vsebinam in oblikam bi pomenila usodno na-
pako. Res je, da je celotna celodnevna šola dražja, vendar brez
nje ne bo kakovostnega napredka; zanj si bomo prizadevali
daljše obdobje in zanj smo se opredelili tudi z dolgoročnim načr-
tom gospodarske stabilizacije.

Čeprav nas pestijo denarne težave — in vaše osebno delo po-
gosto ni ustrezno gnotno ovrednoteno — ne prezrimo, da nismo
sami. Z nami so starši in delovni kolektivi, ki so, kljub začetnim
nasprotovanjem, spoznali številne prednosti celodnevne
osnovne šole.

Iz uvodne besede na posvetovanju ob
10-letnici celodnevne osnovne šole

dogodki
novosti

Podpora glasilu

Mestni odbor sindikata v Ljubljani o Prosvetnem delavcu

Prosvetnemu delavcu je treba zagotoviti zadostno gnotno podlago, da bo tudi v prihodnje redno izhajal ter po vsebini in obsegu zadovoljeval potrebe prosvetnih delavcev po vsestranski obveščenosti o dogajanju na tem področju. Nobena rešitev, ki bi okrnila glasilo ali ogrozila njegov obstoj in redno izhajanje, ni sprejemljiva. Več bo treba storiti za širjenje Prosvetnega delavca med učitelji in vzgojitelji, pa tudi za to, da se bo v glasilu bolje zrcalila dejavnost Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti.

Taka stališča in sklepi so se izoblikovali na seji, 1. 4. 1985, ko je Mestni odbor sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti v Ljubljani razpravljala o gnotnem stanju in srednjeročnem razvoju glasila.

Delavci te dejavnosti potrebujejo svoje glasilo — do njega imajo tudi pravico, saj je obveščena o dogajanju v vzgoji in izobraževanju, o delu prosvetnih organov ter prizadevanjih delavcev te dejavnosti eden od pogojev za njihovo uspešno delo.

Nenehne podražitve papirja in tiskarskih storitev zahtevajo povečano pomoč ustanoviteljev — sindikata in izobraževalnih skupnosti, da bo glasilo po ceni dostopno prosvetnim delavcem. Skrb zbujajo podatki, da upokojeni prosvetni delavci odpovedujejo glasilo, ker so to tako rekoč prisiljeni storiti zaradi nizkih pokojnin. Na kritično gnotno sta-

nje upokojenih prosvetnih delavcev bo treba vztrajno opozarjati ustrezne republiške organe in terjati izboljšave; prav pa bi bilo, da bi šolski kolektivi poravnali del naročnine tudi svojim upokojenim učiteljem in vzgojiteljem.

Na seji smo slišali tudi nov, zanimiv predlog: za sofinanciranje Prosvetnega delavca in poravnano razlike med ekonomsko in še dostopno naročnino naj bi sindikati prispevali določen odstotek članarine, ki jo plačujejo prosvetni delavci. Tako bi se del prosvetnega dinarja, ki ga plačujejo kot članarino, vračal prosvetnim delavcem. S pogostejšim dopisovanjem pa naj bi se v glasilu bolj kot doslej zrcalila tudi dejavnost sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti — od osnovnih organizacij do občinskih in republiških organov.

J. V.

Ocena prehojene poti

Nadaljevanje s 1. strani

Skrb za razvoj in uspešnost vsakega učenca sega v celodnevni osnovni šoli daleč prek učne uspešnosti, saj vključuje tudi otrokovo zdravo telesno in duševno rast in širše možnosti za njegovo interesno dejavnost v svobodnem in usmerjenem prostem času. Tako organizirana dejavnost daje več možnosti za samoupravni razvoj učencev in njihovo usposabljanje za samoupravljanje.

Priznanje zasluži napredek celodnevni osnovni šoli pri uveljavljanju delovne vzgoje in povezovanju izobraževanja in dela. Celodnevne osnovne šole so se znale povezati z organizacijami združenega dela v okolju in z njihovo pomočjo razvile proizvodno dejavnost učencev — od vrtnarstva in cvetličarstva, poljedelstva in sadjarstva do vzreje malih živali in drobne proizvodnje v delavnicah.

Gibanje za uvajanje celodnevne osnovne šole je vseskozi spremljala tudi družbena spodbuda, usmerjena k tesnejšemu sodelovanju med šolo in okoljem — krajevno skupnostjo, starši in drugimi družbenimi dejavniki. Načelo, da morajo za zdravo rast in vsestranski razvoj mladega rodu skrbeti ne samo šola, marveč tudi celotna družba in vsi družbeni dejavniki na območju posamezne šole, se pri večini celodnevni osnovni šoli uspešno uresničuje.

Ti in drugi dosežki celodnevne osnovne šole so zadosten razlog, da jo utrjujemo in razvijamo tudi v prihodnje. Družbeno neodgovorno bi bilo, če bi začeli omejevati ali ukinjati celodnevne osnovne šole, pravi Helena Novak. S tem ne bi škodovali samo tem šolam, marveč tudi napredku in reformi celotnega osnovnega šolstva, ki jima celodnevne osnovne šole utirajo pot.

Povezovanje uspehov v deset-

letnem razvoju celodnevne osnovne šole pa ni moglo mimo nekaterih neuspehov in težav. Nad jubilejnim letom je senca zdajšnjih gospodarskih razmer, ki bi utegnile, vsaj ponekod, ogroziti tudi pridobitve celodnevni osnovni šoli. Nespodbudno je, da ponekod iščejo izhod iz gnotnih zadreg s slabšim nagrajevanjem učiteljevega dela. Prav nič pohvalna ni ocena, da nismo znali razviti ustreznega vrednotenja dela v celodnevni osnovni šoli, ki bi upoštevalo obseg, kakovost in uspešnost dela. Strokovne službe pa bi bile deležne ob desetletnici večjega priznanja, če bi bile izoblikovale jasnejšo podobo o tem, kako uveljaviti prvine in dosežke celodnevne osnovne šole v vsaki osnovni šoli, kako odpreti njihovo dolgoročno perspektivo in kako preoblikovati podaljšano bivanje učencev v skladu z izkušnjami celodnevni osnovni šol, saj je v podaljšano bivanje vključen skoraj toliko učencev kot v celodnevne osnovne šole. Ali pa imajo morda te zadrege globlje korenine in širša ozadja, ki jih še nismo preučili?

Desetletnica celodnevne osnovne šole je priložnost za pohvalo vsem, ki so veliko naredili za njihov razvoj tako v posameznih šolah kot v koordinacijskih odborih za celodnevno osnovno šolo pri občinskih konferencah in Republiški konferenci SZDL in v strokovnih službah. Desetletnica celodnevne osnovne šole je tudi spodbuda za razmišljanje o tem, kako kljub težkim gospodarskim razmeram razvijati in posodabljanje ne le celodnevne osnovne šole, marveč celotno osnovno šolstvo. Enotna, samoupravna socialistična osnovna šola, ki bo dala vsakemu otroku čim boljše možnosti za vsestranski osebnostni razvoj, je cilj, ki smo ga zapisali v vse temeljne listine o vzgoji in izobraževanju.

JOŽE VALENTINČIČ

Vrednotenje učiteljevega dela v celodnevni osnovni šoli

Odgovor na odprto pismo

Koordinacijski odbor za uvajanje celodnevne osnovne šole pri Predsedstvu Republiške konference SZDL Slovenije je na seji, dne 18. marca 1985 razpravljalo o odprtem pismu o razvrednotenju dela učiteljev, ki so ga učiteljice COŠ Ivana Nemca-Vojka Radenci naslovile na koordinacijski odbor in je bilo objavljeno tudi v Prosvetnem delavcu februarja 1985.

Koordinacijski odbor za uvajanje celodnevne osnovne šole pri Predsedstvu RK SZDL Slovenije je pri opredeljevanju do vrednotenja dela celodnevne osnovne šole v svobodni menjavi dela izhajal iz spoznanja, da je COŠ dolgoročno opredelitev razvoja osnovne šole v naši socialistični samoupravni družbi. Celodnevna osnovna šola lahko z raznovrstnimi in bogatimi oblikami dela najuspešneje uresničuje vzgojno-izobraževalne smotre sodobne šole. Zato tudi novi program življenja in dela osnovne šole uvaja mnoge sestavine COŠ kot obvezno sestavino življenja in dela vsake osnovne šole v SR Sloveniji. Ob tem pa je koordinacijski odbor ugotovil, da je v zaostrenih gospodarskih razmerah, ko so zmanjšane materialne možnosti družbe, vzgojno-izobraževalno delo preizkušeno vrednoteno; to se kaže v čedalje slabšem družbeno-gospodarskem položaju učiteljev.

Zato se koordinacijski odbor zavzema za take rešitve pri uresničevanju svobodne menjave dela, ki bodo omogočile ustrezno vrednotenje kakovostnega izvajanja vzgojno-izobraževalnega procesa in podružbljanja vzgoje in izobraževanja, ob tem pa zlasti celodnevne osnovne šole.

V obsežni razpravi in na podlagi stališča Izobraževalne skupnosti Slovenije ter strokovnih mnenj Zavoda SR Slovenije za šolstvo, Republiškega komiteja za vzgojo, izobraževanje ter telesno kulturno in Pedagoškega inštituta je koordinacijski odbor v zvezi z odprtim pismom sprejel naslednja

STALIŠČA:

1. Delo v vseh osnovnih šolah, ki razvijajo vsebino celodnevne osnovne šole ne glede na to, ali so že prešle na celodnevno organizacijo življenja in dela, je čedalje bogatejše in zahtevnejše in terja od delavcev v teh šolah veliko napora, iskanja ustvarjalnega dela in odgovornosti. Zato je treba pri vrednotenju njihovega dela v programu storitev upoštevati zlasti te elemente:

— organizacijo dela glede na zahtevo, da šola omogoča pomoč vsem učencem ob pouku in tudi stalno usmerjanje pri učenju;

— odgovornost učiteljev za vzgojno-izobraževalne dosežke, zlasti za uvajanje učencev v samostojno učenje in razvijanje delovnih navad;

— uvajanje številnih novosti, ki v bistvu pomenijo inventivno dejavnost na tem področju;

— razvitost odnosov med šolo in okoljem, ki se kažejo zlasti nastajanju letnega načrta dela in njegovem skupnem izvajanju;

— obseg in kakovost posrednega vzgojno-izobraževalnega dela, kjer se organsko prepletajo pouk, interesne dejavnosti in samostojno učenje ter druga dela, ki terjajo od učitelja prisotnost v šoli.

Pri zagotavljanju materialnih pogojev šole bi bilo treba upoštevati, da zahteva bogatejši program tudi več materialnih sredstev.

2. Poseben dodatek celodnevni osnovni šoli je bil pri uvajanju novih družbeno-gospodarskih odnosov v svobodni menjavi dela upravičljiv in potrebna spodbuda, zato je bil uveden v večini celodnevni osnovni šol. S sprejemom Zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja pa so določene uredile družbeno-gospodarski odnosi na področju vzgoje in izobraževanja; s tem je bila podana podlaga, da učenci v svobodni menjavi dela po programu vrednotijo dosežke dela izvajalcev in njihov prispevek k razvoju družbe kot celote.

Koordinacijski odbor za uvajanje celodnevne osnovne šole meni, da vrednotenje dela COŠ v obliki posebnih dodatkov ni potrebno, pač pa je treba v merilih izobraževalnih skupnosti zagotoviti tako vrednotenje, ki bo ustrezalo resničnim dosežkom in kakovosti dela COŠ in njihovemu družbenemu pomenu.

Uveljaviti se morajo torej tista merila, ki omogočajo vrednotenje programa dela osnovne šole glede na dosežke dela; to naj bo omogočalo diferencirano nagrajevanje delavcev v vseh osnovnih šolah, COŠ in v osnovnih šolah s prilagojenim programom. Dodatek torej po svoji vsebini in glede na dosežke dela in delovne razmere obstaja, vendar to ne more biti pavšalni z odstotkom določen dodatek, ki ne upošteva dogovorjenih osnov in meril.

Zakon o osnovni šoli uveljavlja zasnova celodnevne osnovne šole tako, da mora vsaka osnovna šola postopno preraščati v COŠ. Tak način uresničevanja svobodne menjave dela omogoča tudi šolam, ki niso celodnevne, vendar se približujejo celodnevni organizaciji življenja in dela, da dobivajo učitelji tudi v teh šolah »dodatek«, ki je rezultat obsega, kakovosti in delovnih razmer.

3. Vrednotenje dela posameznega učitelja je v pristojnosti delavcev posamezne šole in jo morajo urejati s samoupravnimi splošnimi akti v skladu s samoupravnim sporazumom o razporeditvi in delitvi dohodka in delitvi osebnih dohodkov. Koordinacijski odbor se zavzema, da se pri tem v celoti uresničuje načelo nagrajevanja po dosežkih dela.

Ljubljana, 26. marec 1985

Izobraževanje odraslih ima prihodnost

Podružnica andragoškega društva tudi v Ljubljani

Andragoško društvo Slovenije, ki povezuje andragoge in druge andragoške delavce ter vse, ki se zanimajo za izobraževanje in vzgojo odraslih, vključuje čedalje širši krog ljudi z različnih področij družbenega življenja. Da bi omogočilo članstvu več možnosti za društveno in andragoško dejavnost, ustanavlja v zadnjem času podružnice v večjih središčih. Dosedaj ustanovljenim podružnicam Andragoškega društva Slovenije v Mariboru, Kranju, Kopru in Novem mestu se je pridružila 4. 4. 1985 še na novo ustanovljena podružnica v Ljubljani.

Ustanovni sestanek, ki je bil drugačen, kot smo ga vajeni v

društvih, je potekal v dvorani Kulturnega doma Španski borci v Ljubljani. Kulturni del programa, ki so ga društvu poklonili kulturni delavci, je obogatil strokovni del. V njem so Tilka Blaha, nestorica slovenskih andragogov, dr. Ana Krajnc in dr. Milan Jurina povzeli nekaj svojih spoznanj in pogledov na izobraževanje odraslih v preteklosti, danes in v prihodnje.

Izobraževanje odraslih dokazuje svojo življenjsko moč in prilagodljivost človekovim potrebam s prožno izbiro vsebin, oblik in metod dela. Sodobnemu izobraževanju odraslih so tuje točnost, ozkost in utesnjenost, pa tudi enostransko obravnavanje

človekovih potreb po izobraževanju (T. Blaha).

Izobraževanje odraslih doživlja občasna nihanja. To so obdobja, ko moramo preveriti andragoško dejavnost, odstraniti iz nje preživelo in odpreti vrata novim vsebinam in tokovom. Čedalje bolj se zavedamo, kako pomembno vlogo imajo izobrazba, znanje in razvite ustvarjalne zmožnosti. Nezanjanje in ustvarjalna nemoč odpirata vrata sodobnemu neokolonializmu. Družba prihodnosti je lahko le družba izobraženih množic, družba, ki bo nenehno razvijala človekovo osebnost. Izobraževanje odraslih napoveduje tako družbo z geslom: Vsi smo učenci in učitelji; vsakdo lahko kaj nauči drugega; vsak naj koga uči! (A. Krajnc)

Ob kopičenju znanstvenih spoznanj se moramo načrtno lotiti zahtevne naloge, kako vse

to znanje približati človeku, narediti, da bo to znanje uporabno in da bo rabilo človeku v napredku in ustvarjalnem delu. Načrtnost se mora izražati na vseh ravneh in v vseh organizacijah, upoštevati pa morajo potrebe povprečnih, kot nadpovprečnih in podpovprečnih odraslih (M. Jurina).

Izobraževanje odraslih torej pred seboj prihodnost nje nečeto nalog in še ne sem opredeljeno poslanstvo, so potrebe po nenehnem izobraževanju čedalje bolj razvidne. Današnja kriza na tem področju je le prehodno obdobje, pred ponovnim vzponom.

Na ustanovnem sestanku udeleženci zbrali triletni odbor, ki bo vodil delo podružnice. Za predsednico odbora je imenovana mag. Marinka Marjanec.

J. V.

Julius Puchalski (Pl): Brez naslova, kombinirana tehnika

VODSTVA ŠOL, VZGOJNO-VARSTVENIH
IN DRUGIH ORGANIZACIJ, VODSTVA OSNOVNIH
ORGANIZACIJ SINDIKATA

Veliko je vzgojno-varstvenih organizacij, osnovnih in srednjih šol ter drugih vzgojno-izobraževalnih organizacij, kjer je večina naročena na Prosvetnega delavca. V tem se zrcali skrb odgovornih za obveščeno in nenehno izobraževanje pedagoških delavcev, pa tudi visoka zavest in razgledanost pedagoških kolektivov.

Posnemajmo jih!

Naš list lahko naročite po telefonu:
(061) 315-585

PRED NOVO REORGANIZACIJO

Koliko izobraževalnih skupnosti za usmerjeno izobraževanje?

razpravljamo

V Poročevalcu Izobraževalne skupnosti Slovenije, št. 1 z dne 1. februarja letos, so bila objavljena izhodišča za preoblikovanje posebnih izobraževalnih skupnosti. Izhodišča zrcalijo družbeno-gospodarske razmišljanja o tem, kaj sedanje število pisov ne po-
krije, še manj pa po vsebini in
količina, ki bi jo lahko opravljali, ne
temeljnimi družbeno-gospodarskimi
skupnostmi, zaradi kar-
nih so bile skupnosti ustanov-
ljene. Če je bilo pred leti glasno
razmišljanje o inflaciji pisov (ali
podobnih skupnosti na drugih
področjih) zavrženo kot idejno
prejeto in samoupravni druž-
beni ureditvi nasprotno pojmo-
vanje, so objavljena izhodišča
zelo zelena luč za zakonito raz-
mišljanje o teh vprašanjih, in
zato predvsem za iskanje
poti za urejanje družbe-
nospodarskih odnosov v
izobraževanju.

Ko razmišljamo o reorganiza-
ciji in številu posebnih izobraže-
valnih skupnosti, moramo te
skupnosti presojati predvsem z
gledišča, ali organiziranost pose-
bnih izobraževalnih skupnosti
mogoča uresničevanje svo-
bodne menjave dela. Le-ta na
področju vzgoje in izobraževa-
nje ne more in ne more živeti.
Tudi tem ne mislim na krizo siste-
ma, temveč na krizo uresničeva-
nje svobodne menjave dela;
ne posledice so iz dneva v dan
slabše.

V učbeniku za srednje šole
Kristana Samoupravljal-
ne, Ljubljana 1982, je na strani
opredeljena svobodna me-
njava dela takole: »Ker je delo
dejavnosti (družbenih de-
javnosti namreč, op. pisca) prav-
ko družbeno pomembno in
nujno, se zagotavlja pridobi-
vanje dohodka s svobodno me-
njava dela z delavci v materialni
izločeni. Te družbene de-
javnosti so sestavni del procesa
družbene reprodukcije. S svojimi
delovnimi vrednostmi v materialni
izločeni. Z izobraževanjem
zagotavljajo večje znanje delav-
cev v materialni proizvodnji, z
razvijanjem znanstvenih odkritij
in novih tehnoloških postopkov
proizvodno povečujejo pro-
duktivnost dela, z zdravstvenim
delom zagotavljajo normalne
delovne sposobnosti delavcev v
materialni proizvodnji itd.

Namen načela svobodne me-
njava dela je, da se delavcem v
družbeni dejavnosti zagotovi
tak družbenogospodarski po-
stoj, kot ga imajo delavci v ma-
terialni proizvodnji. To izhaja iz
svobodnega načela, da samo delo
in rezultati dela določajo člove-
kov materialni in družbeni polo-
žaj. Taka so torej načela. Vse-
akor sprejemljiva.

Svobodno menjava dela v
izobraževanju ureja
predvsem Zakon o svo-
bodni menjavi dela na področju
vzgoje in izobraževanja. Zakon
uresničujejo žal le formalno,
ker zadeva organiziranost izo-
braževalnih skupnosti, o uresni-
čevanju vsebine zakona kot
podlage za urejanje družbeno-
gospodarskih odnosov v vzgoji
in izobraževanju pa ne moremo
govoriti. Delavcem vzgojno-
izobraževalne skupnosti ne za-
gotavljamo enakopravnega
družbenogospodarskega polo-
žaja z drugimi delavci, takega, ki
bi moral temeljiti na podlagi pri-
delave pri večanju narodnega
dohodka; ne moremo določati
ne storitev, resničnih mate-
rialnih stroškov, obračunavati
predpisane amortizacije, sred-
stev za razširjeno reprodukcijo

In kaj so naredile za svobodno
menjavo dela posebne izobraže-
valne skupnosti dolej? Prav
malo. Krive niso institucije,

ampak razmere, v katerih po-
sebne izobraževalne skupnosti
ne morejo ničesar storiti. V pre-
nekaterem pisu so se uporabniki
in izvajalci že dogovorili, naj se
rešijo nekatera vprašanja tudi z
višjo prispevno stopnjo. Toda
tega ne dovoljuje omejitev.
Pisi so se dogovarjali o nekate-
rih posebnih normativih in meri-
lih, vendar za to ni denarja; ta je
bil porazdeljen za financiranje
po osnovnih standardih in nor-
mativih.

Kar zadeva dogovarjanje med
uporabniki in izvajalci, posebne
izobraževalne skupnosti nimajo
možnosti, da bi polno zaživele.
Zadeve so bolj ali manj dolo-
čene že vnaprej — s takimi ali
drugimi načrti, z omejitvami
in indeksi. Delegati jih lahko
samo samoupravno sprejmejo.
Takšno stanje ne more razviti
delegatske zavzetosti in se kaže
v pasivnosti delegatov uporab-
nikov in v brezuspešnem priza-
devanju izvajalcev.

Gotovo pa so posebne izobraže-
valne skupnosti opravile svojo
vlogo vsaj na dveh področjih: pri
načrtovanju kadrov in v delu
strokovnih svetov. Teh dveh po-
dročij tudi v prihodnje ne bo
mogoče bolj omejiti.

Drugačna organiziranost — kaj pa vsebina?

Zdajšnja organiziranost pisov
ne ustreza razmeram. Predvi-
dena je reorganizacija. Kolkoli
posebnih izobraževalnih skup-
nosti! Devetnajst, sedem, šest,
pet? Ali bodo slabosti 19 pisov z
ustanovitvijo sedmih ali petih
odpravljen? V stališčih ni no-
bene prepričitve utemeljitve, da
bi odpravili zdajšnje po-
manjkljivosti, če bi imeli manj
pisov. Čemu torej reorganizaci-
ja? Morda je spet le sama sebi
namen? Bomo ob formalnih
vprašanjih reorganizacije po-
zabili temeljne vsebinske proble-
me? Ti so tolikšni, da jih reorga-
nizacija ne more zasenčiti.

Stališča dopuščajo, da ob
reorganizaciji, razmišljamo tudi
o drugačni preobrazbi izobraže-
valnih skupnosti. Če sedanje, ne
manjše število pisov, ne more
rešiti temeljnih slabosti, ali so
posebne izobraževalne skupno-
sti — take, kakršne imamo zdaj
in z zdajšnjimi pristojnostmi —
sploh potrebne? Ali ne bi vloge,
ki jo opravlja zdaj 19 posebnih
izobraževalnih skupnosti, lahko
opravljala ena sama — namreč
Izobraževalna skupnost Slove-
nije. Če lahko to počno v neka-
terih republikah in pokrajinah,
bi lahko tudi v Sloveniji. Vseh
Slovencev je približno za manjše
velemesto. Kako čudno bi se
nam zdelo, če bi v takem vele-
mestu vodili politiko vzgoje in
izobraževanja po 80 ali več tiri-
h (toliko imamo v Sloveniji občin-
skih izobraževalnih skupnosti in
pisov) — v Sloveniji se nam zdi
to povsem normalno.

Danes imamo več razlogov za
eno samo izobraževalno skup-
nost za usmerjeno izobraževa-
nje, kot pa za devetnajst ali ne-
koliko manj. Utemeljitev, da
moramo imeti več pisov zaradi
ustavnih in zakonskih določil, je
kaj neprepričljiva, ker imamo
veliko podobnih določil, pa jih
ne izpolnjujemo.

Odločanje uporabnikov o te-
meljnih vprašanjih je omejeno
tako v eni kot v devetnajstih
skupnostih. Vemo, da se tem-
eljne odločitve dokončno
sprejemajo v Izobraževalni
skupnosti Slovenije in ne v pisih.
Tega ne navajam kot očitke,
temveč kot dejstvo, ki potrjuje,
da bi z eno skupnostjo za usmer-
jeno izobraževanje vsekakor
lahko shajali.

Pisovska posebnost so raz-
lične prispevne stopnje. Že lep
čas, odkar obstajajo posebne
izobraževalne skupnosti, veliko

delovnih organizacij sploh ni
bilo vključenih v nobeno od njih.
Danes pa se lahko delovna or-
ganizacija vključi v tisto pis, ki
ima nižjo prispevno stopnjo;
pomembno je namreč le to, da
daje prispevek v en pis. Doga-
jalo se je celo, da niti šole niso
bile vključene v posebno izobra-
ževalno skupnost za pedagoško
usmeritev, in sicer samo zato,
ker je imel ta pis sorazmerno
najvišjo prispevno stopnjo.

Bogati in revni

Da lahko posebne izobraže-
valne skupnosti opravljajo svojo
vlogo, je treba sredstva med po-
sameznimi skupnostmi prelivati.
Imamo tako imenovane dono-
sne in nedonosne pise. Kako
preprosto bi bilo, če bi imeli v
Sloveniji eno samo prispevno
stopnjo! Potem ne bi več govo-
rili o bogatih in revnih pisih in
poslušali očitkov, kdo živi dru-
gega, zmanjšali bi stroške fi-
nančnega poslovanja itd.

Sedanje posebne izobraže-
valne skupnosti v Sloveniji tem-
eljijo na panožnem načelu,
vendar lahko ugotovimo, da po-
samezni pisi zelo različno zago-
tavljajo kadre za svoja področja.
Najčistejši naj bi bil pis za tek-
stilno stroko, ki po podatkih iz
izhodišč zagotavlja 82,64 od-
stotka svojih kadrovskih potreb.
Druga skrajnost je pis za kultu-
ro, ki zagotavlja komaj 18,2
odstotka svojih potreb. Kar
deset posebnih izobraževalnih
skupnosti je takšnih, ki ne zago-
tavljajo same niti 60 odstotkov
kadrovskih potreb. Nesporo je,
da je združeno delo vedno bolj
interdisciplinarno in ga je zato
že skoraj nesmiselno deliti v
formalne panoge: te obstajajo
namreč le še po imenu končnega
izdelka oziroma storitve, nič več
pa po tem, kdo je bil udeležen v
tem procesu. Če moramo k sto-
tim strokovnjakom, ki prihajajo
iz kulturoloških šol, dodati še
449 strokovnjakov, ki prihajajo
iz drugih šol, da lahko kulturna
dejavnost teče, vidimo, kako
majhen del zaposlenih daje ime
vsej dejavnosti. Danes skoraj ni
mogoče govoriti, da smo obliko-
vali posebne izobraževalne
skupnosti po panožnem ali per-
sonalnem načelu. Združujemo
panoge tako ali drugače, spra-
vimo to v sedem ali pet izobraže-
valnih skupnosti — omenjena
interdisciplinarnost bo ostala.
Denar med skupnostmi se bo
moral prelivati in solidarnost bo
moral ostati. Temu bi se izog-
nili le, če bi imeli eno samo izo-
braževalno skupnost.

Naj končno omenim še to, da
je delovanje več posebnih izo-
braževalnih skupnosti drago.
Povečan administrativni in stro-
kovni aparat, razvejena delegat-
ska mreža, priprava vseh gradiv
za delo delegatskega sistema,
potroženo in še povečkrateno
komuniciranje šol s tremi in več
posebnimi izobraževalnimi
skupnostmi, zamujanje dela za-
radi delovanja delavcev v dele-
gatskem sistemu — vse to
močno posega v že tako ome-
jena sredstva za usmerjeno izo-
braževanje. In če upoštevamo še
to, da je marsikaj tega nemalo-
krat zgolj formalne narave,
potem je takšno poslovanje še
dražje in dvomljivejše.

V eni izobraževalni skupnosti
bi prenekateri vprašanja lahko
urejali mnogo bolj smotno, lo-
gično, ceneje in čisto nič manj
samoupravno, kot v več ali manj
posebnih izobraževalnih skup-
nostih.

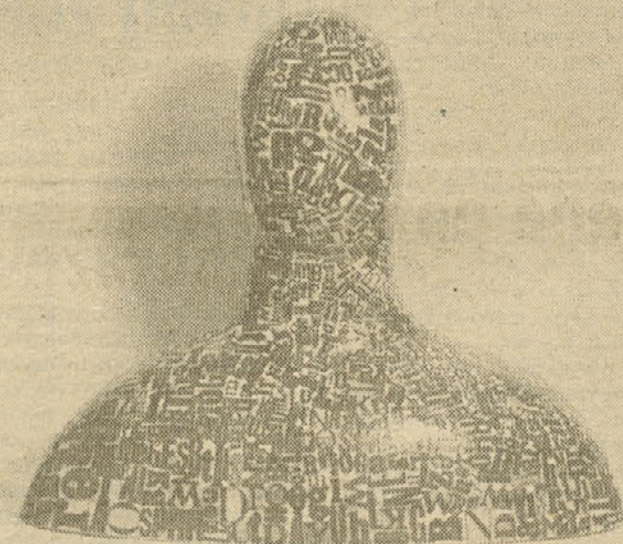
Nekatere oblike dosedanjega
delovanja posebnih izobraže-
valnih skupnosti pa bi morale
ostati kot oblika dela tudi v mo-
rebitni enotni izobraževalni
skupnosti. Med takšne oblike
dela bi morali šteti vsekakor
delo strokovnih svetov posebnih

izobraževalnih skupnosti, načr-
tovanje kadrovskih potreb in
določanje vpisa, predlaganje
določene specifične za posa-
mezna področja itd. Teh vpra-
šanj ni mogoče dovolj prete-
htano obravnavati na enem
samem kraju, zato bi bilo prav,
da bi jih obravnavali tudi v pri-
hodnje po sorodnih področjih.
Tak način dela ne bi zahteval
novih napornih in dolgotrajnih
reorganizacij; ne bi bilo treba
oblikovati nekih novih organov,
izginil pa bi tudi strah, kako bi
preoblikovanje pisov vplivalo na
nove kombinacije usmeritev in
vzgojno-izobraževalnih pro-
gramov.

Oživiljanje zamisli iz zaprašenih aktov

Zamisli iz Izhodišč navajajo in
oživljajo v zdaj že zaprašenih
aktih nakazano, vendar v življe-
nju ne uveljavljeno samou-
pravno organiziranost: Izobraže-
valno skupnost Slovenije —
posebne izobraževalne skupno-
sti — temeljne izobraževalne
skupnosti in enote posebnih izo-
braževalnih skupnosti. Takšna
samoupravna organiziranost v
praksi ni zaživila zaradi razli-
čnih vzrokov.

Po dozdašnjji podmeni, naj bi
enota posebne izobraževalne

Ratko Petric (YU): Govornik, pollester, 1981

skupnosti počela to, kar delajo
zdaj sveti šol. Kljub temu pa še
vedno razmišljamo, kaj bi našli,
da bi samoupravno organizira-
nost kar se da zapletli in še pove-
čali neučinkovitost in drago admi-
nistracijo.

V Izhodiščih razmišljamo in
naštevamo, kaj vse bodo tem-
eljne izobraževalne skupnosti
ter enote posebnih izobraževal-
nih skupnosti počele in urejale.
Lahko se zgodi, da bi v nove sa-
moupravne akte vse to lepo za-
pisali, čeprav že zdaj vemo, da
tega ne bomo mogli storiti. Po-
samezne stvari so v izhodiščih
tako idealizirane, kot da nas ne
bi življenjska praksa že leta in
leta neizprosno postavljala na
trda tla.

Izhodišča navajajo, kaj bi do-
brega prinesla reorganizacija
pisov. Ne vem, ali vidi to vsak —
toda sam menim da bi se dobre
zamisli najlažje uresničile prav v
enotni izobraževalni skupnosti —
v tej pa naj bi — zato, da bi tem-
eljite delali in lažje odločali —
uveljavljali razne oblike dela.

Reorganizacija posebnih izo-
braževalnih skupnosti mora
imeti jasen cilj: v novem sistemu
mora zaživeti samoupravna or-
ganiziranost tako, da bodo lahko
uporabniki in izvajalci na enako-
pravni podlagi uresničili na-
čelo svobodne menjave dela. Če
tega ne bo, potem je vse razmiš-
ljanje o novi organiziranosti
brez pomena, namenjeno samo
sebi. Tega pa si prav gotovo ne
želimo.

VALENTIN PIVK

Svobodna menjava dela v visokem šolstvu

Kritična ocena jugoslovanskih univerz

Na Pedagoški fakulteti v Osi-
jeku je bila 1. in 15. marca t. l.
okrogla miza o svobodni menjavi
dela v visokem izobraževanju.
Pripravila sta jo Skupnost jugo-
slovanskih univerz in Univerza v
Osijeku, sodelovalo pa je okoli
sto predstavnikov univerz, druž-
beno-političnih in drugih organi-
zacij.

Razprava ob okrogli mizi je
kritično razčlenila gospodarske
razmere v visokem izobraževa-
nju pa tudi samo zamisel svo-
bodne menjave dela. Značilna je
bila na primer ugotovitev dr. D.
Šečkovića s titografske univerze,
da je Marx predvidel svobodno
menjavo dela šele v komunizmu.
Nič čudnega, če je v naši javnosti
veliko nezaupanja v to zamisel,
saj je prave svobodne menjave
dela pri nas zelo malo, zlasti v
izobraževanju in znanosti, pa
tudi nespornost ne manjka.
Na tem področju se Ustava in
Zakon o združenem delu naj-
manj uresničujeta: država se ne
odpoveduje odločanju; eno so
načela, drugo pa njihova upo-
raba v praksi.

blikah in pokrajinah različno or-
ganizirane. Ponekod prevladuje
panožno načelo, drugje območno.
V Bosni in Hercegovini imajo
eno samo skupnost za visoko
izobraževanje, vendar razpravljalci
iz te republike menijo, da
ne moremo govoriti o pravi svo-
bodni menjavi dela. V Črni gori
je vse usmerjeno izobraževanje
združeno v eni izobraževalni
skupnosti — to ustreza velikosti
te republike. Pogosto je slišati
mnenje, da gre pri vsem tem bolj
za obvezno kot za svobodno me-
njavo dela: država (republika)
določa prispevne stopnje, upo-
rabniki tarnajo, da so le-te previ-
soke, izvajalci pa, da so prenizke.

Bridke izkušnje ima akade-
mija umetnosti v Beogradu. O
njih je poročal dr. V. Slijepčević.
Odkar so se vključili v samou-
pravno interesno skupnost za
izobraževanje, gre akademija
rakovno pot. Odršana je od sa-
moupravnih interesnih skupnosti
za kulturo in kulturnih ustanov.
Merila samoupravne interesne
skupnosti za izobraževanje ne
upoštevajo zahtev individual-
nega dela s 1300 študenti. Zaradi
zmanjšanih sredstev mora aka-
demija prevlati del stroškov na
študente. Tako se na žalost doga-
ja, da se na to akademijo lahko
vpišujejo le premožnejši — po
možnosti doma iz Beograda.

Dr. M. Ratković iz Osijeka
vidi izhod iz današnjega stanja v
enotnih samoupravnih intere-
snih skupnostih za izobraževa-
nje, znanost in zaposlovanje; ve-
čina drugih razpravljavcev pa se
je zavzemala bolj za enotne sa-
moupravne interesne skupnosti
za znanost in visoko ali usmer-
jeno izobraževanje, s pogojem,
da bi v njih res zaživila svobodna
menjava dela. Dr. M. Radović
meni, da je ločeno financiranje
znanosti in izobraževanja povzro-
čilo odmiranje znanosti na univer-
zah, čeprav imajo te okrog 80
odstotkov vseh znanstvenih
zmogljivosti.

S tem je soglašal tudi dr. M.
Trklja iz Novega Sada. S svo-
bodno menjavo dela poimenu-
jemo pridobivanje dohodka,
njegovo delitev in še marsikaj,
samo ne prave menjave dela in
uresničevanja dogovorjenih
programov po načelu enako-
vrednosti. Različna so bila mne-
nja o ceni izobraževanja: neka-
teri jo pojmujejo kot nujen pri-
pomoček za svobodno menjava
dela, drugi pa kot značilno obliko
tržnih odnosov.

Po oceni dr. M. Petrovića iz
Kragujevca smo naredili usodno
napako s tem, ko smo pri vredno-
tenju izobraževanja in znanosti
uporabili merila, ki veljajo v ma-
terialni proizvodnji. »Proizvod«
visokega izobraževanja je znan-
je, vendar tega ne moremo me-
riti s količinami, ne da bi zašli v
enostranske tržne odnose.

Kolikšen delež ima izobraže-
vanje v narodnem dohodku? Dr.
M. Ratković iz Beograda je na-
vedla, da se je delež družbenega
proizvoda, namenjen izobraže-
vanju, v Jugoslaviji znižal od
4,71 v letu 1979 na 3,77 v letu
1983, delež narodnega dohodka
pa od 5,21 na 4,25. Zaradi ome-
jitve denarja in širitve izobraže-
vanja so se zadeve morale zao-
striti. S tako omejenimi sredstvi
bo pač treba zmanjšati obseg
izobraževanja, zmanjšala pa se
bo tudi njegova kakovost. Ker to
za družbo ni sprejemljivo, bi mo-
rali iskati izhod iz krize v pove-
čanju družbenega proizvoda.

Precej razprav je bilo name-
njenih samoupravnim intere-
snim skupnostim, ki so po repu-

Višjo kakovost dela bi morali
doseči tako pri visokošolskih učiteljih kot pri študentih. Le-ti naj
bi šli skozi sito sprejemnih izpi-
tov, za izobraževanje pa naj bi
tudi sami prispevali, kadar se
študij zavleče, prek predpisane
dobe.

Za veliko težav, ki jih imamo
na tem področju, je krivo to, da
se jih ne lotimo s poglobljeno
analizo, dokler nas posledice ne
prizadenejo, je poudaril na
koncu dr. M. Čišić, predsednik
Skupnosti jugoslovanskih uni-
verz. Zaradi metodološke površ-
nosti danes ne mislimo, kaj in
kako bo jutri. Zato se nam doga-
ja, kot je nekdo dodal, da po-
jemo žito že takrat, ko je še
trava.
ANTE BEŽEN

dogodki
novosti

Deset let celodnevne osnovne šole s prilagojenim programom

Celodnevno delo daje boljše možnosu

Osnovna šola Pohorskega odreda v Slovenskih Konjicah — šola s prilagojenim programom, vključena v Vzgojno-izobraževalni zavod Slovenske Konjice — sodi med osnovne šole, ki so že pred desetimi leti začele uvajati celodnevno delo. Celodnevne organizacije so se lotili s spoznanjem, da bo tako delo omogočilo bolj celostno obravnavo razvojno prizadetih otrok in jim dalo boljše možnosti za usposabljanje za življenje in delo. Iz podrobnega poročila o preteklem desetletju, ki nam ga je poslala Milena ŠEGLER z navedene šole, povzemamo nekaj najzanimivejših podatkov.

Odkar imajo celodnevno osnovno šolo, zelo uspešno sodelujejo z delovnimi organizacijami, ki s poslušom sprejemajo učence šole na delovno prakso in jih kasneje tudi zaposlujejo. Tako zmoro šola na koncu izobraževanja vključiti učence v redno ali njim prilagojeno delo. Precej proizvodnega dela opravljajo v šolskih delavnicah, še več pa v delovnih organizacijah. Učencem pomagajo mentorji: eden od njih vodi čebelarstvo, drugi uči učence peči kruh in pecivo.

Dobri so stiki med šolo in družbeno-političnimi organizacijami ter skupnostmi. Niso redke prireditve, razstave in proslave, pri katerih sodelujejo tudi znani kulturni delavci. Ob takih priložnostih razgema šola svoje delo širši javnosti.

Pohvalna je zlasti medsebojna

povezanost osnovne šole s posebnim programom z drugimi šolami, ki sestavljajo vzgojno-izobraževalni zavod. Skupaj organizirajo tekmovanja, skupaj odhajajo v letno in zimsko šolo v naravi, skupaj obiskujejo nekatere prireditve in predstave, drug za drugega pa pripravljajo tudi manjše prireditve in srečanja.

Zadnja tri leta ima šola tudi šolsko zadrugo s 50 ari obdelovalne zemlje; odstopila jim jo je kmetijska zadruga. Učenci so pridelali kar za 250 000 dinarjev.

Učenci osnovne šole Pohorskega odreda so se izkazali tudi v športni dejavnosti in v šolskem športnem društvu. Doslej so prejeli že zlato, dve srebrni in bronasto plaketo. Za delo v šolski hranilnici so dobili več priznanj, na občinskem tekmovanju šolskih ekip prve pomoči pa so zasedli drugo mesto.

Odkar je šola postala celodnevna, so v njej in okoli nje pridni učenci in učitelji marsikaj zboljšali. Preuredili so šolsko okolico in posadili okrasno grmičevje, zgradili ribnik in klet zemljanko za šolsko kuhinjo, postavili klopi in okrasne skulpture, si uredili učilnico na prostem in še kaj.

Za prizadevanje in uspešno vzgojno-izobraževalno delo je osnovna šola Pohorskega odreda dobila občinsko priznanje, srebrni znak ZSS in zvezno priznanje Društva defektologov Jugoslavije.

8. MEDNARODNA RAZSTAVA UČIL IN ŠOLSKE OPREME UČILA '85

Računalništvo v izobraževanju

Na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani so 8. aprila odprli — tokrat že osmič v 15 letih — mednarodno razstavo učil in šolske opreme. Kot vse bienalne razstave je tudi letošnja pripravil Zavod SRS za šolstvo s sodelovanjem Gospodarskega razstavišča v Ljubljani.

Letošnja razstava je namenjena predvsem računalništvu v izobraževanju in pomeni hkrati prispevek k prizadevanjem, da bi se nova tehnologija uveljavila tudi v vzgoji in izobraževanju.

Številne udeležence odprta razstava, med njimi so bili tudi najvišji predstavniki kulturnega

in političnega življenja naše republike, je v imenu organizatorjev pozdravil mag. Janez Sušnik, direktor Zavoda SRS za šolstvo. Potem ko je poudaril pomen računalništva v zdajšnjem vzgojno-izobraževalnem procesu, ko se šola preusmerja in posodablja z uvajanjem novih odnosov, pa tudi pomen oblik in metod dela za samostojno delo učencev, je predstavil računalniško opremo in druge novosti na razstavi in še posebej opozoril na posvetovanje o uporabi računalnikov.

Razstavo je odprl dr. Boris Ferlec, podpredsednik Izvršnega sveta Skupščine SRS. V svojem

nagovoru je med drugim povedal, da ima naša republika pri uvajanju računalništva v izobraževanje vodilno vlogo v Jugoslaviji, zato prevzema še dodatne odgovornosti pri uveljavljanju usklajene zasnove računalništva za vso državo. Poudaril je tudi, da bo treba vsem pedagoškim delavcem zbuditi zanimanje za računalništvo in poskrbeti, da bodo vse šole — tako v revnejših kot v bogatejših okoljih — enakomerno opremljene z računalniki. Razumljivo pa je, da je računalnik le pomožno učiteljevo pomagalo, ne pa njegov nadomestek.

Šolam je priporočal, naj se ubranijo neuporabne programske opreme, ki se ponuja, še posebno zdaj, ko začnemo uvajati vanje računalništvo.

Odprte razstave je še popestril prisrčen kulturni spored. Pripravili so ga učenci Osnovne šole I. Celjske čete iz Celja in osnovnih šol Dr. Vita Kraigherja in Marjana Novaka Očka iz Ljubljane; v njem so se zvrstile pesmi, glasba in narodni ples.

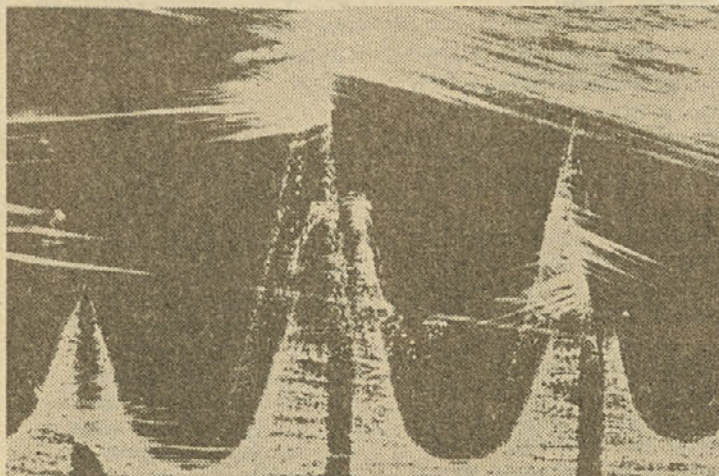
Na razstavi, ki je bila odprta do 12. aprila, so si obiskovalci (na okrog 6000 kvadratnih metrih razstavnega prostora) lahko ogledali izdelke 57 domačih in 7 tujih razstavljalcev (iz Avstrije, DR Nemčije, ZR Nemčije, Italije, Belgije, Združenih držav Amerike in Japonske).

Predstavljeni so bili številni računalniki različnih velikosti, zmogljivosti: osebni računalniki, mikroročalniki, monokromatski in barvni slikovni zasloni, terminali, izdelani doma in tujem. Prav tako tudi ni manjkalo učil in opreme, avdiovizualnih sredstev, poučnih in šolskih filmov, učnih pripomočkov, učil in učbenikov za vsa področja izobraževanja; razstavljeni pa so bili tudi izdelki zunajšolske javnosti. V nekaterih računalniških učilnicah so prikazovali, kako se uporablja računalnik pri pouku, obiskovalci so spoznali računalniško opremo ter opremo in pripomočke za šolsko telesno vzgojo in za šport in rekreacijo.

Na razstavi so našli svoj kotek tudi predšolski otroci. Zanimajo poskrbeli razstavljalci didaktičnih igrar, ki so pripravili igrarico, vsak dan pa so si otroci lahko ogledovali tudi lutkovne predstave in igrice.

Ob razstavi so potekale številne spremljajoče prireditve: strokovna posvetovanja in njihovi prikazi, predavanja, pogovori za okroglo mizo, seminarji, prikazi na razstavnih prostorih, predstavitev učnih kompletov. Vsak, ki se zanima za novosti v vzgoji in izobraževanju, je zagotovo našel kaj zanimivega tu.

TEA DOMINKO

Marjan Smerke (YU): Laserogram, foto-laserogram, 1980

DOPOLNILNO IZOBRAŽEVANJE UČITELJEV ZA POUK RAČUNALNIŠTVA IN INFORMATIKE

Dovolj znanja za samostojno delo

Sredi marca je končala prva skupina 150-urni program izobraževanja za učitelje, ki bodo poučevali računalništvo v osnovni šoli v okviru fakultativnega predmeta informatika in računalništvo ali interesnih dejavnosti.

Za seminar, ki ga je razpisal Zavod SR Slovenije za šolstvo, je bilo veliko zanimanje. Osnovne šole so prijavile več kot 400 kandidatov. Prijavljeni so bili razvrščeni v tri skupine in vsaka skupina na dve podskupini: v ljubljansko, na Vtozda Matematika in mehanika in v mariborsko na pedagoški akademiji Maribor. Za pouk računalništva se je v prvi skupini usposobilo 140 učiteljev. Za naslednji dve skupini bosta seminarja organizirana do konca letošnjega leta.

Program izobraževanja so pripravili učitelji računalništva na Vtozda Matematika in mehanika ter sprejeli uporabniki in izvajalci. Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev. Denar za seminarje je zagotovila Izobraževalna skupnost Slovenije. Pri izvedbi seminarjev je sodelovalo nad 20 učiteljev in asistentov Vtozda Matematika in mehanika v Ljubljani, Srednje šole za računalništvo v Ljubljani in Univerze v Mariboru.

Obsežen program izpopolnjevanja je prirejen znanju, ki ga imajo predmetni učitelji matematike, tehnične vzgoje ali kemije, udeleženci spoznajo bistvo in pomen informatike in kibernetike, zgodovino razvoja računalništva in se usposobijo za uporabo računalniške opreme. Seznanijo se s programskimi jeziki pascal, basic in z zbirnim jezikom, s temeljnimi programskimi nalogami ter prijemami in se usposobijo za reševanje preprostejših problemov z računalnikom. Posebna poglavja so namenjena uporabi računalnika v vzgojno-izobraževalnem delu: uporabi programskih paketov, sestavljanju preprostejših programov in metodiki pouka računalništva.

Polovica časa je namenjena predavanjem, druga polovica pa praktičnem delu z večjimi in srednjimi računalniki in z mikroročalniki. V Ljubljani je na voljo strojna oprema Vtozda Matematika in mehanika, instituta Jožef Stefan in srednje šole

za računalništvo, to so računalniki: DEC, ID 80, Partner, Spectrum in Commodore 64, v Mariboru pa: Wax, Spectrum in Commodore.

Izobraževanje je potekalo ob petkih in sobotah od decembra do marca. Četrtna udeležencev seminarja je bilo takih, ki so se z računalništvom ukvarjali že med rednim študijem ali pa so se sami izobraževali ob domačem ali šolskem računalniku, drugi so morali ledino orati. Večina je redno obiskovala predavanja, izdelala seminarske vaje iz programiranja, opravila vaje na računalnikih in prešla spričevalo o usposobljenosti za pouk računalništva in informatike.

V organizacijo in izvedbo prvega množičnega izobraževanja učiteljev za računalništvo je bilo vloženo dosti priprav in ustvarjalnega dela. Vsa predavanja so spremljala številna ponazorila na računalniškem prikazovalniku, na tabli in z grafoskopskimi projektorji.

Prihajajoče obdobje informatike bo od učitelja zanesljivo zahtevalo, da bo znal pri vzgojno-izobraževalnem delu uporabljati sodobno orodje — računalnik. Ta seminar je začetek načrtnega dopolnilnega izobraževanja, zato prav gotovo ni odveč nekaj mnenj in predlogov, ki so jih izrazili učitelji, sami oblikovalci učnega procesa, da bi pripomogli k prizadevanjem organizatorjev za čim večjo uspešnost

seminarjev.

Seminar je udeležence precej obremenil. Poleg nalog, ki so jih morali opraviti v šoli, so tri mesece, vsak petek in soboto, 16 ur sledili predavanjem ali sedeli za računalnikom, poleg tega pa še doma brskali po strokovni literaturi in sestavljali seminarske naloge. Tisti, ki so na seminar prihajali iz oddaljenih krajev, so porabili mnogo časa še na potovanju. Nekateri menijo, da bi bilo seminar bolje raztegniti na pol leta — vsak teden po en dan. Za boljšo izrabo obstoječe zmogljivosti bi lahko organizirali po dve vzporedni skupini, ki bi prihajali na seminar enkrat na teden, izmenično v petek oziroma soboto.

Dobra namera, da bi se na seminarju naučili uporabljati več različnih računalnikov, se v tej fazi izobraževanja ni izkazala. Načelo postopnosti velja tudi tu. Dovolj bi bilo, če bi uporabljali dva računalnika, taka, ki sta na šolah najpogostejša, srednje in večje pa prihranili za naslednje priložnosti. Le-to pa seveda ne pomeni, da udeležencev ni treba seznaniti na informativni ravni z večjimi sistemi, z načini delovanja, z organizacijo računalniške mreže in organizacijo podatkovnih baz.

Zožitve strojne opreme bi omogočila organizacijo več izobraževalnih mest, bližje uporabnikom kot je to v povprečju sedaj. To bi zmanjšalo skupne

stroške in pospešilo širjenje računalniškega izobraževanja.

Računalništva se je najlažje naučiti z računalnikom. Razvijajo se potrebe sposobnosti za samostojno uporabo informacij, zato bi bilo koristno, če bi bila pri vsakem računalniku na voljo osnovna navodila za rabo računalnika. Dobrodošle bi bile primerne vaje, ki bi uporabniku pokazale korake pri reševanju računalniških in mu pomagale pri samostojnem programiranju.

Udeleženci menijo, da je vsa bina seminarja primerna. Na stopnji zadoščata programiranje jezika basic in pascal, tretji zbirni jezik pa bi lahko opustili. Pač pa bi bilo koristno razširiti programiranje na primere poslovnih in procesnih rabe — takšno znanje je od učitelja računalništva pričakujejo — in usposobiti seminariste za uporabo določenih enot in pisalnika.

Seminar je dal dovolj znanja za samostojen začetek dela učenci in računalniško samostojno izobraževanje. Številno šol, ki uvajajo računalništvo v dejavnosti pouka hitro narašča. Zato bi morali čimprej organizirati razvojno in svetovni center, najbolje pri Zavodu SRS za šolstvo, ki bi skrbel za razvoj računalništva v izobraževanju, pripravljali, zbirali in v posebni izdaji objavljali gradivo za računalništvo v vzgoji in izobraževanju, usmerjal in organiziral računalniško izobraževanje učiteljev, zlasti pa povezoval in uveljavljal že kar številne učitelje in učence, ki kažejo ustvarjalne sposobnosti pri oblikovanju programske opreme.

Predmetne komisije, ki pri Zavodu SRS za šolstvo oblikujejo učne načrte, bi morale poskrbeti za vpletanje računalništva v vsebine in metode vzgoje in izobraževanja. Zgledov je v strokovni literaturi dovolj očitno pa tudi domače pameti ne manjka.

V šoli je treba uveljaviti fakultativni predmet informatika z računalništvom. Okvirni učni načrt je treba dopolniti s podrobnim učnim načrtom. Dokler ni učbenika, moramo iz obilice priročnikov, ki so na tržišču, izbrati primerne priročnike za učence in učitelje in pripraviti metodiko pouka računalništva.

MARJAN TOMŠIČ

Pri dopolnilnem izobraževanju iz računalništva

Z mednarodne razstave Učila '85 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani

Še niste naročeni na
Prosvetnega delavca?

Pokličite nas na telefon

(061) 315-585

pa boste redno prejeli glasilo prosvetnih delavcev!

objave

PRILOGA

Predlogi za delegatsko razpravo

Visokošolski vzgojno-izobraževalni programi

Primerjalna književnost in literarna teorija, vis

4 ENOPREDMETNA

PREDMET	Letnik															
	1.				2.				3.				4.			
	Sk	P	V	S	Sk	P	V	S	Sk	P	V	S	Sk	P	V	S
Uvod v primerjalno književnost	60	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uvod v literarno teorijo	120	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zgodovina svetovne književnosti	180	4	—	2	300	8	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Primerjalna književnost	—	—	—	—	—	—	—	—	240	4	—	4	240 ¹	4	—	4
Literarna teorija	—	—	—	—	180	4	—	2	240	4	—	4	240 ¹	4	—	4
Metodologija literarne vede	—	—	—	—	—	—	—	—	240	4	—	4	240 ¹	4	—	4
Literarni prevod	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60	1	—	1
Slovenski jezik	60	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Slovenska književnost	60	2	—	—	60	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jugoslovanske književnosti	60	2	—	—	30	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nemški jezik	120	—	4	—	120	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj	660				690				720				540			

Strokovni predmeti skupaj: 2610

¹ Po izbiri en predmet

A

PREDMET	Letnik															
	1.				2.				3.				4.			
	Sk	P	V	S	Sk	P	V	S	Sk	P	V	S	Sk	P	V	S
Uvod v primerjalno književnost	60	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uvod v literarno teorijo	120	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zgodovina svetovne književnosti	180	4	—	2	180	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Primerjalna književnost	—	—	—	—	—	—	—	—	120	2	—	2	120 ¹	2	—	2
Literarna teorija	—	—	—	—	180	4	—	2	120	2	—	2	120 ¹	2	—	2
Metodologija literarne vede	—	—	—	—	—	—	—	—	120	2	—	2	180	2	—	4
Literarni prevod	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60	1	—	1
Skupaj	360				360				360				360			

Strokovni predmeti skupaj: 1440

¹ Po izbiri en predmet,

B

PREDMET	Letnik															
	1.				2.				3.				4.			
	Sk	P	V	S	Sk	P	V	S	Sk	P	V	S	Sk	P	V	S
Uvod v primerjalno književnost	60	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uvod v literarno teorijo	120	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zgodovina svetovne književnosti	180	4	—	2	180	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Primerjalna književnost	—	—	—	—	—	—	—	—	120	2	—	2	60 ¹	—	—	2
Literarna teorija	—	—	—	—	180	4	—	2	120	2	—	2	60 ¹	—	—	2
Metodologija literarne vede	—	—	—	—	—	—	—	—	120	2	—	2	60	—	—	2
Literarni prevod	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60 ¹	—	—	2
Skupaj	360				360				360				180			

Strokovni predmeti skupaj: 1260

¹ Po izbiri dva predmeta.

SKUPNI SPLOŠNI PREDMETI

SPLOŠNI PREDMETI	Semester							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
	P	P	P	P	P	P	P	P
TM — sociologija	—	—	—	—	2	—	—	—
TM — filozofija	—	—	—	—	—	2	—	—
TM — politična ekonomija	—	—	—	—	—	—	2	2
TM — politologija	—	—	—	—	—	—	—	—
SLO in DS — SFRJ	2	2	2	2	—	—	—	—
Telesna vzgoja	—	—	2	2	2	2	2	2

4.2 Navodila za izvajanje predmetnika

V 4. letniku imajo študentje enopredmetne skupine dva izbirna predmeta (primerjalna književnost, literarna teorija), študentje skupine A prav tako dva predmeta (primerjalna književnost in literarna teorija), študentje skupine B pa tri (primerjalna književnost, literarna teorija, literarni prevod).

Študij ob delu zahteva enak obseg znanja, omogoča pa različne oblike: obiskovanje rednih predavanj in seminarjev pa tudi posebne konzultacije. Prisotnost pri predavanjih in seminarjih ni obvezna.

4.3 Učni načrti predmetov

5 OBVEZNOSTI ŠTUDENTOV, USMERJANJE, ZAKLJUČEK ŠTUDIA

5.1 Pogoj za napredovanje iz letnika v letnik

Za vpis v 2. letnik mora študent opraviti naslednje obveznosti: proseminarska naloga in izpit iz predmeta uvod v primerjalno književnost, proseminarska naloga in izpit iz predmeta uvod v literarno teorijo; pri enopredmetni skupini tudi izpit iz predmeta slovenski jezik.

5.2 Pogoji za ponavljanje posameznega letnika

Študent lahko ponavlja letnik, če izpolni pogoje, ki so določeni s Statutom Filozofske fakultete.

5.3 Svetovanje in usmerjanje med študijem

Slušatelj dobi temeljne informacije o študiju ob vpisu, med študijem pa na svetu letnika, pri mentorju, predmetnih učiteljih, asistentih in pri predstojniku. Posebno pomembne so informacije o izbiri ožjega predmetnega področja in o možnostih in interesih glede prakse (ob upoštevanju poprejšnjega šolanja in izkušenj).

5.4 Pogoji za zaključek študija

Enopredmetna in skupina A: študent konča izobraževanje, ko opravi vse obveznosti po programu, izdela diplomsko delo, opravi pisni in ustni diplomski izpit iz primerjalne književnosti ali iz literarne teorije.

Skupina B: študent konča izobraževanje, ko opravi vse obveznosti po programu, izdela diplomsko delo iz primerjalne književnosti ali literarnega prevoda.

POSEBNI IZOBRAŽEVALNI
SKUPNOSTI:
PEDAGOŠKO
USMERITEV
Družboslovno
USMERITEV

UVOD

1.1 Sestavljalec programa: redni profesor dr. Janko Kos, docent dr. Evald Klemen, asistent mag. Janez Vrečko, člani Oddelka za primerjalno književnost in literarno teorijo Filozofske fakultete in člani nekaterih drugih oddelkov.

1.2 Lik diplomanta

Literarni komparativist je znanstveni, kulturni in pedagoški delavec, ki pravi naloge s področja znanstvenega raziskovanja literature, literarnega jezika v založbah, pri časopisih, revijah in na RTV; poroča o literarni produkciji kot časnikar ali objavlja o nji publicistične sestavke ali se ukvarja z njo v bibliotekarstvu.

SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

2.1 Šifra programa

2.2 Posebna izobraževalna skupnost za družboslovno usmeritev

2.3 Usmeritev: družboslovna

2.4 Ime in vrsta programa: Primerjalna književnost in literarna teorija, št. VII/1

2.5 Smeri: program nima smeri; izvaja se enopredmetno ali dvopredmetno v skupini A ali B

2.6 Povezanost z drugimi programi v usmeritvi

Predhodni program: Družboslovno-jezikovna dejavnost

Zahtevnejši program: Primerjalna književnost in literarna teorija — MAG, št. VII/2

2.7 Sorodni programi: jezikovni programi

2.8 Strokovni naslov, značilna dela in naloge, stopnja zahtevnosti dela

Strokovni naslov: diplomirani komparativist

Značilna dela in naloge

1. Enopredmetna skupina:

— znanstvenoraziskovalno delo

— literarno ali kulturno novinarstvo

— uredniško delo (založba, časopisje, RTV)

— bibliotekarska dela

— literarna publicistika

— knjižarstvo

2. Študijski skupini A in B

— znanstvenoraziskovalno delo v povezavi z drugimi študijskimi skupinami, npr. s slavistiko, z romanistiko, germanistiko, s klasično filologijo, z umetnostno zgodovino, z muzikologijo, s filozofijo, sociologijo kulture, z zgodovino dramaturgije, novinarstvom;

— bibliotekarska dela (z enakimi povezavami);

— literarno ali kulturno novinarstvo (z enakimi povezavami);

— uredniško delo (v povezavi z drugimi jezikovno-literarnimi študijskimi skupinami);

— dramaturška dela (v povezavi s študijem dramaturgije na AGRFT);

— literarna publicistika;

— knjižarstvo.

Stopnja zahtevnosti dela: VII/1

2.8 Trajanje študija: 4 leta

2.9 Drugi podatki in opombe

Diplomant enopredmetne skupine lahko postane učitelj predmeta slovenski jezik in književnost po končanem programu izpopolnjevanja.

POGOJI ZA VKLJUČEVANJE

1.1 Vpišejo se lahko kandidati, ki so uspešno končali štiriletno družboslovno-jezikovni, pedagoški ali splošno kulturni program.

1.2 Brez preskusa znanja se lahko vpišejo tudi kandidati, ki so pred uvedbo izobraževanja končali gimnazijo, pedagoško gimnazijo ali vzgojno-izobraževalno šolo.

1.3 Kandidati, ki so končali manj kot štiriletno srednjo šolo, se lahko vpišejo po polju navedenega diferencialnega izpita opravijo dodatni splošni izpit.

1.4 Izpit obsega pisni in ustni del. Pri pisni nalogi s splošno temo mora kandidat pokazati, da zna pravilno in logično izražati svoje misli in da je njegova splošna znanstvena primerna. Pri ustnem delu mora kandidat dokazati, da obvlada jezik, ki ga pridobijo učenci v ustreznem srednješolskem štiriletnem programu in je potrebno za vključitev v visokošolski program.

PREDMETNIK IN UČNI NAČRTI PREDMETOV

1. Za vpis v 3. letnik mora študent opraviti naslednje obveznosti: proseminarska naloga, seminarska naloga in izpit iz predmeta zgodovina svetovne književnosti; pri enopredmetni skupini izpit tudi iz predmeta slovenska književnost in izpit iz predmeta jugoslovanska književnost. Poseben pogoj za vpis v 3. letnik so ustrezna dokazila o znanju tujih jezikov: študent enopredmetne skupine mora poleg nemškega jezika, ki ga obiskuje kot poseben predmet, pokazati znanje še enega tujega jezika (angleščine, francoščine, italijanščine, španščine, ruščine); študent skupine A mora pokazati znanje dveh tujih jezikov (nemški, drugi je eden od naštetih), študent skupine B pa znanje dveh naštetih jezikov.

2. Za vpis v 4. letnik mora študent opraviti naslednje obveznosti: Enopredmetna skupina: diplomsko delo; pisni in ustni diplomski izpit iz primerjalne književnosti ali iz literarne teorije.

Skupina A: seminarska naloga in komisijski izpit iz predmeta primerjalna književnost ali dve seminarski nalogi in komisijski izpit iz predmeta literarna teorija.

Skupina B: seminarska naloga, pisni in ustni diplomski izpit iz predmeta primerjalna književnost ali dve seminarski nalogi, ustni in pisni diplomski izpit iz predmeta literarna teorija.

6 POGOJI ZA IZVAJANJE PROGRAMA

6.1 Kadrovske pogoje

Za izvajanje programa so potrebni 4 učitelji, 3 asistenti, honorarni predavatelj in lektor nemškega jezika.

6.2 Materialni pogoje

Za predavanje in seminarje potrebujemo veliko predavalnico, seminarso sobo, večji prostor za knjižnico, delovna kabineta, magnetofon, grafoskop, episkop in računalnik.

6.3 Usmeritev znanstvenoraziskovalne, umetniške ali strokovne dejavnosti
Program se izvaja v povezavi z znanstvenoraziskovalnim delom na področju primerjalne književnosti in literarne teorije, kot ga načrtujejo srednjeročni dolgoročni načrti fakultete.

Primerjalna književnost in literarna teorija, MAG

1 SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

1.1 Šifra programa

1.2 Posebna izobraževalna skupnost za družboslovno usmeritev
1.3 Ime in vrsta programa: Primerjalna književnost in literarna teorija — MAG, VII/2

1.4 Povezanost z drugimi programi:
predhodni program: Primerjalna književnost in literarna teorija — VIS, VII/1

1.5 Strokovni naslov: magister primerjalne književnosti in literarne teorije
1.6 Trajanje študija: 2 leti

2 PREDMETNIK

2.1 Predmeti:

- primerjalna književnost
- literarna teorija
- metodologija literarne vede
- literarni prevod

2.2 Obseg ur:

420 (predavanja ali seminarji ali konzultacije) letnik: 1. (300), 2. (120)

2.3 Vsečina:

Poleg glavnega predmeta, iz katerega kandidat odda magistrsko delo, sega študij tudi druge predmete, ki se določijo posebej glede na temo magistrskega dela.

3 ŠTUDENTOVE OBVEZNOSTI

V prvem in drugem letniku izpiti iz predpisanih predmetov; zagovor magistrskega dela po 2. letniku

Pedagogika — vis

UVOD

Vzgojno-izobraževalni program za pridobitev visoke izobrazbe iz pedagogike je pripravljen v skladu s programskimi zasnovami.

V programski zasnovi je predvideno, da se visokošolski študij pedagogike izvaja v obliki enopredmetnega in dvopredmetnega študija. Ta program je pripravljen za dvopredmetni študij, in sicer tako, da je pedagogiko mogoče študirati kot predmet A v povezavi s katerim koli drugim študijskim področjem na Filozofski fakulteti. Pri tem ugotavljamo, da so najustreznejše študijske povezave tiste, ki omogočajo večjo komplementarnost znanj, zlasti z vidika usposobitve diplomantov za strokovno delo na področju vzgoje in izobraževanja. Zato so najbolj smotrne povezave študija pedagogike z vsemi pedagoškimi smermi v okviru programov na področju filozofije, jezikov, sociologije, zgodovine, geografije, muzikologije in podobno.

Pri sestavi programa za študij pedagogike so sodelovali vsi učitelji oddelka, v ožji komisiji pa so bili naslednji: asistent Brumen Bojan, redna profesorica dr. Ana Krajnc, višji predavatelj Zdenko Medveš, redni profesor dr. Ilija Mrmak, asistent mag. Metod Resman, redni profesor dr. Janez Sagadin in izredni profesor dr. Vinko Skalar.

1 LIK DIPLOMANTA

Študij pedagogike usposablja diplomante za opravljanje strokovnega in znanstvenoraziskovalnega dela v vzgoji in izobraževanju in še posebno za reševanje tistih problemov in vprašanj, ki spadajo v pedagoško raziskovanje.

Program obsega dve smeri: pedagog in domski vzgojitelj.

1.1 Lik diplomiranega pedagoga

Smer omogoča diplomantom, da si pridobijo znanje za obvladovanje pedagoške problematike na vseh področjih vzgojno-izobraževalnega dela — torej v vzgojno-izobraževalnih in drugih organizacijah in skupnostih. Študij tudi omogoča, da se s skupinami izbirnih predmetov poglobi in razširi znanje na posameznih področjih dela, kot so npr.: predšolsko, osnovnošolsko in srednješolsko, domsko in andragoško.

Študentje naj bi se za skupino izbirnih predmetov odločili v 3. letniku, po obsegu pa je težišče izbirnih predmetov šele v 4. letniku; to naj študentom omogoči tudi povezovanje in poglobljanje znanja na posameznem področju s pripravo diplomskega dela. Členitev smeri na skupine izbirnih predmetov, v skladu s navedenimi izhodišči, ne sme omejevati delovne usposobljenosti diplomanta na katerem koli izmed navedenih delovnih področij, saj omogoča le poglobitev in delno specializacijo, predvsem pa konkretizacijo in uporabo temeljnih znanj na določenem področju.

Ce razčlenimo lik diplomanta vidimo, da se diplomant med študijem usposobi za opravljanje naslednjih vrst dela:

— Pridobi si znanje za vodenje in organiziranje vzgojno-izobraževalnega dela v vseh organizacijah in skupnostih, ki opravljajo vzgojno-izobraževalno delo kot svojo temeljno dejavnost (VVO, osnovne in srednje šole, organizacije za izobraževanje odraslih, domovi za učence in študente), ter za vodenje, načrtovanje in organiziranje vzgojno-izobraževalne dejavnosti v drugih delovnih organizacijah, skupnostih, družbenopolitičnih organizacijah, skupnostih in društvih.

— Usposobi se za opravljanje vzgojno-izobraževalnega dela v vzgojno-izobraževalnih in drugih organizacijah (npr. dejavnosti v osnovnih in srednjih šolah). V ta sklop sodi tudi izvajanje mentorsko-vzgojnega dela, animatorkega dela na področju kulture ipd.

— Usposobi se za svetovalno delo v vzgojno-izobraževalnih in drugih organizacijah, zlasti za šolsko svetovanje, svetovanje staršem, usmerjanje učencev v nadaljnje izobraževanje in delavcev v izobraževanju ob delu ali iz dela, v izpopolnjevanje in usposabljanje, za svetovanje v vzgojnih svetovalnicah, centrih za socialno delo, centrih za delo z vedenjsko in osebnostno motenimi otroki in mladostniki ter za vzgojno-kolektivno delo z odraslimi.

— Diplomant se pripravlja za poučevanje posameznih predmetov v osnovni in srednji šoli (skupina pedagoških predmetov v srednjem izobraževanju, družbeno-moralna vzgoja, izvajanje interesnih in drugih dejavnosti v osnovni in srednji šoli, v podaljšanem bivanju).

— Študij pripravlja za znanstveno-raziskovalno, analitično-strokovno delo na področju vzgoje in izobraževanja, in sicer v raziskovalnih organizacijah, razvojnih centrih, strokovnih službah samoupravnih organizacij in skupnosti, v strokovnih organizacijah, upravnih in drugih službah.

Pri dvopredmetnem študiju se diplomant pedagogike usposobi tudi za poučevanje ustreznih predmetov v osnovni in srednji šoli in v organizacijah za izobraževanje odraslih, za vodenje ustreznih dejavnosti v šolah in domovih za učence ter za razvijanje specialnih didaktik in metodik.

Na podlagi podiplomskega izobraževanja se diplomanti pedagogike lahko usposobijo za znanstvenoraziskovalno delo. S programi za izpopolnjevanje pa se diplomanti pedagogike A in sociologije B, lahko usposobijo tudi za poučevanje samoupravljanja s temelji marksizma.

1.2 Lik diplomiranega domskega vzgojitelja

Smer usposablja za mladinskega vzgojitelja, za nosilca in izvajalca pedagoškega procesa v organizacijah, kjer ima vzgoja prednost pred izobraževanjem, kot npr. v domovih za učence, v domovih za posebno kategorijo motenih in prizadetih, v vzgojnih in kazenskih zavodih, pa tudi v počitniških in zdravstvenih kolonijah, v pionirskih in mladinskih delovnih brigadah, v mladinskih klubih, v podaljšanem bivanju in v celodnevem varstvu ipd.

Smer ne usposablja za vzgojno delo le v vzgojnih organizacijah, v katerih je nastanjena neprizadeta mladina, temveč tudi v ustanovah, v katerih živi razvojno motena in prizadeta mladina. Zasnovana je na domnevi, da prevzgoje ni mogoče ločevati od vzgoje in da je vzgojni proces sestavni del prevzgoje.

Program je usmerjen v usposabljanje za prakso, za izvajalce in nosilce vzgojnega procesa, vendar pa je vpet tudi v teorijo in daje študentom podlago za nadaljnji ustrezn študij tudi na tretji stopnji.

Študij je dvopredmeten in zasnovan interdisciplinarno. Obsega temeljno pedagoško, psihološko in metodološko znanje, pa tudi posebno znanje, ki presega klasični okvir pedagoške znanosti. Študent se usposablja za vzgojno delo v ožjem pomenu besede v vzgojnih organizacijah pa tudi v organizacijah, ki imajo poleg drugih funkcij tudi vzgojno funkcijo. Predmet B usposablja za eno od vsebinskih področij vzgojnega delovanja. Zato je študij domskega vzgojitelja mogoče povezovati z vsemi drugimi pedagoškimi študijskimi smermi na filozofski fakulteti, pa tudi zunaj nje. To bo vzgojitelju omogočalo strokovno delovanje pri dejavnostih v prostem času, mentorstvu in učenju.

Program temelji na predpostavki, da je vzgoja stroka, ki ima svoj predmet in metode, predmet, ki se nanaša na področje posebnega družbenega pomena.

Ob upoštevanju navedenih predpostavk želimo oblikovati lik vzgojitelja — diplomanta takole:

4 PREDMETNIK

1 SKUPNI DEL ZA OBE SMERI

Ime predmeta	Število ur v letniku				Skupaj
	1.	2.	3.	4.	
Filozofija	1 (30)	0,5 (15)	—	—	—
Politična ekonomija	1 (30)	—	—	—	—
Politologija	—	1 (30)	—	—	—
SLO — DS	2 (60)	1,5 (45)	—	—	—
Sociologija in ekonomika vzgoje in izobraževanja	—	2 (60)	—	—	—
Komparativna pedagogika in zgodovina šolstva	2 (60)	—	—	—	—
Obča in komparativna andragogika	2 (60)	—	—	—	—
Teorija vzgoje	—	2 (60)	2 (60)	1 (30)	—
Didaktika I	2 (60)	—	—	—	—
Pedagoška metodologija I	—	2 (60)	2 (60)	—	—
Pedagoška metodologija II	—	—	—	2 (60)	—
Uvod v pedagoško statistiko	4 (120)	—	—	—	—
Razvojna psihologija	2 (60)	—	—	—	—
Pedagoška psihologija	—	2 (60)	—	—	—
Psihologija osebnosti s psihodinamiko	2 (60)	—	—	—	—
Pedagoška sociologija	—	—	2 (60)	—	—
Teorija domske vzgoje	—	—	—	3 (90)	—
Motnje vedenja in osebnosti	—	—	—	2 (60)	—
Teorija in metodika svetovalnega dela	—	—	2 (60)	—	—
Skupaj	18 (540)	11 (330)	8 (240)	8 (240)	45 (1350)

II SMER A: PEDAGOG

1. Skupni del v smeri pedagog

Predmet	Letnik				Skupaj
	1.	2.	3.	4.	
Komparativna pedagogika in zgodovina šolstva	—	2 (60)	2 (60)	—	—
Obča in komparativna andragogika	—	3 (90)	—	—	—
Didaktika I	—	2 (60)	—	—	—
Pedagoška psihologija	—	—	2 (60)	—	—
Predšolska pedagogika z elementi družinske vzgoje	—	—	2 (60)	—	—
Pedagoška sociologija	—	—	—	2 (60)	—
Industrijska pedagogika in andragogika I	—	—	2 (60)	—	—
Andragoška didaktika I	—	—	2 (60)	—	—
Šolsko svetovalno delo I	—	—	—	2 (60)	—
Vzgoja za prosti čas	—	—	—	1 (30)	—
Skupaj	—	7 (210)	10 (300)	6 (180)	23 (690)

2. Skupine izbirnih predmetov v smeri pedagog

Ime skupine: domska

Predmet	Letnik				Skupaj
	1.	2.	3.	4.	
Didaktika domske vzgoje	—	—	—	2 (60)	—
Obravnava otrok in mladostnikov z MVO	—	—	1 (30)	2 (60)	—
Delo s skupinami in skupinska dinamika	—	—	—	1 (30)	—
Socialna psihologija	—	—	—	1 (30)	—
Skupaj ur v izbirnem delu	—	—	1 (30)	6 (180)	12 (360)

Ime skupine: šolska

Predmet	Letnik				Skupaj
	3.	4.	3.	4.	
Didaktika II	1 (30)	—	3 (90)	—	—
Šolsko svetovalno delo II	—	—	2 (60)	—	—
Pedagoška psihologija II	—	—	1 (30)	—	—
Skupaj ur v izbirnem delu	1 (30)	—	6 (180)	—	7 (210)

Ime skupine: predšolska

Predmet	Letnik				Skupaj
	3.	4.	3.	4.	
Družinska pedagogika	—	—	2 (60)	—	—
Institucionalna predšolska vzgoja in predšolska didaktika	1 (30)	—	2 (60)	—	—
Psihologija predšolskega otroka	—	—	2 (60)	—	—
Skupaj ur v izbirnem delu	1 (30)	—	6 (180)	—	7 (210)

Ime skupine: andragoška

Predmet	Letnik				Skupaj
	3.	4.	3.	4.	
Industrijska pedagogika in andragogika	—	—	3 (90)	—	—
Andragoška didaktika II	—	—	2 (60)	—	—
Komparativna andragogika	—	—	1 (30)	—	—
Psihologija dela	1 (30)	—	—	—	—
Skupaj ur v izbirnem delu	1 (30)	—	6 (180)	—	7 (210)

PRAKSA

V smeri »pedagog«: 2. letnik — 10 dni, 3. letnik — 15 dni, 4. letnik — 20 dni.

SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

- 2.1 Šifra programa
2.2 Posebna izobraževalna skupnost za družboslovno usmeritev in Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev
2.3 Usmeritev: družboslovna in pedagoška
2.4 Ime programa: Pedagogika
Ime smeri: smer A: pedagog, smer B: domski vzgojitelj
2.5 Vrsta programa: program za pridobitev visoke izobrazbe
2.6 Ime predhodnih programov: družboslovni, jezikovni in pedagoški
2.7 Imena zahtevnejših programov:
Šolska pedagogika — specializacija
Predšolska pedagogika — specializacija
Domska pedagogika — specializacija
Andragogika — specializacija
Specialna pedagogika — specializacija
Pedagogika — program za pridobitev magisterija
Specialna metodika pouka (različnih strok) — program za pridobitev magisterija
2.8 Strokovni naslov:
— smer pedagog: diplomirani pedagog (VII-1)
— smer domski vzgojitelj: diplomirani domski vzgojitelj (VII-1)
2.9 Trajanje študija: štiri leta.

POGOJI ZA VKLJUČITEV V IZOBRAŽEVANJE

V prvi letnik se lahko vpišejo kandidati, ki so končali štiriletni program oziroma smer v srednjem izobraževanju, in sicer po programih Učitelj, Vzgojitelj predšolskih otrok, Družboslovno-jezikovna dejavnost ali Splošna kultura. Kandidati, ki so končali kateri koli drug program oziroma smer v srednjem izobraževanju, kjer traja izobraževanje štiri leta, se lahko vpišejo v prvi letnik, če uspešno opravijo sprejemni izpit iz pedagogike v obsegu znanj, ki ga za te predmete določa program Učitelj.
Vsi drugi kandidati, ki niso končali štiriletnega programa oziroma smeri v srednjem izobraževanju, se lahko vpišejo, če uspešno opravijo sprejemni izpit iz pedagogike, psihologije, tujega jezika, maternega jezika in matematike v obsegu programa Učitelj.
V prvi letnik se lahko brez sprejemnega izpita vpišejo tudi kandidati, ki so končali gimnazijo splošne ali gimnazijo pedagoške smeri ali vzgojiteljsko srednjo šolo po programih, veljavnih pred uveljavljanjem srednjega usmerjenega izobraževanja.

POGOJI ZA NAPREDOVANJE PO PROGRAMU IN ZA DOKONČANJE IZOBRAŽEVANJA

- 5.1 Pogoji za vpis v 2. letnik:
— izpit iz politične ekonomije
— izpit iz SLO — DS I
— izpit iz komparativne pedagogike in zgodovine šolstva I
— vaje in izpit iz pedagoške statistike
— izpit iz razvojne psihologije (za smer pedagog)
— izpit iz psihologije osebnosti (za smer pedagog)
— izpit in vaje iz didaktike (za smer domski vzgojitelj)
— izpit iz obče andragogike (za smer domski vzgojitelj)

5.2 Pogoji za vpis v 3. letnik:

- 5.2.1 za smer pedagog:
— izpit iz filozofije
— seminar in izpit iz obče andragogike
— seminar in izpit iz teorije vzgoje I
— vaje in izpit iz didaktike I
— izpit iz sociologije in ekonomike izobraževanja
— izpit iz politologije
— izpit iz SLO — DS II
5.2.2 za smer domski vzgojitelj:
— izpit iz filozofije
— seminar in izpit iz teorije vzgoje I
— izpit iz sociologije in ekonomike izobraževanja
— izpit iz politologije
— izpit iz SLO — DS II
— izpit iz razvojne psihologije
— izpit iz psihologije osebnosti s psihodinamiko

5.3 Pogoji za vpis v 4. letnik:

- 5.3.1 za smer pedagog:
— seminar in izpit iz komparativne pedagogike in zgodovine šolstva II
— vaje in izpit iz pedagoške metodologije I
— vaje in izpit iz pedagoške psihologije I
— vaje in izpit iz industrijske pedagogike (za neandragoge)
— vaje in izpit iz andragoške didaktike I (za neandragoge)
5.3.2 za smer domski vzgojitelj:
— izpit iz didaktike II
— izpit iz pedagoške psihologije II
— vaje in izpit iz šolskega svetovalnega dela II

UVOD

1.1 Namen predloga
VIP Psihologija obsega podatke o visokošolskem študiju psihologije kot samostojne študijske skupine. Program temelji na sprejeti zasnovi stroke in je popolnjen s sodobnimi spoznanji. Pri sestavljanju programa so sodelovali vsi predstavniki Oddelka za psihologijo in zunanji sodelavci. Program smo usklajevali večer sejah študijske komisije in na nekaj sejah oddelka. V ožji komisiji so sodelovali naslednji člani oddelka: docent dr. Klas Brenk, izredni profesor dr. Edward Konrad, izredni profesor dr. Janez Musek, docent dr. Marija Petrič, izredni profesor dr. Ivan Toličič, asistent dr. Peter Umek in docent dr. Dragoregar.
Program je bil v javni razpravi, pri sestavi predloga so bile upoštevane pripombe k osnutku. Predlog programa je bil obravnavan in sprejet na seji oddelka za psihologijo dne 22. januarja 1985.

1.2 Sestavine programa
Predlog je izdelan po navodilih CRU, str. 5. Temeljni podatki o programu so predpisani metodološki sledijo v uvodu.

1.3 Lik diplomanta
Diplomirani psiholog je delavec z visokošolsko izobrazbo, ki ga usposablja samostojno opravljanje temeljnih nalog na področju psihološkega strokovnega dela. Njegove delovne naloge zajemajo pridobivanje in razvijanje psiholoških spoznanj, razširjanje teh spoznanj, njihovo uporabo na različnih področjih človekovega delovanja in medosebnih odnosov ter sodelovanje z drugimi psihologi in z delavci drugih strok in profilov. Sodeluje na vseh področjih družbene dejavnosti in rešuje psihološke probleme v okviru družbenopolitične skupnosti, družbenogospodarskih in kulturnoustvarjalnih dejavnosti.

Upravljanje delovnih nalog temelji na dognanjih psiholoških znanosti, na naprednih psiholoških strokovnih etike, na osebnostni zrelosti diplomanta in je usmerjeno k napredku in humanizaciji posameznika, skupin in družbe.

Psiholog preučuje vedenje človeka in njegove duševne procese ter predlaga ukrepe v zvezi s psihološkimi problemi na različnih področjih (vzgoja in izobraževanje, socialno skrbstvo, delo, proizvodnja in gospodarstvo, ljudska pravobranila in družbena samozagata, šport, sodstvo itd.). Načrtuje in izvaja opazovanja zato, da bi ugotavljal duševne in psihofizične lastnosti, razčlenjuje vloge različnih dejavnikov na vedenje človeka in njegovo doživljanje. Razvija uporabljajo postopke za ugotavljanje sposobnosti, stališč in drugih osebnostnih značilnosti, interpretira dobljene podatke in s svojimi ukrepi pripomore k varnejšemu vključevanju ljudi v njihovo socialno in delovno okolje. Pri svojem delu se lahko usmeri na posebna področja psihologije, ki mu omogočajo opravljanje strokovnega dela.

Diplomirani psiholog pridobi med visokošolskim študijem temeljno znanje in veščine s področja psiholoških znanosti in nekaterih s psihologijo povezanih znanosti. To znanje je podlaga za nadaljnje izobraževanje in izpopolnjevanje v obliki podiplomskega študija, strokovnega izpopolnjevanja in specializacije. Iako pridobljeno znanje mu omogoča uspešno opravljanje posebno zahtevnih nalog psihološkega strokovnega dela.

III SMER B: DOMSKI VZGOJITELJ

Predmet	Letnik				Skupno št. ur
	1.	2.	3.	4.	
Razvojna psihologija	—	1 (30)	—	—	30
Psihologija osebnosti s psihodinamiko	—	1 (30)	—	—	30
Socialna psihologija	—	2 (60)	2 (60)	—	120
Teorija domske vzgoje	—	—	2 (60)	—	60
Didaktika domske vzgoje	—	—	3 (90)	3 (90)	180
Obravnavanje otrok in mladostnikov z MVO	—	—	—	3 (90)	90
Delo s skupinami in skupinska dinamika	—	—	2 (60)	2 (60)	120
Vzgoja za prosti čas	—	2 (60)	2 (60)	—	120
Praktikum I	—	—	—	2 (60)	60
Praktikum II	—	—	—	2 (60)	60
Skupaj	—	6 (180)	11 (330)	12 (360)	870

PRAKSA

V smeri »domski vzgojitelj«: 2. letnik — 10 dni, 3. letnik — 20 dni, 4. letnik — 20 dni.

Študentje morajo pri predmetu industrijska pedagogika in andragogika II v 4. letniku opraviti 30 ur hospitacij, vaj in prakse v ozidih.

Študentom obeh smeri se omogoča tudi najmanj 60 ur fakultativnega obiskovanja računalništva in informatike. Fakultativni tečaj bo organiziran v sodelovanju z drugimi oddelki.

5.3.2. za smer domski vzgojitelj:

- vaje in izpit iz metodologije I
- vaje in izpit iz pedagoške psihologije I
- izpit iz socialne psihologije
- izpit iz vzgoje za prosti čas
- izpit iz pedagoške sociologije

5.4 Pogoji za pridobitev diplome:

5.4.1 za smer pedagog:

- a) Obveznosti za vse študente:
- izpit iz pedagoške metodologije II
  - seminar in izpit iz teorije vzgoje II
  - izpit iz pedagoške sociologije
  - izpit iz motenj vedenja in osebnosti
  - izpit iz predšolske pedagogike z elementi družinske vzgoje
  - izpit iz teorije in metodike svetovalnega dela
  - izpit iz teorije domske vzgoje
  - vaje in izpit iz šolskega svetovalnega dela I
  - izpit iz vzgoje za prosti čas

b) Obveznosti študentov po posameznih izbirnih skupinah:

domska:

- vaje in izpit iz didaktike domske vzgoje
- praktikum iz skupinskega dela in skupinske dinamike
- vaje in izpit iz obravnave otrok in mladostnikov z MVO
- izpit iz socialne psihologije

šolska:

- vaje in izpit iz didaktike II
- izpit iz pedagoške psihologije II
- vaje in izpit iz šolskega svetovalnega dela II

predšolska:

- izpit iz družinske vzgoje
- izpit in vaje iz institucionalne predšolske vzgoje in predšolske didaktike
- izpit iz otroške psihologije

andragoška:

- izpit iz industrijske pedagogike in andragogike I, II
- izpit iz andragoške didaktike I, II
- izpit iz psihologije dela
- izpit iz socialne psihologije

5.4.2 za smer domski vzgojitelj:

- izpit iz pedagoške metodologije II
- seminar in izpit iz teorije vzgoje II
- izpit iz motenj vedenja in osebnosti
- izpit iz teorije in metodike svetovalnega dela
- izpit iz teorije domske vzgoje
- izpit iz didaktike domske vzgoje
- izpit iz obravnavanja otrok in mladostnikov z motnjami vedenja in osebnosti
- izpit iz dela s skupinami in skupinsko dinamiko
- vaje in izpit iz praktikumov I, II

5.5 Za dokončanje izobraževanja po programu mora vsak študent izdelati pisno diplomsko nalogo, ki je tematsko vezana na ustrezno izbirno skupino predmetov oziroma na ustrezno panogo, zastopano v skupnem delu predmetnika (komparativna pedagogika in zgodovina šolstva, teorija vzgoje, pedagoška metodologija, pedagoška statistika, pedagoška sociologija, motnje vedenja in osebnosti in podobno) in opraviti diplomski izpit, ki obsega zagovor pisne diplomske naloge.

5.6 Pogoji za ponavljanje posameznega letnika

Študent lahko ponavlja 1., 2. ali 3. letnik, če uspešno opravi najmanj polovico izpitov, ki so s programom določeni kot pogoji za napredovanje v višji letnik. Študent lahko ponavlja letnik samo enkrat v celotnem študiju. Za ponavljanje se šteje tudi sprememba programa oziroma prestop v istem letniku (če niso izpolnjene obveznosti za napredovanje v višji letnik v prejšnjem programu). Ne glede na to, ali je študent že izkoristil pravico do enkratnega ponavljanja, se lahko ponovno vključi v izobraževanje v istem letniku ob delu.

6 USMERITEV ZA ORGANIZACIJO DELOVNE PRAKSE ŠTUDENTOV

6.1 Smer pedagog:

Študentje imajo med študijem 45 dni delovne prakse, razporejene v 2., 3. in 4. letnik. Med prakso se seznanjajo s praktičnimi problemi vzgojno-izobraževalnega dela osnovnih in srednjih šol, delavskih univerz, izobraževalnih centrov in drugih organizacij. Praksa je zasnovana tako, da študent z analitično strokovnimi in delno z raziskovalnimi metodami spremlja, razčlenjuje in vrednoti posamezne pedagoške pojave, spoznava organiziranost vzgojno-izobraževalne dejavnosti in samoupravno delovanje organizacij ter v praksi preverja pridobljeno strokovno teoretično in metodološko znanje. Hospitira pri izvajanju pouka in drugih oblik vzgojno-izobraževalnega dela ter opravlja tudi nastope pri poučevanju pedagoških predmetov v ustreznih srednjih šolah. Oddelek si bo prizadeval, da bo prakso študentov v študiju pedagogike povezoval tudi s prakso, ki jo študentje opravljajo pri predmetu B.

6.2 Smer domski vzgojitelj:

Študentje v smeri domski vzgojitelj imajo 50 dni prakse, in sicer 10 dni v 2. letniku, 20 dni v 3. letniku in 20 dni v 4. letniku. Študijsko prakso opravijo študentje individualno v domovih srednjega usmerjenega izobraževanja, v domovih za študente, v vzgojnih zavodih, v domovih za posebne kategorije motenih in prizadetih otrok in mladostnikov in v penoloških ustanovah. Študent mora vsako leto izbrati prakso v ustanovi drugačnega tipa. Prakso lahko do polovice skupne obveznosti (do 25 dni) tudi nadomesti, in sicer s tem, da je začasno ali stalno zaposlen v eni od ustanov, ki so predvidene za opravljanje prakse, ali pa če se kot prostovoljec ali kot profesionalce vključuje v delo z mladino na pedagoškem področju ali na področju prevencije deviantnih pojavov med mladino.

Cilj študijske prakse je, da študent:

- spozna življenje in delo ustanove in s tem tudi življenje in delo ustanov posebnega tipa, značilnosti in posebnosti ustanove, kot tudi pomen in vlogo pedagoga v njej;
  - spozna vzgojni proces v vzgojni skupini in v drugih mikrosituacijah; v ustanovi, kjer spremlja vzgojno delovanje svojega mentorja in kamor se tudi aktivno in samostojno vključuje;
  - se senzibilizira za specifične posege vzgojnega delovanja v vzgojnih in prevzgojnih ustanovah;
  - v prakso vnaša teoretična spoznanja, ugotavlja uporabnost teoretičnih spoznanj v praksi in pomanjkljivosti in vrzeli svoje usposobljenosti za prakso, tako da lahko študira do diplome bolj smotno in bolj usmerjeno.
- Študent študijsko prakso pred nastopom skladno s posebnimi smernicami načrtuje, med prakso piše delovni dnevnik, po praksi pa opravi pisno sintezo in evalvacijo, ki jo predstavi v seminarju.

7 KADROVSKI IN MATERIALNI POGOJI

Nosilci predmetov morajo imeti naziv visokošolskega učitelja na ustreznem področju v skladu s prvim odstavkom 181. člena Zakona o usmerjenem izobraževanju.

Materialni in kadrovski pogoji za izvedbo programa so navedeni v gradivu, poslanem Posebni izobraževalni skupnosti za pedagoško usmeritev hkrati z osnutkom programa.

Psihologija — VIS

2. SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

- 2.1 Šifra programa
2.2 Posebna izobraževalna skupnost za družboslovno usmeritev in Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev
2.3 Usmeritev: družboslovna, pedagoška
2.4 Ime in vrsta programa
VIP: Psihologija
Program za pridobitev visoke izobrazbe — VIS
2.5 Smeri: Program nima smeri
2.6 Povezanost z drugimi programi v usmeritvi
Ime predhodnega programa: Družboslovno-jezikovna dejavnost, Učitelj
Imena zahtevnejših programov:
— Psihologija, program za pridobitev magisterija
— Psihologija za področje vzgoje in izobraževanja, specializacija
— Psihologija dela, specializacija
— Klinična psihologija, specializacija (se še usklajuje)
2.7 Strokovni naslov: diplomirani psiholog (VII/1)
2.8 Trajanje študija: štiri leta
2.9 Drugi podatki in opombe

4 PREDMETNIK IN UČNI NAČRTI

4.1 PREGLEDNICA PREDMETOV

Zap. št.	Predmet	Obseg ur	Pred.	Vaje	Sem.
1. letnik					
1.	Uvod v psihologijo in	60	60	—	—
2.	psihološko metodologijo	75	45	30	—
3.	Motivacija in emocije	75	45	30	—
4.	Zaznavni procesi	90	60	30	—
5.	Višji spoznavni procesi	120	60	60	—
6.	Razvojna psihologija	150	90	60	—
7.	Statistika za psihologe	60	30	30	—
8.	Matematika za psihologe	60	30	30	—
9.	Obča fiziologija	90	75	15	—
10.	Ekologija za psihologe	60	30	30	—
*11.	SLO	60	60	—	—
*12.	Sociologija	30	30	—	—
*13.	Politična ekonomija	30	30	—	—
Skupaj:		900	615	285	—

4.2 Navodila za izvajanje predmetov

Na oddelku za psihologijo se vaje izvajajo v naslednjih oblikah:

1. Teoretične vaje (TV) — demonstracija, simulacija ali teoretični uvod k drugim oblikam vaj — se izvajajo s celim letnikom ali v večjih skupinah (15 do 20 študentov).

2. Eksperimentalne vaje (EV) — aktivno sodelovanje študentov v eksperimentalnem postopku — se izvajajo v večjih skupinah (10 do 15) ali manjših skupinah (5 do 10) študentov.

3. Laboratorijske vaje (LV) — delo s poskusno osebo v laboratoriju in uporaba zahtevnejše raziskovalne opreme — se izvajajo v manjših skupinah (3 do 6).

4. Terenske vaje (TE) se izvajajo v delovnih organizacijah in klinično-psiholoških ustanovah s klientom, pod mentorjevim vodstvom; značilno je individualno delo študenta z bolnikom.

Študij psihologije se zaradi narave predmeta preučevanja (človek) in posebne metodologije bistveno razlikuje od študija drugih strok na Filozofski fakulteti. Zato je treba pri izvedbi vaj upoštevati te posebnosti:

1. Učitelj in sodelavec morata praviloma skupaj in sočasno izvajati predpisani program, ker je delo zahtevno pa tudi zaradi empiričnega prijema.

2. Terenske vaje pri aplikativnih predmetih se morajo izvajati v majhnih skupinah (3 do 6 študentov) na eni strani zaradi upoštevanja tehničnih, varnostnih, higienskih in drugih zakonsko določenih normativov, na drugi strani pa zato, da čim manj motimo izvajanje delovnega, učno-vzgojnega ali terapevtskega procesa v ustanovi, kjer potekajo vaje.

Pri nekaterih teoretičnih predmetih je prav tako nujno, da se izvajajo laboratorijske vaje v majhnih skupinah (2 do 3 študenti) zaradi prostorsko-tehničnih razmer (delo z unikatnimi aparaturami, delo v posebnih eksperimentalnih pogojih).

Seminarsko delo izvajata učitelj in sodelavec skupaj in sočasno.

Za študij ob delu in iz dela ni posebnega programa. Tem študentom pa je glede na dane možnosti prilagojen redni program.

4.3 Učni načrti predmetov

5 OBVEZNOSTI ŠTUDENTOV, USMERJANJE, ZAKLJUČEK ŠTUDIJA

Obiskovanje vaj in seminarjev je obvezno, prav tako je obvezna tudi praksa, ki obsega 320 ur. Obveznosti pri vajah, seminarjih in delovni praksi so določene s posebnim pravilnikom oddelka.

Pogoji za napredovanje:

— v 2. letnik kolokviji pri predmetih 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 in 9; izpiti pri predmetih 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9 in 10.

— v 3. letnik kolokviji pri predmetih 5, 14, 15 in 16; izpiti pri predmetih 5, 6, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 in 21; izpit pri enem izmed družboslovnih predmetov 11, 12 ali 20.

— v 4. letnik kolokviji pri predmetih 16, 22, 23 in 24; izpiti pri predmetih 15, 16, 22, 23 in 24; izpita iz preostalih dveh družboslovnih predmetov 11, 12 ali 20.

Študent se lahko prijavi k diplomskemu izpitu, če opravi vse kolokvije in izpite, ki so v predmetniku in seminarsko nalogo v prosto izbranem seminarju v 2., 3. ali 4. letniku. Oddati mora tudi dnevnik o opravljeni delovni praksi. Napisati in oddati mora diplomsko delo, ki mora biti pozitivno ocenjeno. Diplomsko delo oceni mentor. Študent predstavi in zagovarja diplomsko delo v enem izmed seminarjev.

Študij na visokošolski stopnji se konča z uspešno opravljenim diplomskim izpitom pred komisijo, ki jo sestavljajo učitelji oddelka. Komisija postavlja vprašanja, ki so povezana z diplomsko nalogo in tudi ugotavlja kandidatovo splošno razgledanost v stroki. Na diplomskem izpitu se zahteva sintetično znanje.

Študent lahko v posebnih primerih napreduje iz letnika v letnik tudi, če ne izpolni vseh predpisanih pogojev. O tem odloča ustrezna fakultetna komisija po poprejšnjem povstu z oddelkom in v skladu s statutom fakultete in pravilnikom komisije. Študent lahko napreduje v višji letnik brez posebne prošnje, če ne opravi enega izpitnega pogoja. Ta pogoj pa mora nujno opraviti v naslednjem študijskem letu. Istega pogoja ni mogoče odložiti dvakrat. To pravilo pa ne velja za kolokvije in izpit iz statistike, ki je že po programu odložen za eno leto.

6 POGOJI ZA IZVAJANJE PROGRAMA

6.1 Kadrovski pogoji

Kadrovski in materialni pogoji so povzeti po osnutku srednjeročnega plana Oddelka za psihologijo za obdobje 1986-1990. Za izvajanje programa potrebujemo: 17 visokošolskih učiteljev (sedanji program 15), 15 visokošolskih sodelavcev (sedanji program 8), 2 laboranta, bibliotekarja, dokumentalista in pisarniškega referenta.

6.2 Materialni pogoji

Zdajšnja didaktična in tehnična oprema Oddelka za psihologijo je za izvajanje študijskega programa nezadostna in zastarela. Za normalno izvajanje programa nujno potrebujemo: didaktično opremo: 2 grafoskopa, 2 diaprojektorja, 1 mikročitalac, 2 VHF videokameri in 2 videomonitorja; računalniško opremo: 2 mikroročunalnika do 64 kB (npr. Commodore-64) 1 mikroročunalnik do 512 kB in per. do 2 MB (npr. IMB-PC) in močnejši, interaktivno orientiran sistem s priključki do 16 terminalov (npr. mikro-VAX); drugo opremo: 3 električni pisalni stroji (z vmesnikom RF-232), električni ciklograf, 4 pohištvene omare in 1 varnostno omaro za teste (kovinske); prostore: čitalnica oziroma študijski prostor za študente (lahko v okviru fakultete), delovni kabinet in laboratorij za 15 študentov.

2. letnik

5. Razvojna psihologija	150	90	60
13. Zgodovina in smeri psihologije	45	45	—
14. Psihologija osebnosti	120	90	30
15. Socialna psihologija	150	60	60
16. Psihometrija	120	60	60
17. Psihopatologija	60	45	15
21. Socialna patologija	60	60	—
18. Nevrologija za psihologe	60	45	15
19. Fiziologija dela	60	45	15
*10. SLO	45	45	—
*20. Politologija	30	30	—
Skupaj:	900	615	255

3. letnik

5. Razvojna psihologija	60	—	—
14. Psihologija osebnosti (in obča psihologija)	90	—	—
15. Socialna psihologija	60	60	—
16. Psihometrija	120	60	60
22. Psihologija dela	180	60	60
23. Klinična psihologija	180	60	60
24. Pedagoška psihologija	180	60	60
*25. Filozofija	30	30	—
Skupaj:	900	330	240

4. letnik

15. Socialna psihologija	120	—	60
16. Psihometrija	45	15	—
22. Psihologija dela	180	60	60
23. Klinična psihologija	180	60	60
24. Pedagoška psihologija	180	60	60
*25. Filozofija	15	15	—
26. do 53. Izbirni predmeti v paketu	180	180	—
Skupaj:	900	390	240

Zap.

št. 4. letnik — izbirni predmeti

Sklop A: Klinična psihologija
26. Teorija nevroz
27. Diagnostični in svetovalni psihološki pogovor
28. Skupinsko terapevtsko delo
29. Izbrani klinično diagnostični postopki
30.
31.
Sklop B: Pedagoška psihologija
32. Teoretične in praktične dileme razvojne psihologije
33. Delo s skupinami v šoli
34. Šolsko in poklicno usmerjanje
35.
Sklop C: Psihologija dela
36. Inženirska psihologija
37. Industrijska socialna psihologija
38. Psihologija potrošnikov
39. Organizacija dela
40. Psihologija športa
41. Psihologija v prometu
42.
Sklop D: Psihologija človeka v biofizičnem in družbenem okolju
43. Psihologija kulture
44. Komunikacijska psihologija
45. Ekološka psihologija
46. Psihologija v družbeni samozaščiti in SLO
47. Modeli znanstvene analize osebnosti
48.
49.
Sklop D: Skupni pedagoški predmeti
(Če študent vpiše vse predmete iz sklopa, si pridobi pedagoško znanje, ki mu daje pravico do poučevanja psihologije po programih srednjega usmerjenega izobraževanja.)
50. Osnove pedagogike in didaktike
51. Specialna metodika psihologije
*52. Andragogika
*53. Organizacija interesnih dejavnosti učencev

* Skupni predmeti

Opomba: Študenti psihologije morajo opraviti tudi obvezno prakso, praviloma v obsegu 320 ur.

Prakso lahko opravljajo v 3. in 4. letniku.

Študentje, ki vpišejo sklop D, opravljajo prakso po posebnem programu, ki ga je sprejel strokovni svet. Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev.

Psihologija — MAG

1 UVOD

Podiplomski študij za pridobitev magisterija iz psihologije pogloblja in razširja teoretično znanje iz obče psihologije, psihologije osebnosti, razvojne psihologije, socialne psihologije, psihologije dela, pedagoške psihologije, klinične psihologije in psihometrije, ki usposablja kandidata za raziskovalno delo na področju psiholoških znanosti.

Program so sestavili: docent dr. Klas Brenk, izredni profesor dr. Edvard Konrad, izredni profesor dr. Janez Musek, docent dr. Marija Petrič, redni profesor dr. Ivan Toličič, asistent dr. Peter Umek in docent dr. Drago Žagar.

1.1 Lik diplomanta

Magister psihologije je strokovnjak z izrazitimi raziskovalnimi sposobnostmi na področju psiholoških znanosti. V magistrskem študiju razvija in dokazuje svoje raziskovalne sposobnosti ter razširi in poglobi metodološko in specialno strokovno-teoretično znanje; to ga usmerja v specializirana dela, naloge in raziskave, pomembne za razvoj stroke.

2 SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

2.1 Šifra programa

2.2 Posebna izobraževalna skupnost za družboslovno usmeritev

2.3 Usmeritev: družboslovna

2.4 Ime in vrsta programa: VIP Psihologija — MAG

2.5 Povezanost z drugimi programi v usmeritvi

Ime prehodnega programa: VIP Psihologija — VIS

Stopnja zahtevnosti del: VII/1

2.6 Strokovni naslov: magister psihologije, VII/2

2.7 Trajanje študija: 2 leti

3 POGOJI ZA VKLJUČITEV V IZOBRAŽEVANJE

V program za pridobitev magisterija se lahko vpiše, kdor uspešno konča program visokošolskega študija psihologije, ima najmanj eno leto delovnih izkušenj v stroki oziroma v raziskovanju na področju psihologije in uspešno opravi sprejemni izpit. Pri sprejemnem izpitu mora kandidat pokazati pasivno znanje dveh tujih jezikov (angleščine, nemščine, francoščine, ruščine) ter dokazati, da spremlja problematiko stroke.

Opomba: Diplomanti drugih visokošolskih programov se lahko vpišejo v magistrski podiplomski študij psihologije po posebnem prilagojenem programu in dobijo posebne nazive magistra, glede na program, v katerega so vpisani.

4 PREDMETNIK IN UČNI NAČRTI PREDMETOV

Predmetnik in učni načrt se glede na individualno naravo študija oblikujejo za vsakega kandidata posebej. Kandidatu se določi tudi mentor. Predmetnik, učni načrt in mentorja potrdi fakultetni svet. Študij poteka v obliki predavanj, seminarjev in vaj, predvsem pa ob individualnih konzultacijah.

Predmetnik za pridobitev magisterija vsebuje teoretične in metodološke psihološke predmete, ki so pomembni za uvajanje in usposabljanje za znanstvenoraziskovalno delo.

1. Temeljni predmeti: Glede na individualno naravo študija se temeljni predmeti oblikujejo za vsakega kandidata posebej, v povezavi s področjem magistrskega dela. Vsota ur v štirih semestrih: 180.

2. Skupni dopolnilni predmeti, ki so sestavni del vseh individualnih

gramov:

— uporaba računalnika v psihološki metodologiji: 45 ur vaj,

— uvod v matematično logiko: 30 ur predavanj,

— novejša pojmovanja v psihologiji: 45 ur predavanj.

3. Konzultacije o izdelavi magistrskega dela: 120 ur. Skupna obremenitev znaša 420 ur v štirih semestrih. Četrti semester je predviden za izdelavo magistrskega dela.

5 OBVEZNOSTI ŠTUDENTOV, USMERJANJE, ZAKLJUČEK ŠTUDIJA

Študent mora opraviti vse obveznosti, ki izhajajo iz sprejetega predmetnika in učnih načrtov. Izdelati mora tudi magistrsko nalogo, s katero dokaže metodološko usposobljenost za samostojno raziskovalno delo. Kandidat konča študij z uspešnim zagovorom magistrske naloge pred najmanj tričlansko komisijo.

6 POGOJI ZA IZVAJANJE PROGRAMA

Program izvajajo habilitirani učitelji. Nove nastavitve za zdaj niso predvidene. Oddelak za psihologijo ima knjižnico in v okviru filozofske fakultete stop do računalniškega sistema UEK.

Opomba: V prihodnosti bo za uspešno izvajanje magistrskega študija potrebno posodobiti in dopolniti laboratorijsko opremo.

Psihologija za področje vzgoje in izobraževanja — IZS

1. UVOD

1.1 Namen predloga

Namen programa je omogočiti udeležencem izobraževanja poglobljeno psihološko znanje, ki je potrebno za samostojno visoko kvalificirano psihološko delo v vzgojno-izobraževalni praksi. Predlog je sestavil Oddelak za psihologijo Filozofske fakultete v Ljubljani. Pri izdelavi predloga so sestavljenci upoštevali potrebe, ki se kažejo v praksi in zahtevajo reševanje številnih posebnih psiholoških problemov; za to pa diplomanti VIP psihologije niso dovolj usposobljeni. Na potrebo po specialističnem študiju nas že več let opozarjajo šolski psihologi sami, ki so nam po sekciji šolskih psihologov DPS sporočili veliko koristnih predlogov. Želijo si, da bi se lahko čimprej vključili v izobraževanje po tem programu, saj bi bilo lahko potem njihovo delo uspešnejše.

Program so sestavili: docent dr. Ludvik Horvat, redni profesor dr. Ivan Toličič, asistent mag. Ljubica Marjanovič Umek, izredni profesor dr. Leon Zorman in docent dr. Drago Žagar.

1.2 Lik specialista

Diplomirani psiholog — specialist za vzgojo in izobraževanje je delavec, ki je usposobljen za samostojno opravljanje visoko kvalificiranih psiholoških del s področja predšolske vzgoje ter s področja vzgoje in izobraževanja na vseh stopnjah šolanja od osnovne šole do univerze. Poleg tega je usposobljen za specialistično delo v vseh drugih delovnih organizacijah, ki se ukvarjajo s problematiko vzgoje in izobraževanja, in to v mentalno-higienskih centrih, svetovalnih centrih, vzgojnih domovih, upravnih organih in drugod.

Na teh področjih lahko rešuje zlasti te naloge: sodeluje pri načrtovanju vzgojnega dela; predlaga in ustvarja ustrezne možnosti za zdrav osebnostni razvoj otrok; predlaga in vrednoti sodobne vzgojne in učne metode dela; spre-

jema in spremlja šolske novice; pomaga otrokom z razvojnimi in raznimi težavami; sodeluje pri šolskem in poklicnem usmerjanju; svetuje starejšim vzgojiteljem, učiteljem in drugemu vzgojnemu osebju; opravlja operativno analitično delo, kot je spremljanje učnega uspeha v šoli, učinkovitost metod in oblik dela z učenci in podobno. Pri svojem delu ima opravka tudi z aktualnimi družbenimi problemi vzgoje in izobraževanja; to zahteva, da je specializant tudi ustrezno družbenopolitično angažiran.

2 SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

2.1 Šifra programa

2.2 Posebna izobraževalna skupnost za družboslovno usmeritev in Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev

2.3 Usmeritev: družboslovna, pedagoška

2.4 Ime in vrsta programa:
Ime: Psihologija za področje vzgoje in izobraževanja
Vrsta: IZS
2.5 Smeri: nima
2.6 Povezanost z drugimi programi v usmeritvi
Ime predhodnega programa: VIP Psihologija
Vrsta: VIS
Stopnja zahtevnosti: VII/1
2.7 Strokovni naslov: diplomirani psiholog — specialist za vzgojo in izobraževanje (VII/2)
2.8 Trajanje študija: dve leti

3 POGOJI ZA VKLJUČITEV V IZOBRAŽEVANJE

Priložena diploma iz psihologije kot samostojne predmetne skupine (VIP psihologija) ali psihologija kot predmet A, opravljen strokovni izpit, dveletni staž na psihološkem delovnem mestu na področju vzgoje in izobraževanja.

4.2 Navodila za izvajanje predmetov
Pri izvajanju programa je poudarek na individualnem študiju in praktičnem usposabljanju kandidatov pod mentorjevim vodstvom v ustrezni delovni organizaciji.
Po vpisu se za vsakega udeleženca izobraževanja imenuje glavni mentor, ki izdelava podroben vsebinski in časovni program specializacije; pri tem se upoštevajo interesi njegove delovne organizacije in osebna nagnjenja.

4.3 Učni načrti predmetov

5 OBVEZNOSTI ŠTUDENTOV, USMERJANJE, ZAKLJUČEK ŠTUDIJA

5.1 Pogoji za napredovanje v višji letnik
Uspešno opravljene praktične vaje, izdelani seminarski referati, opravljeni izpiti iz vseh predmetov 1. letnika in uspešno opravljena praksa v delovni organizaciji.

5.2 Pogoji za zaključek študija
Kandidat mora po programu pozitivno opraviti izpite ali s seminarskimi in drugimi dejavnostmi dokazati, da obvlada snov iz predmetov 1. in 2. letnika. Poleg tega mora izdelati specialistično nalogo in jo v predpisanem roku oddati izpitni komisiji. Študij izpopolnjevanja konča z uspešnim zagovorom specialistične naloge.

4 PREDMETNIK IN UČNI NAČRTI

4.1 Preglednica predmetov

PREDMET	Letnik		Skupaj ur
	1.	2.	
Metodologija raziskovanja	10	—	10
Psihosocialni razvoj in učenje	40	30	70
Delo s skupinami	20	40	60
Ustvarjalnost	25	30	55
Šolska psihodiagnostika in svetovanje	35	35	70
Mentalna higiena v vzgoji	20	20	40
Poglavja iz pedagogike	30	—	30
Individualne konzultacije	100	100	200
Praktično strokovno delo v ustreznih delovnih organizacijah	200	280	480
Skupaj	480	535	1015

6 POGOJI ZA IZVAJANJE PROGRAMA

6.1 Kadrovski pogoji
Program lahko izvajajo habilitirani univerzitetni učitelji v sodelovanju s priznanimi strokovnjaki s področja specializacije. Za izvajanje programa je predvideno 8 visokošolskih učiteljev in sodelavcev ter dovolj mentorjev iz prakse. Izvajanje programa specializacije ne obsega polne delovne obveznosti učiteljev.

6.2 Materialni pogoji
Delovna organizacija, ki bo izvajala program specializacije, mora imeti predavalnico, opremljeno z ustreznimi avdiovizualnimi sredstvi za pouk. Poleg

tega mora imeti dostop do večjega računalniškega sistema za obdelavo podatkov in računalniško voden psihološki laboratorij za uporabo v samem vzgojno-izobraževalnem procesu.

Za izvajanje praktičnega dela programa bo treba skleniti samoupravne sporazume z vzgojno-varstvenimi organizacijami, šolami in z drugimi organizacijami, ki se ukvarjajo s problematiko vzgoje in izobraževanja in imajo ustrezne mentorje.

6.3 Usmeritev
Specialistične naloge so lahko uvrščene v načrte raziskovalne in strokovne dejavnosti organizacije, ki izvaja programa izpopolnjevanja.

Psihologija dela — IZS

3. POGOJI ZA VKLJUČITEV V IZOBRAŽEVANJE

3.1 Predhodni program: VIP Psihologija
3.2 Preskusa znanja ni.

4 PREDMETNIK IN UČNI NAČRTI

4.1 Preglednica predmetov

PREDMET	Letnik		Skupno št. ur
	1.	2.	
Skupni strokovni predmeti			
Metodologija raziskovalnega dela	30	30	60
Analiza dela	25	25	50
Motivacijski problemi	30	20	50
Izbirni strokovni predmeti			
skupaj v obsegu	100	100	200
Kadrovska psihologija			
Poklicno usmerjanje			
Inženirska psihologija			
Ekonomska psihologija			
Industrijska socialna psihologija			
Vrednotenje dela			
Izbirne in interdisciplinarne povezave skupaj	50	50	100
Fiziologija dela			
Ekologija dela			
Organizacija dela			
Delovno pravo			
Ekonomika OZD			
Praktično strokovno delo v ustreznih delovnih organizacijah	200	250	450
Skupaj	435	475	910

4.2 Navodila za izvajanje predmetov
Pri izvajanju programa je poudarek na individualnem študiju in praktičnem usposabljanju kandidatov v delovnih organizacijah pod mentorjevim vodstvom.

4.3 Učni načrti predmetov

5 OBVEZNOSTI ŠTUDENTOV, USMERJANJE, ZAKLJUČEK ŠTUDIJA

5.1 Pogoji za napredovanje v višji letnik
Opravljene obveznosti (vaje, seminarji, izpiti), ki so predvidene v podrobnem programu.

5.2 Pogoji za ponavljanje letnika
Ponavljanje ni mogoče.

5.3 Navodila za svetovanje in usmerjanje med študijem

5.4 Pogoji za zaključek študija
Kandidat mora opraviti vse obveznosti, ki so določene v podrobnem vsebin-

3.3 Delovne izkušnje: dveletne pri psihološkem delu v delovnih organizacijah.

3.4 Posebne nadarjenosti: se ne preverjajo.

1 UVOD

1.1 Namen predloga
Program specialističnega študija omogoča diplomiranim psihologom, da si pridobijo potrebno specialistično znanje za samostojno in visoko kvalificirano delo na področju psihologije dela. To znanje jim tudi omogoča, da se ustrezno vključujejo v skupinsko delo specialistov sorodnih strokovnih profilov. Osnutek so sestavili sodelavci katedre za psihologijo dela na Oddelku za psihologijo Filozofske fakultete v Ljubljani.

Izhodišče za izdelavo osnutka so bile potrebe prakse, ki zahteva reševanje in preučevanje številnih posebnih psiholoških problemov; za katere diplomanti VIP Psihologija niso dovolj usposobljeni. Na potrebo po specializaciji nas že več let opozarjajo psihologi, ki delajo v delovnih organizacijah. Utemeljenost tega študija je podkrepljena tudi z raziskavo, ki je bila izvedena v sekciji za psihologijo dela in poklicno usmerjanje pri Društvu psihologov SRS.

Specialisti za psihologijo dela v delovnih organizacijah bi omogočili ustanavljanje prvih prepotrebnih mentorskih centrov. V teh bi se izpopolnjevali in uvajali diplomirani psihologi pripravniki, slušatelji VIP Psihologija v 3. in 4. letniku pa bi imeli v teh centrih obvezno strokovno prakso in vaje.

Program so sestavili: redni profesor dr. Levin Šebak, izredni profesor dr. Edvard Konrad, asistent mag. Argio Sabadin in asistent mag. Miro Kline.

1.2 Lik specialista
Specialist za psihologijo dela je po končanem dveletnem specialističnem študiju usposobljen za poglobljeno samostojno delo na določenem področju psihologije dela v gospodarstvu. Deluje na naslednjih področjih: psihološko-diagnostično, prognostično in svetovalno delo; ugotavljanje zahtevnosti in sestavljenosti nalog, ergonomsko prilagajanje delovnega okolja delavcu, razvijanje in uvajanje sistemov materialne in nematerialne motivacije za delo, preučevanje socialno-psiholoških pojavov v ozdih, oblikovanje predlogov sistemskih rešitev za samoupravne in poslovne funkcije, izobraževanje in mentorsko delo, raziskovalno, razvojno in svetovalno delo ter vodenje ustanov in poslovnih funkcij s psihološko dejavnostjo; tako se vključuje v aktualno problematiko ozdov. Delo specialista v ozdu je operativno, konzultantsko, vzgojno in raziskovalno.

2 SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

2.1 Šifra programa
2.2 Posebna izobraževalna skupnost za družboslovno usmeritev
2.3 Usmeritev: družboslovna
2.4 Ime in vrsta programa
Ime programa: Psihologija dela
Vrsta: IZS
2.5 Smeri: nima
2.6 Povezanost z drugimi programi v usmeritvi
Ime predhodnega programa: VIP Psihologija
Vrsta: VIS
Stopnja zahtevnosti: VII/1
2.7 Strokovni naslov: diplomirani psiholog-specialist za psihologijo dela (VII/2)
2.8 Trajanje študija: dve leti

Klinični psiholog — IZS

2 SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

2.1 Šifra programa
2.2 Posebna izobraževalna skupnost za družboslovno usmeritev
2.3 Usmeritev: družboslovna
2.4 Ime in vrsta programa
Ime programa: Klinična psihologija
Vrsta: IZS
2.5 Smeri: nima
2.6 Povezanost z drugimi programi v usmeritvi

4 PREDMETNIK IN UČNI NAČRTI

4.1 Preglednica predmetov

PREDMET	Letnik			Skupno št. ur
	1.	2.	3.	
Skupni strokovni predmeti				
Psihopatologija s socialno patologijo	90	—	—	90
Psihodiagnostika	30	90	—	120
Osnove psihološke pomoči	—	60	120	180
Poglavja iz psihologije osebnosti	30	—	—	30
Organizacija kliničnopsihološkega dela	—	—	15	15
Izbirni strokovni predmeti				
skupaj	30	30	45	105
Socialna psihologija družine				
Psihologija starostništva				
Psihologija disocialnosti				
Komunalna psihologija				
Dinamika socialnih skupin				
Psihologija telesno prizadetih				
Praktično strokovno delo in konzultacije v izbranih mentorskih ustanovah	360	360	360	1080
Skupaj	540	540	540	1620

Ime predhodnega programa: VIP Psihologija
Vrsta: VIS
Stopnja zahtevnosti: VII-1
2.7 Strokovni naslov: diplomirani psiholog-specialist za klinično psihologijo (VII-2)
2.8 Trajanje študija: tri leta (6 semestrov).

3 POGOJI ZA VKLJUČITEV V IZOBRAŽEVANJE

3.1 Predhodni program: VIP Psihologija.
3.2 Preskusa znanja ni.
3.3 Delovne izkušnje: Dveletne strokovne izkušnje na področju klinične psihologije ali psihološkega svetovanja.
3.4 Posebne nadarjenosti: se ne preverjajo.

1 UVOD

1.1 Namen predloga
Program specialističnega študija omogoča diplomiranim psihologom, da si pridobijo potrebno specialistično znanje za visoko kvalificirano in samostojno strokovno delo na področju klinične psihologije.

Vodilo pri izdelavi predloga so bile resnične potrebe naše družbe; le-te zahtevajo za preučevanje in praktično reševanje kliničnopsiholoških problemov specialistično usposobljene strokovnjake. Diplomanti VIP Psihologija namreč niso in ne morejo biti usposobljeni za samostojno in uspešno opravljanje visoko kvalificiranih nalog tudi na širšem področju klinične psihologije.

Program specialističnega študija je usklajen z javno sprejeto zasnovno stroke. Program so sestavili: redni profesor dr. Borut Šali, redni profesor dr. Oto Petrovič, dr. Peter Umek in dr. Maks Tušak.

Opomba: VIP Klinična psihologija — IZS se usklajuje v Izobraževalni skupnosti Slovenije.

1.2 Lik specialista
Specialist za klinično psihologijo opravlja samostojno in visoko kvalificirano delo na področjih vzgojnega, socialnega in zdravstvenega varstva, šolstva in pravosodja. Posameznikom in manjšim skupinam ljudi pomaga odpravljati, omejevati in preprečevati psihološko ali psihosocialno pomembne težave, ki sicer ogrožajo njihovo vsestransko in popolno uresničitev, delovno in socialno uspešnost ter splošno blaginjo. Specialist klinični psiholog je zaposlen praviloma v nemedicinski ustanovi (vzgojni posvetovalnici, centru za svetovanje, socialnem centru, posebnem vzgojnem zavodu ipd.), kjer skuša pomagati strankam (načeloma nebolnikom), ki imajo težave psihološke ali psihosocialne narave (na primer v območju medosebnih odnosov, motivacije, učenja, vedenja). Pri tem uporablja tako imenovano klinično metodo dela, ki jo pojmujejo v sodobnem strokovnem svetu kot usmerjenost, in tako pomaga posameznikom ali manjšim skupinam ljudi s psihološko pomembnimi težavami. Specialist klinični psiholog izvaja ob ustreznih psihodiagnostičnih postopkih različne oblike psihološke pomoči, med njimi zlasti svetovanje in klinično vodenje (suidance). Specialist klinični psiholog mora biti zelo primeren in odgovoren za dosledno izpolnjevanje etičnih poklicnih norm, ker so stranke, ki jih obravnava, v izredno občutljivem položaju.

4.2 Navodila za izvajanje predmetov

Pri izvajanju programa specializacije je poudarek na praktičnem usposabljanju kandidatov v pristojnih delovnih organizacijah pod strokovnim vodstvom mentorjev.

Po vpisu se za vsakega specializanta izdelata potreben vsebinski in časovni načrt specializacije; pri tem se upoštevajo kandidata osebna nagnjenja in interesi njegove delovne organizacije. Za izdelavo načrta specializacije poskrbi kandidatov glavni mentor.

Specializant opravi praktični program specialističnega študija praviloma v več izbranih strokovnih ustanovah. Če je le mogoče, naj opravi del tega programa v delovni organizaciji, kjer je stalno zaposlen.

Kandidat vodi ves čas usposabljanja dnevnik specializacije. Vodenje dnevnika nadzoruje specializantov glavni mentor.

4.3 Učni načrti predmetov

5 OBVEZNOSTI ŠTUDENTOV, USMERJANJE, ZAKLJUČEK ŠTUDIJA

5.1 Pogoji za napredovanje v višji letnik

Izpolnjene vse obveznosti (udeležba na predavanjih, seminarjih in vajah,

opravljene praktične delovne naloge v mentorskih ustanovah), ki so predvidene v podrobnem programu.

5.2 Pogoji za ponavljanje letnika

Ponavljjanje ni mogoče.

5.3 Pogoji za zaključek študija

Kandidat mora izpolniti vse študijske obveznosti, ki so predvidene v podrobnem programu specializacije. Opraviti mora izpite za vse vpisane predmete in izdelati specialistično nalogo. Specialistična naloga obsega praviloma enega ali več kliničnih primerov, obdelanih na ustrezni strokovni ravni. Kandidat konča specialistični študij z uspešnim zagovorom specialistične naloge pred tričlansko izpitno komisijo.

6 POGOJI ZA IZVAJANJE PROGRAMA

6.1 Kadrovske pogoji

Program lahko izvajajo habilitirani univerzitetni učitelji v sodelovanju s priznanimi strokovnjaki s področja specializacije. Predvideni izvajalci programa (tj. njegovega teoretičnega dela in dela individualnih konzultacij): 4 učitelji za klinično psihologijo, učitelj za psihopatologijo, učitelj za psihologijo osebnosti, učitelj za psihologijo starostništva, učitelj za socialno psihologijo, učitelj za psihologijo disocialnosti, učitelj za komunalno psihologijo,

učitelj za dinamiko socialnih skupin in učitelj za psihologijo telesno prizadetih.

Izvajanje programa specializacije ne obsega polne delovne obveznosti učiteljev.

Mentorsko delo v izbranih delovnih organizacijah lahko opravljajo strokovnjaki — diplomirani psihologi oziroma specialisti za klinično psihologijo.

6.2 Materialni pogoji

Specialistični študij klinične psihologije organizira Filozofska fakulteta v Ljubljani pod neposrednim vodstvom Oddelka za psihologijo in njegove katedre za klinično psihologijo. Teoretični del študija poteka v okviru fakultetnega praktičnega del usposabljanja pa je organiziran na podlagi ustreznega sporazuma o sodelovanju v izbranih organizacijah združenega dela (vzgojnih posvetovnih centrih, centru za svetovanje, socialnih centrih, posebnih vzgojnih zavodih drugih delovnih organizacijah, ki se ukvarjajo s svetovalno klinično psihološko dejavnostjo). Za mentorsko ustanovo je lahko izbrana samo tista delovna organizacija, ki se praktično ukvarja s svetovalno kliničnopsihološko dejavnostjo, ima organizirane ustrezne strokovne službe, psihološko usposobljen mentorja in primerno psihološko kazuistiko.

Filozofija — vis

FILOZOFIJA nepedagoška
FILOZOFIJA A pedagoška
FILOZOFIJA B pedagoška

UVOD

Namen predloga, sestavljajci

Predlog predstavlja študij filozofije z dvema smerema (nepedagoška, pedagoška v dveh oblikah povezav — A in B — z drugim predmetom) za pridobitev visokošolske izobrazbe in podiplomski magistrski program.

Predlog smo pripravili na podlagi smernic za oblikovanje VIP v usmerjenem izobraževanju. Priporočil za pripravo vzgojno-izobraževalnih programov v visokem šolstvu, na podlagi dosedanjih izkušenj članov oddelka v vzgojno-izobraževalnem procesu in pri znanstvenoraziskovalnem delu in dosežkov študija filozofije na Filozofski fakulteti, glede na potrebe po visoko izobraženih filozofskih strokovnjakih v naši družbi in na podlagi poglobljenih dokumentov in zakonskih predpisov, ki se nanašajo na visoko šolstvo, ter statutov Filozofske fakultete in Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani.

Predlog je sestavila komisija, v kateri so bili: redni profesor dr. Božidar Debenjak, redni profesor dr. Vojan Rus, izredni profesor dr. Valentin Kalan, docent dr. Andrej Ule, sodelovali pa so tudi drugi učitelji Oddelka za filozofijo. Komisija je pri sestavi predloga upoštevala pobudo Slovenskega filozofskega društva in študentov filozofije.

Vse sestavine programa so prikazane ločeno po smereh in načinu izvajanja.

1 FILOZOFIJA-NEPEDAGOŠKA

1.1 Lik diplomanta

Diplomirani filozof je strokovni in kulturni delavec, ki je z visokošolskim študijem filozofije kot samostojnega programa usposobljen za opravljanje naslednjih del in nalog:

1) Sodeluje pri strokovnem in raziskovalnem delu s področja filozofije oziroma filozofskih znanosti (delo v različnih znanstvenih inštitutih, družbenopolitičnih organizacijah in skupnostih, marksističnih centrih, pri raziskovalnih nalogah s področja filozofije ter pri interdisciplinarnih raziskavah in projektih). Pri tem lahko deluje tudi kot samostojen raziskovalec, analitik, projektni svetovalec itn.

2) Delo v različnih kulturnih ustanovah, npr. v knjižnicah, založbah, uredništvih revij in časopisov, na televiziji, radiu in pri drugih množičnih oblikah, kjer lahko sodeluje kot strokovni svetovalec ali usmerjevalec idejnih in teoretičnih del in nalog.

1.4 PREDMETNIK IN UČNI NAČRTI PREDMETOV

1.4.1 Predmetniki programa Filozofija — nepedagoška

PREDMET	Ure po posameznih letnikih (P — predavanja, V — vaje, S — seminar)			
	1.	2.	3.	4.
Zgodovina znanosti	—	—	60 (30, —, 30)	180 (120, —, 60)
Zgodovina filozofije na Slovenskem	—	—	60 (30, —, 30)	60 (30, —, 30)
Nemški jezik	120 (60, 60, —)	—	—	120 (60, 60, —)
Uvod v filozofsko sistematiko	45 (30, 15, —)	—	—	45 (30, 15, —)
Obča dialektika	60 (30, 30, —)	75 (15, 60, —)	60 (30, —, 30)	255 (75, 90, 180)
Gnoseologija	60 (30, 30, —)	—	30 (15, —, 15)	90 (45, 30, 15)
Obča teorija človeka	—	60 (40, 20, —)	60 (—, —, 60)	180 (40, 20, —)
Obča etika	—	60 (40, —, 20)	60 (—, —, 60)	180 (60, —, 60)
Estetika	—	60 (40, —, 20)	120 (60, —, 60)	180 (100, —, 80)
Seminar iz filozofske sistematičke	—	45 (—, —, 45)	60 (—, —, 60)	105 (—, —, 105)
Uvod v marksizem in zgodovina marksizma	120 (60, 60, —)	—	—	120 (60, 60, —)
Marksologija	—	90 (45, —, 45)	—	90 (45, —, 45)
Zgodovina marksizma (posebno sodobna)	—	—	90 (60, —, 30)	150 (90, —, 60)
Nemška klasična filozofija	—	90 (45, —, 45)	30 (15, —, 15)	180 (90, —, 90)
Zgodovina filozofije (antika)	120 (90, 30, —)	—	—	120 (90, 30, —)
Zgodovina filozofije (srednji vek-renaissance)	—	120 (60, 60, —)	—	120 (60, 60, —)
Metodološki problemi zgodovine filozofije	—	—	—	60 (30, —, 30)
Novoveška filozofija	60 (30, —, 30)	60 (30, —, 30)	60 (—, —, 60)	180 (60, —, 60)
Postheglovska nemarksistična filozofija	—	—	120 (60, —, 60)	240 (120, —, 120)
Problemi in kontroverze sodobne filozofije jezika	—	—	—	90 (45, —, 45)
Filozofija Orienta	—	—	—	90 (60, —, 30)
Neopozitivizem	—	—	—	60 (30, —, 30)
Uvod v logiko	120 (60, 60, —)	—	—	120 (60, 60, —)
Uvod v metodologijo znanosti	—	120 (60, —, 60)	—	120 (60, —, 60)
Teorija in filozofija znan.	—	—	60 (30, —, 30)	60 (30, —, 30)
Filozofska problematika sodobnih znanosti	—	—	—	60 (45, —, 15)
Kultura filozofskega izražanja	60 (30, 30, —)	—	—	60 (30, 30, —)
Skupni predmeti na FF	120 (120, —, —)	105 (105, —, —)	—	235 (235, —, —)
Skupaj	885	885	870	900
Telesna vzgoja	—	60	60	60
Delovna praksa	—	40	80	40

Opomba: Pod skupnimi predmeti veljajo za to smer le: politična ekonomija (v 1. letniku), politologija in sociologija (v 2. letniku).

Delovna praksa: Štiri tedne v zadnjih treh letnikih. Delo v knjižnicah, znanstvenih ustanovah, sodelovanje pri raziskovalnih temah oddelka, v uredništvih itn.; pri tem mora biti zagotovljen mentor v delovni organizaciji in mentor — pedagoški delavec Oddelka za filozofijo.

1.5 Obveznosti študentov

1.5.1 Pogoji za napredovanje iz letnika v letnik in zaključek študija

Splošni pogoji za frekvenco po vsakem semestru je poleg obiskovanja predavanj in aktivne udeležbe pri seminarskem delu opravljanje kolokvijev in izpitov, določenih v tem programu.

Splošni pogoji: V 1. in 2. letniku mora študent izdelati po izbiri po eno krajšo seminarsko nalogo (iz zgodovine filozofije od antike do renesanse, iz zgodovine marksizma in marksologije, filozofske sistematičke, logike in metodologije znanosti).

V 3. letniku mora izdelati dve seminarski nalogi (po izbiri). V 4. letniku izbere temo diplomske naloge.

Pogoji za prehod v višji letnik: V 1. letniku je pogoj semestralni kolokvij iz logike, uvoda v filozofsko sistematiko in iz marksologije z zgodovino marksizma. Uspešno opravljeni kolokvij je pogoj za frekvenco iz teh predmetov.

Pogoj za vpis v 2. letnik: vsi trije kolokvij in vsi izpiti iz prvega letnika (tudi nemščine).

V 2. letniku so kolokvij iz antropologije, etike in estetike.

Pogoji za vpis v 3. letnik: vsi kolokvij in izpiti iz 2. letnika (razen politologije in sociologije), opravljen seminar.

Pogoji za vpis v 4. letnik: vsi izpiti iz 3. letnika in opravljeni seminarski nalogi.

1.5.2 Pogoji za ponavljanje posameznega letnika

Redni študent praviloma ponavlja letnik samo enkrat: pri tem ni mišljen le prvi letnik. Letnik lahko ponavlja le, če ima opravljenih vsaj 50 % obveznosti iz prejšnjega letnika (razen če jih ni opravljal zaradi opravičenih zdravstvenih težav).

1.5.3 Svetovanje in usmerjanje med študijem

Učitelji oddelka pomagajo študentom pri morebitnem spreminjanju usmeritve študija in pri usmeritvi v poklic. Svetovanja in usmerjanja so potrebni zlasti tisti študenti, ki iz kakršnihkoli razlogov zaidejo v študijske ali osebne stiske. Te naloge so posebej naložene mentorjem svetov letnikov.

1.5.4 Pogoji za zaključek študija

Študent konča študij, ko opravi vse obveznosti, predpisane s programom in pred komisijo uspešno zagovarja pozitivno ocenjeno diplomsko delo. Diplomsko delo oceni mentor.

1.6 Pogoji za izvajanje programa

1.6.1 Kadrovske pogoji

Ta smer zahteva najmanj 12 učiteljev s polno delovno obveznostjo ali pa vsaj 10 univerzitetnih učiteljev in 5 asistentov ter 2 strokovna sodelavca v knjižnici oddelka za filozofijo. Sedanje število delavcev (6 učiteljev, 3 asistenti, 1 delavec v knjižnici) ne zadošča za izvajanje programa.

1.6.2 Materialni pogoji

Za izvajanje programa potrebujemo: 2 predavalnici, 3 kabinete, 2 prostora za knjižnico oziroma administrativno delo. Knjižnica mora biti opremljena vsaj z najnujnejšo domačo in tujo literaturo.

Poleg tega potrebujemo še: grafoskop, diaporojektor, dostop do interne televizije in možnost avdiovizualnega snemanja (magnetoskop, videoteko itd.). Študentom in učiteljem naj bo dostopen fotokopirni stroj, imeli pa naj bi tudi možnost za uporabo terminala.

1.6.3 Usmeritve znanstvenoraziskovalne, umetniške ali strokovne dejavnosti

Pri oddelku in znanstvenem inštitutu Filozofske fakultete poteka več filozofskih raziskovalnih nalog: vanje je vključenih več delnih nalog. K sodelovanju

Značilna dela in naloge:

- strokovni sodelavec pri znanstvenoraziskovalnih projektih in analizi
- strokovna pomoč pri zbiranju in urejanju filozofske in družboslovne literature

— strokovni sodelavec v uredništvih založb, časopisov in revij za filozofijo in teoretsko družboslovna področja

- strokovni prevajalec filozofske literature
- strokovni sodelavec pri izvajanju marksističnega izobraževanja
- idejni animator in mentor filozofskih in marksističnih krožkov
- predavatelj pri zunajšolskem idejnem izobraževanju
- strokovni in znanstveni sodelavec pri marksističnih centrih.

— Če opravi diferencialne pedagoške izpite, lahko opravlja predavateljsko in učiteljsko delo v srednjem usmerjenem izobraževanju (filozofija). Če opravi diferencialne izpite iz sociologije (pod B), lahko poučuje tudi samoupravljanje s temelji marksizma ali družbeno-moralno vzgojo v osnovni šoli.

1.2.6 Trajanje študija: štiri leta.

1.3 Pogoji za vključevanje

1.3.1 Brez preskusa znanja se lahko vpišejo kandidati, ki so uspešno končali štiri letno izobraževanje po programih družboslovno-jezikovna dejavnost.

Splošno-kulturni program ali program pedagoške usmeritve.

V program se lahko brez preskusa znanja vpišejo tudi kandidati, ki so uvedbo srednjega usmerjenega izobraževanja končali gimnazijo, pedagoško gimnazijo ali vzgojiteljsko šolo.

Opomba: Če bo filozofija tudi v drugih srednjih programih, se bodo vključevali brez izpita tudi kandidati, ki so uspešno končali te programe.

1.3.2 Kandidati, ki so sicer končali štiri letno srednjo šolo, ne pa ustreznega programa ali smeri, morajo opraviti diferencialni sprejemni izpit, ki obsega okvirno znanje iz osnov logike, pregleda antične filozofije, osnov marksizma in obče zgodovine pri predmetih: filozofija in logika ter zgodovina v obsegu programa Družboslovno-jezikovna dejavnost. Kandidat mora pokazati sposobnost za teoretično razmišljanje in za filozofske razsežnosti problematike.

1.3.3 Preskus znanja morajo opravljati vsi kandidati, ki niso končali letnega srednjega izobraževanja.

Kandidati opravljajo izpit iz tistih navedenih predmetov, ki jih niso imeli v srednjem izobraževanju ali pa so jih imeli premalo.

Kandidat mora pokazati primerno temeljno znanje, ustrezno prejeto splošno program v srednjem usmerjenem izobraževanju. Izpit je lahko pisni ali ustni. Obseg in vsebina preskusa znanja ustreza programu Družboslovno-jezikovna dejavnost.

pri teh nalogah si bomo prizadevali pritegniti tudi naše študente, posebej študente programa Filozofija — nepedagoška. Seveda pa to niso edine oblike sodelovanja študentov pri delu oddelka in pri znanstvenoraziskovalnem delu (npr. organizacija raziskovalnostudijskih skupin študentov pod vodstvom učiteljev, delo v knjižnici, pomoč pri organizaciji seminarjev idr.).

2 FILOZOFIJA — pedagoška VIS A

2.1 Lik diplomanta

Profesor filozofije je pedagoški, strokovni in kulturni delavec, ki je z visokošolskim študijem filozofije A usposobljen za opravljanje naslednjih del in nalog:

- 1) Poučuje filozofijo na vseh stopnjah srednjega izobraževanja in predvsem v družbeno-moralni vzgoji v osnovnih šolah. V kombinaciji filozofija A, sociologija B je edini poleg diplomantov iz FSPN usposobljen za poučevanje v meta samoupravljanje s temelji marksizma v srednješolskem izobraževanju.
- 2) Sodeluje v različnih kulturnih ustanovah (tako kot pod točko 2) filozofije — samostojna usmeritev.
- 3) Ustrezno svoji drugi visokošolski izobrazbi, tj. v kombinaciji s predmetom B (B diplom) lahko strokovno sodeluje pri teoretskih znanstvenoraziskovalnih projektih (zbira gradivo, ga analizira, izbira filozofske pomembne teme, daje predloge za reševanje problemov v zasnovanosti različnih študijskih ziskav in elaboratov, pri katerih sodeluje).

Tudi ta dela in naloge zahtevajo, da se diplomant stalno strokovno spopolnjuje in da osebnostno raste. Sposoben mora biti podati filozofsko gradivo in s tem učencem osnovne in srednje šole in jih znati spodbujati k lastnemu razmišljanju.

temu študiju ali h kritični obravnavi predmeta. Diplomant je splošno raz-
očana osebnost, vendar sposoben za sintetično poglobljeno razčlenitev pro-
metike. S svojo miselno kulturo lahko v svojem okolju veliko pripomore k
mišljenju socialističnih družbenih odnosov in vrednot.

2.2 Splošni podatki o smeri

2.2.1 Posebna izobraževalna skupnost za družboslovno usmeritev in Po-
sna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev

2.2.2 Usmeritev: družboslovna, pedagoška

2.2.3 Ime in vrsta programa: Filozofija — VIS

Smer: Filozofija — pedagoška, A (dvpredmetna), VIS

Predmetnik in učni načrti filozofija — A pedagoška — smer					
PREDMET	Letnik:	Ure po posameznih letnikih (P — predavanja, V — vaje, S — seminarji)			
		1.	2.	3.	4.
Uvod v filozofsko sistematično	30 (30, —, —)	—	—	—	30 (30, —, —)
Obča dialektika	30 (30, 0, —)	60 (15, 45, —)	—	30 (—, —, 30)	180 (75, 45, 60)
Obča teorija človeka	—	60 (30, —, 30)	—	—	30 (30, —, —)
Obča etika	—	—	—	60 (30, 0, 30)	120 (60, —, 60)
Obča estetika	—	—	—	60 (30, —, 30)	90 (60, —, 30)
Uvod v marksologijo in zgodovino marksizma	90 (60, 30, —)	—	—	60 (30, —, 30)	60 (30, 0, 30)
Marksologija	—	60 (30, —, 30)	—	—	90 (60, 30, —)
Zgodovina marksizma (posebno sodobnega)	—	—	—	—	60 (30, —, 30)
Nemška klasična filozofija	—	60 (30, —, 30)	—	60 (30, —, 30)	120 (60, —, 60)
Zgodovina filozofije (antika, srednji vek, renesansa)	120 (90, 30, —)	—	—	30 (15, —, 15)	90 (45, —, 45)
Metodološki problemi zgodovine filozofije	—	—	—	—	120 (90, 30, —)
Novoveška filozofija	60 (30, —, 30)	—	—	30 (—, —, 30)	30 (—, —, 30)
Postheglovska nemarksistična filozofija	—	—	—	—	60 (30, —, 30)
Neopozitivizem	—	—	—	120 (60, —, 60)	180 (90, —, 90)
Filozofska problematika sodobnih znanosti	—	—	—	—	45 (30, —, 15)
Uvod v logiko	90 (60, 30, —)	—	—	—	45 (30, —, 15)
Uvod v metodologijo znanosti	—	90 (30, —, 60)	—	—	90 (60, 30, —)
Didaktika pouka filozofije	—	—	—	—	90 (30, —, 60)
Skupaj ur z izbirnimi predmeti	420	330	450	420	1620

Izbirni predmeti v 4. letniku

Skupina: P V S Sku-
Postheglovska nemarksistična filozofija 30 — — 30
Antična filozofija 30 — — 30
Obča dialektika — — 30 30
Estetika 30 — — 30

PREDMET	Letnik				Skupaj ur
	1.	2.	3.	4.	
Splošni predmeti: SLO	60	45	—	—	105
Politična ekonomija	30	—	—	—	30
Politologija	—	30	—	—	30
Sociologija	—	30	—	—	30
Pedagoški predmeti:					
Psihologija	60	30	—	—	90
Pedagogika	—	30	—	—	30
Andragogika	—	—	30	—	30
Didaktika	—	—	60	—	60
Organizacija interesnih dejavnosti učencev	—	—	—	45	45
Kultura izražanja	45	—	—	—	45
SKUPAJ:	180	180	90	45	495

PREDMET	Letnik												Skupaj ur
	P	1.	V	S	P	2.	V	S	P	3.	V	S	
Pedagoško-psihološki predmeti													
(a) obvezni													
Psihologija za učitelje	45	15	—	—	—	30	—	—	—	—	—	—	90
Pedagogika	—	—	—	15	—	15	—	—	—	—	—	—	30
Andragogika	—	—	—	—	—	—	15	—	15	—	—	—	30
Didaktika	—	—	—	—	—	—	30	10	20	—	—	—	60
Organizacija dejavnosti učencev	—	—	—	—	—	—	—	—	15	30	—	—	45
(b) izbirni													
Izobraževalna tehnologija	15	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45
Psihološki seminar	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—	30
Metodologija preučevanja vzgojno-izobraževalnega procesa	—	—	—	—	—	—	—	—	15	30	—	—	45
Kultura ustnega in pisnega izražanja	15	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45
Specialna didaktika A in B predmeta	(prikazana v predmetnikovih strokovnih predm.)												
Pedagoška praksa: 4 tedni													

Opomba:

Vsak študent pedagoške smeri vpiše predmet kultura ustnega in pisnega izražanja ali enega od izbirnih pedagoško-psiholoških predmetov.

Študent, ki želi poglobiti svoje znanje in usposobljenost za vzgojno-izobraževalno delo, vpiše več izbirnih predmetov.

Pedagoška praksa je oblika organiziranega in načrtovanega študijskega dela, ki omogoča študentom, da podrobneje spoznajo celotno vzgojno-izobraževalno delo na šoli, da povežejo teoretična spoznanja in praktične izkušnje in uvedejo v poučevanje in druge vidike pedagoškega dela.

Praksa traja najmanj štiri tedne, praviloma 2 tedna v tretjem in 2 tedna v četrtem letniku, od tega 2 tedna na osnovni in 2 tedna na srednji šoli (razen pri predmetih, ki se poučujejo le na srednji šoli).

Cilj prakse je, da se študent čimbolj vsestransko seznani z raznimi vidiki življenja in delovanja šole ter njenega povezovanja z okoljem, da ob opazovanju, kritični analizi in lastnem aktivnem sodelovanju poveže spoznanja iz celotnega študijskega in pridobi osnovno usposobljenost za vzgojno-izobraževalno delo.

Med prakso se študent udeležuje pouka in ga delno sam izvaja (npr. prevajanje poučevanje enega predmeta v enem razredu), tako da opravi vsaj 8 hodov in 2 nastopa pri predmetih A in B, pomaga učitelju mentorju pri posameznih fazah pouka, dela s skupinami slabših ali boljših učencev ali s posameznimi učenci, npr. v okviru dodatnega ali dopolnilnega pouka ali podaljšane poučevanja. Sodeluje v kroških in drugih dejavnostih (npr. v kulturnih, naravnih, športnih, razrednih in mladinskih ur ipd. Praksa naj bo čim bolj inovativna, zato naj poteka predvsem na šolah, ki uveljavljajo sodobne oblike dela.

Prakso opravljajo študentje v skupinah po 4 do 6. Vsako skupino vodi učitelj mentor.

4.1 Predmetnik programa in učni načrti filozofije — pedagoška B

PREDMET	Ure po posameznih letnikih				Skupaj ur
	1.	2.	3.	4.	
Uvod v filozofsko sistematično	30 (30, —, —)	—	—	—	30 (30, —, —)
Obča dialektika	30 (30, —, —)	60 (15, 45, —)	—	—	90 (45, 45, —)
Obča teorija človeka	—	60 (30, —, 30)	—	—	60 (30, —, 30)
Obča etika	—	—	60 (30, —, 30)	—	60 (30, —, 30)
Postheglovska nemarksist. fil.	—	—	60 (30, —, 30)	60 (45, —, 15)	120 (75, —, 45)
Zgodovina marksizma	—	—	60 (30, —, 30)	—	60 (30, —, 30)
Uvod v marksologijo in zgodovino marksizma	90 (60, 30, —)	—	—	—	90 (60, 30, —)
Marksologija	—	60 (30, —, 30)	—	—	60 (30, —, 30)
Nemška klasična filozofija	—	60 (30, —, 30)	—	—	60 (30, —, 30)
Zgodovina filozofije (antika, srednji vek, renesansa)	120 (90, 30, —)	—	—	—	120 (90, 30, —)
Novoveška filozofija	—	60 (30, —, 30)	—	—	60 (30, —, 30)
Filozofska problematika sodobnih znanosti	—	—	—	45 (30, —, 15)	45 (30, —, 15)
Uvod v logiko	90 (60, —, 30)	—	—	—	90 (60, —, 30)
Uvod v metodologijo znanosti	—	90 (30, —, 60)	—	—	90 (30, —, 60)
Didaktika pouka filozofije	—	—	—	90 (60, 30, —)	90 (60, 30, —)
Estetika	—	—	—	45 (30, —, 15)	45 (30, —, 15)
Skupaj ur	360	390	180	240	1170

2.2.4 Povezanost z drugimi programi v usmeritvi

Ime predhodnega programa: Družboslovno-jezikovna dejavnost, Učitelj

Vrsta: SR

Ime zahtevnejšega programa: Filozofija. Vrsta: MAG

Stopnja zahtevnosti dela: VII/2

2.2.5 Strokovni naslov, značilna dela in naloge, stopnja zahtevnosti dela

Strokovni naslov: profesor filozofije in...

Stopnja zahtevnosti dela: VII/1

Značilna dela in naloge:

— učitelj filozofije v srednjem izobraževanju

— učitelj predmeta družbeno-moralna vzgoja v osnovni šoli

— učitelj predmeta samoupravljanje s temelji marksizma (če ima kombinacijo s sociologijo)

— strokovni sodelavec pri marksističnih centrih

— strokovni sodelavec v založbah in uredništvih

— strokovni sodelavec pri teoretskih znanstvenoraziskovalnih projektih, ki se ujemajo s smerjo njegovega študija (A, B).

2.2.6 Trajanje študija: štiri leta.

2.3 Pogoji za vključevanje (filozofija A)

(Glej: 1.3.1, 1.3.2 in 1.3.3!)

1. letnik

Kolokvij: logika, uvod v filozofsko sistematično, marksologija z zgodovino marksizma (po 1. semestru kot pogoj za frekvenco iz navedenih predmetov).

Izpit: logika, zgodovina filozofije od antike do renesanse (tudi renesansa), marksologija z zgodovino marksizma (marksologija 1).

Pogoj za vpis v 2. letnik: vsi trije kolokviji in vsi trije izpiti.

2. letnik

Izpit: uvod v filozofsko problematiko, novoveška filozofija, metodologija znanosti, nemška klasična filozofija, marksologija z zgodovino marksizma (marksologija II).

Pogoj za vpis v 3. letnik: opravljena proseminarska naloga iz 1. ali 2. letnika, najmanj štiri izpiti iz 2. letnika in obveznosti iz drugega predmeta študijske povezave.

3. letnik

Kolokviji: antropologija, etika; izpiti: antropologija, estetika, etika; seminarska naloga po izbiri.

Pogoj za vpis v 4. letnik: seminarska naloga iz 3. letnika, preostali izpiti iz 2. letnika in en izpit po izbiri iz 3. letnika in oba kolokvija iz 3. letnika.

4. letnik

Izpit: postheglovska nemarksistična filozofija, obča dialektika, marksologija in zgodovina marksizma, gnoseologija, neopozitivizem, filozofski problemi znanosti, metodika pouka z obveznim nastopom (v 8. semestru) in hkrati iz izbirnih predmetov v 4. letniku. Opraviti mora tudi pedagoško prakso v 3. letniku.

2.5.2 Pogoji za ponavljanje posameznega letnika (glej 1.5.2).

2.5.3 Svetovanje in usmerjanje med študijem (glej 1.5.3).

2.5.4 Pogoji za sklep študija

Pogoj za sklep študija so opravljeni vsi izpiti, pedagoška praksa in uspešen zagovor diplomske naloge.

2.6. Pogoji za izvajanje programa

2.6.1 Kadrovske pogoje

Ta smer zahteva najmanj 6 univerzitetnih učiteljev in 3 asistente. Potrebna sta tudi dva strokovna sodelavca v knjižnici za opravljanje knjižničnih in administrativnih del.

2.6.2 Materialni pogoji (enako kot 1.6.2)

2.6.3 Usmeritev znanstvenoraziskovalne, umetniške ali strokovne dejavnosti (enako kot 1.6.3).

3 FILOZOFIJA — pedagoška B VIS

3.1 Lik diplomanta

Profesor filozofije (pod B) je predvsem pedagoški in kulturni delavec, ki je z visokošolskim študijem filozofije B usposobljen za opravljanje naslednjih del in nalog:

— Poučuje filozofijo na vseh stopnjah srednjega izobraževanja in predmet družbeno-moralna vzgoja na osnovnih šolah.

— Sodeluje v različnih kulturnih ustanovah (enako kot pod točko 2. o liku diplomanta za program filozofija A).

— Če opravi izpite, ki mu manjkajo do konca študija filozofije A in sociologije B (oziroma ustrezni dopolnilni tečaj iz STM), lahko poučuje tudi predmet samoupravljanje s temelji marksizma.

Osebnostne značilnosti diplomanta: enako kot pri filozofiji A.

3.2 Splošni podatki o smeri

3.2.1 Posebna izobraževalna skupnost za družboslovno usmeritev in So-
sebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev

3.2.2 Usmeritev: Družboslovno-jezikovna, Učitelj

3.2.3 Ime in vrsta programa: Filozofija — VIS

Smer: Filozofija pedagoška

Vrsta B dvopredmetna VIS

3.2.4 Ime predhodnega programa: Družboslovno-jezikovna dejavnost, Učitelj

Vrsta: SR

Ime zahtevnejšega programa: Filozofija — Vrsta: MAG

Stopnja zahtevnosti dela: VII/2

3.2.6 Strokovni naslov, značilna dela in naloge, stopnja zahtevnosti dela

Strokovni naslov: profesor filozofije

Stopnja zahtevnosti dela: VII/1

Značilna dela in naloge:

— učitelj filozofije v srednjem izobraževanju

— učitelj družbeno-moralne vzgoje v osnovni šoli

— strokovni sodelavec v založbah in uredništvih

— učitelj samoupravljanja s temelji marksizma (ob pogoj, da opravi izpite in diplomo iz filozofije A ter izpite in diplomo iz sociologije B).

3.2.7 Trajanje študija: štiri leta.

3.3 Pogoji za vključevanje (glej 1.3.1, 1.3.2 in 1.3.3.)

3.5 Obveznosti študentov

3.4.1 Pogoji za napredovanje iz letnika v letnik in za zaključek študija. V 1. in 2. letniku imajo študenti enake obveznosti kot študenti pod A. V 3. letniku opravljajo kolokvij iz zgodovine marksizma in izpit iz etike, ki sta tudi pogoja za vpis v 4. letnik. V 4. letniku opravljajo poseben izpit iz postheglovске filozofije, estetike in filozofske problematike sodobnih znanosti ter iz didak-

tike pouka filozofije z nastopom. Diplomsko delo morajo zagovarjati v 4. letniku.

3.5.2 Glej 1.5.2.

3.5.3 Glej 1.5.3.

3.5.4 Pogoji za zaključek študija: opravljeni vsi izpiti in uspešen zagovor diplomske naloge.

3.6. Pogoji za izvajanje programa

3.6.1 Kadrovske pogoji: Glej 2.6.1.

3.6.2 Materialni pogoji: Glej 1.6.2.

3.6.3 Usmeritev znanstvenoraziskovalne, umetniške ali strokovne dejavnosti: Glej 1.6.3.

Filozofija — MAG

1 LIK DIPLOMANTA

Magister filozofije je strokovni in znanstveni delavec, sposoben samostojnega raziskovanja in je lahko nosilec znanstvenih projektov s področja filozofskih znanosti. Poleg tega lahko opravlja še vsa druga dela, ki ga označujejo kot kulturnega in idejnega animatorja, svetovalca ali mentorja. Dejaven je predvsem v znanstvenoraziskovalnih ustanovah ali na tistih mestih v kulturnih ustanovah, ki zahtevajo samostojno znanstvenoraziskovalno delo. Lahko deluje tudi v pedagoškem procesu v visokem šolstvu kot asistent, strokovni sodelavec. Zanj še bolj veljajo značilnosti, ki smo jih navedli za lik diplomanta Filozofija — nepedagoška.

2 SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

- 2.1 Posebna izobraževalna skupnost za družboslovno usmeritev
2.2 Usmeritev: družboslovna
2.3 Ime programa: Filozofija
Vrsta programa: MAG VII/2
2.4 Študijska področja:
— marksologija in zgodovina marksizma
— etika in antropologija
— estetika
— nemška klasična filozofija
— postheglovska nemarksiistična filozofija
— zgodovina filozofije
— obča dialektika
— logika
— teorija in zgodovina znanosti
2.5 Povezanost z drugimi programi v usmeritvi
Ime predhodnega programa: Filozofija — nepedagoška.
Vrsta: VIS
Stopnja zahtevnosti dela: VII/1
2.6 Strokovni naslov: magister filozofije
Značilna dela in naloge: visokošolski asistent, znanstveni sodelavec
Stopnja zahtevnosti dela: VII/2
2.7 Trajanje študija: dve leti

3 POGOJI ZA VKLJUČITEV

V program za pridobitev magistrskega dela se lahko vpiše tisti, ki ima diplomsko visoke strokovne izobrazbe — filozofija nepedagoška oziroma filozofija pedagoška A in opravljene diferencialne izpite, ki manjkajo do diplome iz programa filozofije nepedagoška ter ustrezna dvoletna delovna praksa (v znanstvenoraziskovalnih ustanovah, šolah, na področju kulture itn). Ob ustreznih dogovorjenih diferencialnih izpiti se prav tako lahko vključijo tudi diplomanti drugih strok (naravoslovnih ali družboslovnih). Ti kandidati morajo pokazati pri izpiti dovolj široko in poglobljeno znanje iz filozofije — še posebno na področju svojega nameravanega študija — in smisel za samostojno teoretsko razmišljanje. Vsi kandidati, ki se želijo vpisati v študij za pridobitev magistrskega dela filozofije, pa morajo pokazati znanje dveh svetovnih jezikov.

4 PREDMETNIK in učni načrti predmetov

Ker je študij filozofije zelo raznolik, ni mogoče predpisati skupine skupnih predmetov za vse smeri študija. Zato imamo le en skupni predmet: uvod v me-

todologijo filozofskega znanstvenega dela. Drugi predmeti se določijo v dogovoru s kandidatom in s člani oddelka, ki poučujejo v podiplomskem študiju.

Predmetnik:

Skupni predmet	ure/teden
Metodologija znanstvenega dela	2 uri predavanj v 1. letniku (1 semester)

Usmeritveni filozofski predmeti
Vsaj trije predmeti, po 2 do 4 ure konzultacij na teden
Dodatni usmeritveni predmet
Predmet, ki se lahko določi zaradi posebne narave magistrskega dela oziroma smeri študija.
Za smer zgodovina filozofije je to latinščina ali grščina, za smer logika pa osnove matematike, kot se poučuje na FNT-matematika.
Za druge smeri se dodatni predmeti določijo posebej, če je to potrebno zaradi narave magistrskega dela.
Vsa predavanja (iz skupnega predmeta in iz dodatnih predmetov) so v 1. letniku. Študij drugih predmetov poteka ob tedenskih konzultacijah z učitelji, ki so po programu določeni za te predmete. Kandidat mora opraviti iz predavanj izpit, iz konzultacij pa seminarsko delo. Seminarsko delo je povezano z magistrskim delom.

5 ŠTUDIJSKE OBVEZNOSTI

Kandidat mora izpolniti do konca študija tele obveznosti: opraviti vse izpite, ki jih določa program, seminarje pri vseh usmeritvenih filozofskih predmetih in izdelati magistrsko nalogo. V njej mora dokazati svojo sposobnost za samostojno znanstvenoraziskovalno delo. Študij se konča z ustnim izpitom pred najmanj tričlansko komisijo in z javnim zagovorom magistrskega dela.

6 ŠTUDIJ OB DELU

Pogoji za vključitev so enaki kot za redni študij.
Izvajanje: Oddelek organizira v popoldanskem času strnjene tečaje predavanj iz poglavitnih predmetov v vsakem letniku (obča dialektika, antropologija z etiko, estetika, marksologija in zgodovina marksizma, nemška klasična filozofija, zgodovina filozofije, postheglovska nemarksiistična filozofija, uvod v logiko in uvod v metodologijo). Ti tečaji so lahko organizirajo tudi kot seminarji ali kot konzultacije, pri katerih se študenti dodatno seznanjajo s snovjo in z literaturo iz danega predmeta. Preskuse iz drugih predmetov opravlja študent le kot izpite na podlagi študijske predpisane literature. Druge študijske obveznosti študentov ob delu so enake kot za redne študente.

OBRAZLOŽITEV NOVOSTI V PROGRAMIH TER MATERIALNI IN KADROVSKI POGOJI**1. Obrazložitev novega programa študija — filozofija kot nepedagoški študij**

Že več let opažamo, da študij filozofije A in B ne more zadovoljiti bistvenega namena študija filozofije — celostno strokovno usposobiti študentov za področje filozofije. Manjkajo nam ure za predavanja, vaje in seminarje pa tudi novi, najnujnejši predmeti in kadri. Tako npr. nismo mogli ustrezno zapolniti vrzeli v sodobni teoriji znanosti, filozofiji logike, jeziku, zgodovini znanosti, na področjih, ki so nujna sodobnemu filozofu, da lahko spremlja in razume spre-

membe v znanosti in revolucionarno vlogo znanosti v sodobnih zgodovinskih družbenih dogajanjih. Ure in kadri nam manjkajo tudi za širše področje marksizma in nemške klasične filozofije. Tudi za področje sodobne estetike je pre malo ustreznih kadrov — saj se le-ti pripravljajo šele zdaj. Že več let smo žele uvrstiti v program predavanja iz filozofij Orienta. Vsega tega nismo mogli storiti zaradi ovir, ki jih je postavljala že normativ predmetnikov in študijskih ur predmeta A. (Stanje se še slabša z okrepitevijo predmeta B na račun predmeta A.) Nujno je, da se filozofski študij okrepí in postane študij filozofije samostojen.

Drugi pomembni razlog za to odločitev je tudi ta, da veliko organizacij (raziskovalnih, znanstvenih, političnih, kulturnih) zaposluje filozofe; od njih pričakujejo samostojno strokovno delo, torej več strokovne izobrazbe kot je potrebno zgolj za uspešno poučevanje filozofije. Tudi sami si že več let prizadevamo ustanoviti Inštitut za filozofijo, saj ga zdaj v Sloveniji še nimamo. Tudi pomembni razlog je v tem, da so družbi po našem mnenju potrebni taki filozofski strokovnjaki, ki lahko ustvarjalno posežejo na različna področja vedenja in kulturnega dogajanja, torej da pripomorejo k »transdisciplinarnosti« in knjižnemu družbenemu ozaveščanju. To izhaja tudi iz različnih temeljnih aktivnosti, opredeljenih naše družbene skupnosti, med drugim tudi iz dokumentov imenovane Kraigherjeve komisije, ki obravnavajo program dolgoročne spodbude spodbude stabilizacije in iz zadnjih kongresnih dokumentov ZKJ. Sodobni strokovnjaki namreč ne morejo biti le ozko usmerjeni specialisti, »tehnični« temveč naj bi bili široko razgledani in družbeno ozaveščeni ljudje. Zato potrebujemo v naši družbi tudi filozofske strokovnjake, ki bi pomagali povezovalna različna področja vedenja in razvijati družbeno odgovorno zavest v znanosti. Očitno je, da tega dela ne moremo prepustiti posebnim vedam in strokovnim kom, ker je na tem področju potrebno znanstvenoraziskovalno in kadrovsko delo. Tako bi lahko vsaj nekoliko zmanjšali razlike, ki nas ločijo od razvitega sveta. V tem svetu vse bolj postaja pravilo, da pri znanstvenoraziskovalnih drugih razvojnih projektih sodelujejo strokovnjaki zelo različnih profilov, med drugimi tudi filozofi.

Četrty razlog je, da je filozofija zelo zahteven študij. Po intenzivnosti lahko primerjamo z matematiko, po obseznosti literature, ki jo je treba prebrati, pa z literarno teorijo. Zato je nujno, da omogočimo samostojen študij filozofije.

2. Spremembe v študiju A in B

Priporočljive so tele kombinacije filozofije s predmetom B: sociologija, merjalna književnost, literarna teorija, zgodovina, umetnostna zgodovina, sična filologija in orientalistika. Druge kombinacije s filozofijo A pedagoška smer naj se obravnavajo individualno kot posebni izbirni programi; za te kombinacije se pripravijo posebni programi.

3. Potrebe po kadrih in materialni pogoji

3.1 Skupni kadrovske pogoji: Glej 1.6.1 Filozofija VIS nepedagoška.

3.2 Skupni materialni pogoji: Glej 1.6.2 Filozofija VIS nepedagoška.

3.3 Pobude za spremembe v srednjem šolstvu.

Potrebe kažejo, da naj se spet uvede predmet filozofija v vse srednje družboslovne smeri, kulturološke smeri in naravoslovne smeri. Menimo, da bilo dosedanje opuščanje filozofije neodgovorno, saj STM ne more dati tistega nujnega poprejšnjega znanja iz filozofije, ki je potrebno tako za razumevanje marksizma kot tudi za kasnejši študij drugih družboslovnih, humanističnih in naravoslovnih ved.

Menimo, da bi bilo spet treba uvesti etiko v programe pedagoške in zgodovinske usmeritve ter logiko v programe Učitelj in Naravoslovno-matematični tehnik.

V naravoslovno smer srednjega izobraževanja bi bilo smotno uvesti zgodovino znanosti, saj je bil ta predmet že predviden, vendar je bil opu-

Sociologija — S4 (sociologija kulture — dvopredmetni študij B)

1 UVOD**1.1. Namen predloga, sestavljajci**

Študij je ena izmed smeri v programu študija sociologije. Smer se izvaja zgolj interdisciplinarno-dvopredmetno kot študij B. Nastala je po razcepitvi nekdanjega študija sociologije B na Filozofski fakulteti kot študij, ki se še zlasti uspešno povezuje z umetnostnimi (teoretičnimi in zgodovinskimi) in s filološkimi programi na Filozofski fakulteti. Študij je nastal po dogovoru s FSPN. V dogovoru je določeno, da je Filozofska fakulteta mesto, kjer se znanstveno in pedagoško razvija sociologija kulture. Študija sociologije kulture namreč ni mogoče zasnovati drugače kakor v povezavi z vedami in znanostmi, ki jih razvija in poučuje Filozofska fakulteta. Predlog upošteva ustrezne zakonske in samoupravne akte, interna določila Filozofske fakultete in pripombe iz javne razprave ter dosedanje izkušnje pri študijskem delu, zlasti pripombe študentov. Predlog je sestavila komisija Oddelka za sociologijo na Filozofski fakulteti: izredni profesor dr. Ludvik Čarni, docent dr. Braco Rotar, docent dr. Rastko Močnik) s sodelovanjem drugih članov oddelka.

1.2 Lik diplomanta

Diplomant sociologije kulture naj bi ob poznavanju svojega temeljnega strokovnega področja (skupina A) obvladal temeljni teoretični instrumentarij; ta mu omogoča, da svoje temeljno znanje uvrsti v širšo družbeno in zgodovinsko problematiko, da družbeno-zgodovinsko osvetljuje strokovne probleme in da si na podlagi teoretične analize izoblikuje sklepe, ki se pomembno vključujejo v zgodovinski trenutek in njegove praktične razsežnosti. Taka zasnova študija ustreza temeljnim epistemološkim značilnostim sociologije kulture; zato mora diplomant po svojih sposobnostih ustrezati profilu znanstvenega delavca na visokošolski stopnji izobrazbe. Diplomant je zaradi širine in globine svojega znanja zlasti primeren za vsa dela, ki zahtevajo povezovanje izvedenskega znanja s širšimi zgodovinskimi in družbenimi razsežnostmi. Njegovo delovno področje je kultura v najširšem pomenu, zlasti strokovno, upravno in politično delo na področju kulture. Najustrenejša delovna mesta so torej izvedenska in strokovna dela pri samoupravnih, upravnih in političnih telesih, v družbeno-političnih skupnostih in v delovnih organizacijah; delovna mesta v založbah, množičnih občilih, kulturno-animatorskih organizacijah ali službah, organiziranje kulturnega in umetnostnega življenja na vseh ravneh in dela v zvezi s podajanjem kulturnih dobrin in dejavnosti. Usposobljen je tudi za samostojno ocenjevalno (kritično) delo, za razčlenjevanje in interpretacijo umetnostnih in kulturnih del. Temeljno znanje mu omogoča, da lahko sodeluje pri raziskovanju na področju sociologije kulture in družbene vrhnje stavbe. Ob pridobljeni pedagoški izobrazbi lahko predava sociologijo kulture v srednjih šolah in ob ustreznem predmetu A tudi umetnostno vzgojo.

Študij se povezuje z umetnostno zgodovino, z literarno teorijo in zgodovino (s primerjalno književnostjo), muzikologijo, etnologijo, jezikovno-literarnimi študijskimi skupinami, po posebnem dogovoru pa tudi z drugimi študiji.

2 SPLOŠNI PODATKI O SMERI

- 2.1 Posebna izobraževalna skupnost za družboslovno usmeritev, Posebna izobraževalna skupnost za kulturo,
2.2 Usmeritev: družboslovna in kulturna
2.2 Program: Sociologija — Vrsta: VIS
2.4 Smer: S4 sociologija kulture
2.5 Povezanost z drugimi programi
Predhodni program:
Splošno-kulturni — Vrsta: SR
Družboslovno-jezikovna dejavnost. Vrsta: SR
Zahtevnejši program: Sociologija kulture MAG INT
Sociologija kulture — IZS, VII/2
2.6 S4: Strokovni naslov: diplomirani ... in sociolog kulture (VII/1) Značilna dela in naloge: vsa dela in naloge, ki jih lahko opravlja diplomant predmeta A, s posebnim poudarkom na kulturološko-izvedenskih, raziskovalnih, upravnih, političnih in kulturno-animatorskih delih. Poleg tega opravlja tudi

organizacijske dela s področja kulture in družbene vrhnje stavbe, ukvarja se z načrtovanjem, z delom pri množičnih občilih in s kritiko.

Stopnja zahtevnosti: VII/1

2.7 Trajanje študija: štiri leta (usklajeno s predmetom A).

3 POGOJI ZA VKLJUČITEV V IZOBRAŽEVANJE

3.1 Brez preskusa znanja se lahko vpišejo kandidati, ki so uspešno končali štiri letno izobraževanje po programih: Splošno-kulturni. Družboslovno-jezikovna dejavnost in Učitelj ter kandidati, ki so pred uvedbo usmerjenega izobraževanja končali gimnazijo ali pedagoško gimnazijo.

3.2 Kandidati, ki so sicer končali štiri letno srednjo šolo, ne pa ustreznega programa, morajo opraviti diferencialni sprejemni izpit iz zgodovine, sociolo-

4 PREDMETNIK

Predmet	1.	2.	3.
Obča sociologija	120	120	—
Politična ekonomija	90	—	—
Socialna zgodovina 19. in 20. stoletja	120	—	—
Zgodovina marksizma	—	45	—
Uvod v sociologijo kulture	60	—	—
Specialna etnologija	—	60	—
Zgodovina estetske misli in umetn. teorij	—	60	—
Sociologija likovne umetnosti	—	60	(30)
Sociologija literature	—	60	(30)
Sociologija religije	—	—	60
Zgodovina znanosti	—	—	(60)
Samoupravno organiziranje kulture in sociologija kulturnih institucij	—	—	60
Sociologija glasbe	—	—	30
Izbirni predmet	—	—	60
Socialna psihologija	—	—	—
Sociologija kulture vsakdanjega življenja	—	—	60
Aktualna vprašanja teorije kulture	—	—	—
Kultura izražanja ali izobraževalna tehnologija	—	45	—
Skupaj strokovni predmeti	390	450	270 (120)

Tuji jezik in druge skupne splošne predmete vpiše študent pri predmetu A.

5 OBVEZNOSTI ŠTUDENTOV

V prvem (ali drugem) letniku napravi študent referat iz obče sociologije in v prvem referat iz uvoda v sociologijo kulture.

Pri predmetih: sociologija literature, sociologija likovne umetnosti, sociologija religije, samoupravno organiziranje kulture in sociologija kulturnih institucij, sociologija kulture vsakdanjega življenja, aktualna vprašanja teorije kulture — lahko študent namesto ušnega izpita (ki obsega snov predavanj in obvezne literature) napiše seminarsko nalogo (na podlagi poznavanja snovi iz predavanj in študijske literature ter dodatne specialne literature, ki jo določita skupaj študent in nosilec predmeta).

Študenti filozofije vpišejo namesto predmeta zgodovina marksizma, študenti zgodovine pa namesto predmeta socialna zgodovina 19. in 20. stoletja predmet zgodovina politične misli ali razvoj socioloških teorij in razvoj jugoslovanske sociologije. Študenti etnologije vpišejo namesto predmeta specialna etnologija predmet razvoj socioloških teorij in razvoj jugoslovanske sociologije.

gije ali sociologije kulture, umetnostne vzgoje, politične ekonomije in tujega jezika v obsegu srednješolskega Splošno-kulturnega programa ali programa Družboslovno-jezikovna dejavnost — (v obsegu razlike med snovjo tega programa in programa, ki ga je kandidat končal).

3.3 Kandidati, ki so dokončali samo osemrazredno osnovno šolo ali manj kot štiri letno srednjo šolo in so dopolnili starost 18 let, se lahko vpišejo, poleg navedenega diferencialnega izpita opravijo dodatni splošni izpit. Ta izpit obsega pismeni in ustni del. Pri pisni nalogi s splošno temo mora kandidat pokazati, da zna pravilno in logično izražati svoje misli in da je njegova splošno razgledanost primerna. Pri ustnem delu mora kandidat dokazati, da obvlada znanje, ki ga pridobijo učenci v ustreznem srednješolskem triletnem programu in je potrebno za vključitev v visokošolski program

V 3. letniku študenti izbirajo med sociologijo literature, sociologijo likovne umetnosti in sociologijo glasbe. V 5. in 6. semestru (tretjem letniku) vpišejo tudi izbirni predmet. Tega po pravilu izberejo iz rednega programa oddelka na Filozofski fakulteti in ga tam tudi poslušajo. Predmet določita sporazumno študent in predavatelj, pri katerem namerava študent predmet poslušati, o tem pa se posvetujeta tudi s predstojnikom Oddelka za sociologijo. Vsi študenti razen študentov filozofije, lahko namesto izbirnega predmeta vpišejo tudi zgodovino znanosti. Pri enem izmed navedenih predmetov opravijo študent referat. Študent ne opravlja izpita pri predmetu, kjer napiše diplomsko nalogo (predmet mora biti s področja sociologije kulture ali sociologije religije). Z vpis v 2. letnik mora študent opraviti izpite iz obče sociologije, politične ekonomije in uvoda v sociologijo kulture. Za vpis v 3. letnik mora opraviti izpit iz socialne zgodovine 19. in 20. stoletja (ali ustreznega predmeta, ki ga poslušal namesto tega) in vsaj tri izpite iz predmetov, ki jih posluša v 2. letniku. Za vpis v 4. letnik mora imeti študent opravljene vse izpite iz 2. in 3. letnika.

Študenti mora pri seminarski in pri diplomski nalogi pokazati, da lahko uporabljajo strokovno literaturo vsaj v enem tujem jeziku.

izpitne komisije s smiselno uporabo visokošolskega programa za dvopredmetni študij B sociologije kulture); to znanje se preverja z diferencialnimi izpiti.

4 PREDMETNIK

Predmetnik se skupaj z učnimi načrti glede na individualno in interdisciplinarno naravo študija oblikuje za vsakega slušatelja posebej. Hkrati se določi tudi mentor. Vse troje potrdi fakultetni svet.

Standardni predmetnik obsega pet predmetov; slušatelj posluša vsaj enega od teh zunaj oddelka za sociologijo. Če narava študija ali njegova interdisciplinarna narava zahtevata, je lahko predmetov tudi več; v tem primeru imajo prednost predmeti, ki jih slušatelj obdeluje zunaj oddelka za sociologijo. Po potrebi se določi tudi komentor.

Predmetnik je sestavljen po obrazcu, ki obsega tri rubrike: osnovne predmete (standardno: dva), posebne predmete (standardno: dva) in dopolnilni predmet (standardno: eden).

Četudi se predmetnik določa za vsakega kandidata posebej glede na naravo njegovega predloženega načrta za redakcijo magistrskega dela, pa notranja logika znanstvenega področja vendarle narekuje konvergenco, zaradi katere lahko za informacijo prikazemo tale temeljni obrazec:

Predmeti	Letnik	
	1.	2.
OSNOVNI PREDMETI		
Teorija družbene strukture in družbenih razredov	60	—
Zgodovinsko-materialistična teorija kulture	30	30
Teorija ideologije	30	30
Epistemologija družbenih ved	60	—
Sociologija umetnosti	30	30
Metodologija sociologije ideoloških formacij	60	—
POSEBNI PREDMETI		
Sociologija religioznih in z religijo povezanih praks	60	—
Sociologija recepcije	60	—
Teorija in / ali zgodovina umetnosti doktrin in estetik	30	30
Teorija kulturnih institucij	30	30
DOPOLNILNI PREDMET		
(se določi glede na posebnosti slušateljevega projekta)	60	30
	ali:	
	30	

Študij poteka s sodelovanjem pri seminarjih in ob konzultacijah, ki so načelno individualne; pri konzultacijah daje učitelj napotke glede literature in glede strokovnih vprašanj, slušatelj pa obvešča učitelja o poteku svojega študija; o problemih in o napredovanju pri redakciji magistrskega dela. Vsaj enkrat na mesec imajo vsi slušatelji programa (ali pa vsi, ki študirajo v istem letniku) skupen seminar, ki ga vodi eden izmed mentorjev, in na katerem slušatelji poročajo o dognanjih, problemih ipd., ki so širše narave in zanimajo tudi druge študente. Vsak slušatelj opravi med študijem vsaj en tak referat splošne narave.

5 ŠTUDIJSKE OBVEZNOSTI

Študent mora opraviti vse obveznosti, ki izhajajo iz sprejetega predmetnika in učnih načrtov. Izdela magistrsko nalogo in z njo dokaže sposobnost za samostojno teoretično in raziskovalno delo. V nalogi samostojno obravnava znanstveni problem.

6 POGOJI ZA IZVAJANJE PROGRAMA

Izvajanje programa je neposredno povezano s takim znanstvenoraziskovalnim delom v sociologiji, posebno sociologiji kulture in v umetnostnih ter literarnih teoretičnih in zgodovinskih vedah, ki je usmerjeno k njihovemu sodelovanju in interakciji. Zato ima svojo podlago predvsem v znanstvenoraziskovalnem delu strok, ki so združene na Filozofski fakulteti in njenem znanstvenem inštitutu.

Zgodovina — vis

1 UVOD

1.1 Predlog VIP za zgodovino so sestavili naslednji člani in zunanji sodelavci Oddelka za zgodovino filozofske fakultete in Pedagoške fakultete Maribor: redni profesorji dr. Tone Ferenc, dr. Jože Koropec, dr. Vasilij Melik, dr. Miroslav Stiplovšek, dr. Ignacij Voje; docenti dr. Matjaž Klemenčič, dr. Dušan Nečak, dr. Peter Vodopivec, dr. Jože Žontar; višji predavatelji Božo Otorepec, mag. Risto Stojanović, Ljubica Suligoj, Stefan Trojar, Ema Umek; asistenti mag. Rajko Bratož, Janez Peršič, Vasko Simoniti; zunanja sodelavca dr. Darja Mihelič, dr. Branko Reisp; lektorji Martin Benedik, Niko Hudelja in Stanislava Krapež.

1.2 Sestavine predloga programa so splošni podatki o njem, pogoji za vključevanje vanj, predmetnik, obveznosti študentov, pogoji za izvajanje programa in učni načrti za posamezne predmete.

1.3 Lik diplomanta

Študij zgodovine je razvejen v dve smeri in daje dve vrsti diplomantov S1 — profesor zgodovine S2 — diplomirani zgodovinar.

Profesor zgodovine je pedagoški delavec; njegove naloge so opredeljene s potrebami samoupravne socialistične družbe, z nalogami osnovne šole in srednjega usmerjenega izobraževanja ter z zahtevami zgodovinskih znanosti in pedagoških spoznanj.

Njegova temeljna naloga je razvijati učenca v ustvarjalno, samostojno, družbeno odgovorno osebnost.

Ta smoter uresničuje tako, da:

- spoznava individualnost vsakega učenca, spodbuja, usmerja njegov razvoj in vpliva na oblikovanje njegovih učnih in poklicnih interesov;
- načrtuje, organizira in uresničuje vzgojno-izobraževalne naloge v osnovnih in srednjih šolah;

4. PREDMETNIK

Predmet	Semester	Letnik							
		1		2		3		4	
		Z	L	Z	L	Z	L	Z	L
Uvod v študij zgodovine		30	15						
Stari vek		30	30			75	75		
Obča zgodovina od antike do 1918		30	30	60	60	60	60	60	60
Jugoslovanska zgodovina od antike do 1918		30	30	30	30	60	60	60	60
Slovenska zgodovina od antike do 1918		30	30	30	30	60	60	60	60
Sodobna zgodovina		30	45	30	30			180	180
Pomožne zgodovinske vede						45	45		
Arhivistika						30	30	60	60
Muzeologija						30	30		
Proseminar				30	30				
Nemščina	90	90	90	90	90				
Latinsčina	90	90	90	90	90				
Metodika						45	45	45	45
Dodatni predmet						30	30	30	30
Obveznih ur na teden									
Predmet A	180	180	180	180	180	180	180	285	285
Predmet B	180	180	180	180	180	195	195	120	120
Samostojna skupina	360	360	360	360	360	390	390	360	360
Predmet A	360	360	360	360	360	360	570 = 1650		
Predmet B	360	360	360	360	360	390	240 = 1350		
Samostojna skupina	720	720	720	720	720	780	720 = 2940		

Predmet	Semester	Letnik																			
		1.					2.					3.					4.				
		A	B	S	A	B	S	A	B	S	A	B	S	A	B	S	A	B	S	A	B
Uvod v študij zgodovine		30	15	30	15	30	15							45	45	45	45	75	75		
Stari vek		30	30	30	30	30	30							45	45	45	45	60	60	30	30
Obča zgodovina od antike do 1918		30	30	30	30	30	30	60	60	60	60	60	60	30	30	30	30	60	60	30	30
Jugoslovanska zgodovina od antike do 1918		30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	60	60	30	30
Slovenska zgodovina od antike do 1918		30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	60	60	30	30
Sodobna zgodovina		30	45	30	45	30	45	30	30	30	30	30	30	45	45	15	15	45	45	90	90
Pomožne zgodovinske vede																		30	30		
Arhivistika																		30	30		
Muzeologija																		30	30		
Proseminar																					
Nemščina						90	90														
Latinsčina						90	90														
Metodika																					
Dodatni predmet																					
Skupaj		180	180	180	180	360	360	180	180	180	180	360	360	180	180	195	195	390	390	285	285

Razlaga kratic: Z = zimski semester
L = letni semester
A = predmet A
B = predmet B
S = samostojna skupina (nepedagoška smer)

PREDMETNIK SKUPNIH PEDAGOŠKO-PSIHOLOŠKIH PREDMETOV

Skupne sestavine programov pedagoške smeri

PREDMET	Letnik												Skupaj ur
	P	1. V	S	P	2. V	S	P	3. V	S	P	4. V	S	
Pedagoško psihološki predmeti													
A) obvezni													90
Psihologija za učitelje	45	15	—	—	—	30	—	—	—	—	—	—	30
Pedagogika	—	—	—	15	—	15	—	—	—	—	—	—	30
Andragogika	—	—	—	—	—	—	15	—	15	—	—	—	30
Didaktika	—	—	—	—	—	—	30	10	20	—	—	—	60
Organizacija dejavnosti učencev	—	—	—	—	—	—	—	—	15	30	—	—	45
b) izbirni													
Izobraževalna tehnologija	15	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45
Psihološki seminar	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—	—	30
Metodologija preučevanja vzgojno-izobražev. procesa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	30	—	45
Kultura ustnega in pisnega izražanja	15	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45
Specialna didaktika predmetov A in B	(prikazana v predmetnikih strokovnih predmetov)												
Pedagoška praksa (4 tedni)													

Opomba:
Vsak študent pedagoške smeri vpiše predmet kultura ustnega in pisnega izražanja ali enega od izbirnih pedagoško-psiholoških predmetov.
Študent, ki želi poglobiti svoje znanje in usposobljenost za vzgojno-izobraževalno delo, vpiše več izbirnih predmetov.

Pedagoška praksa je oblika organiziranega in načrtovanega študijskega dela, ki omogoča študentom, da podrobneje spoznajo celotno vzgojno-izobraževalno delo na šoli, povežejo teoretična spoznanja in praktične izkušnje, in se povežejo v poučevanje in druge vidike pedagoškega dela.
Praksa traja najmanj štiri tedne, dva tedna v tretjem in dva tedna v četrtem letniku, od tega dva tedna na osnovni šoli in dva tedna na srednji šoli (razen pri predmetih, ki se poučujejo le na srednji šoli).
Cilj prakse je, da se študent čim bolj vsestransko seznani z različnimi vidiki življenja in delovanja šole ter njenega povezovanja z okoljem, da ob opazovanju, kritični analizi in lastnem aktivnem sodelovanju poveže spoznanja iz celotnega študijskega dela in si pridobi osnovno usposobljenost za vzgojno-izobraževalno delo.
Med prakso študent prisostvuje pouku in ga delno sam izvaja (npr. prevzame poučevanje enega predmeta v enem razredu, tako da opravi vsaj 8 hospitacij in dva nastopa pri predmetih A in B, pomaga učitelju mentorju pri posameznih urah pouka, dela s skupinami slabših ali boljših učencev ali s posameznimi učenci, npr. pri dodatnem ali dopolnilnem pouku ali v podaljšanem bivanju). Sodeluje v krožkih in drugih dejavnostih (npr. v kulturnih, naravoslovnih dnevih), spremlja in spoznava potek roditeljskih sestankov, oddelčnih konferenc, razrednih in mladinskih ur ipd. Praksa naj bo čim bolj inovativna, zato naj poteka predvsem na šolah, ki uveljavljajo sodobne oblike dela.
Prakso opravljajo študentje v skupinah po 4 do 6. Vsako skupino vodi učitelj mentor.
Program za prakso izdelajo učitelji specialne didaktike v sodelovanju in po dogovoru z učitelji mentorji na šolah. Pri načrtovanju in ovrednotenju prakse sodelujejo tudi visokošolski učitelji pedagoško psiholoških predmetov, ki dajejo študentom razne opazovalne in druge naloge ter dosežke seminarsko ovrednotijo. Na šolah sodelujejo pri delu s študenti tudi drugi učitelji in šolski strokovni delavci.
Na praksi pišejo študentje dnevnik in na koncu napišejo o njej poročilo. Uspešnost opravljene prakse se vpiše v indeks in je pogoj za opravljanje diplomskega izpita.
Praksa se po obsegu in vsebini lahko nekoliko diferencira za tiste študente, ki so že dalj časa poučevali na šoli, ki so jo imeli že v prejšnjem šolanju (na srednji stopnji ali na PA) ali so delali z mladino, npr. v gibanju Znanost mladini.

SKUPNI PREDMETI FILOZOFSKE FAKULTETE

PREDMET	1.	2.	Letnik	Skupaj ur
FILO	60	45	—	105
Politična ekonomija	30	—	—	30
Politologija	—	30	—	30
Sociologija	—	30	—	30
Filozofija	—	—	30	15
				45 (do 60)

4.2 Navodila za izvajanje predmetnika
Študentje samostojne zgodovinske skupine vpišejo v tretjem letniku 45 ur predavanja iz pomožnih zgodovinskih ved, 15 ur predavanja iz antike (pred-

metno področje Stari Vzhod), 30 ur predavanja in 30 ur seminarja iz antike (predmetno področje grška in rimska zgodovina), po 30 ur predavanja in po 30 ur seminarjev iz obče, slovenske in jugoslovanske zgodovine do 1918 (obdobje od antike do 1750), 30 ur arhivistike, 30 ur muzeologije in 30 ur dodatni predmet historične usmeritve na enem drugih oddelkov filozofske fakultete (iz umetnostne zgodovine, zgodovine književnosti, zgodovine filozofije, etnologije, arheologije, sociologije).

V četrtem letniku vpišejo študentje, ki imajo zgodovino pod A, 120 ur predavanja in 120 ur seminarja iz obče, slovenske in jugoslovanske zgodovine do 1918 (obdobje 1750-1918) in iz sodobne zgodovine (obdobje 1918-1941, 1941-1945, po letu 1945), vendar tako, da vpišejo vsak predmet in vsako obdobje vsaj po enkrat.

V zimskem semestru četrtega letnika vpišejo študentje, ki imajo zgodovino pod B, 90 ur predavanja in seminarjev iz obče, slovenske in jugoslovanske zgodovine do 1918 (obdobje 1750-1918) in seminar iz predmeta ali obdobja, kjer pripravljajo diplomsko nalogo. V letnem semestru četrtega letnika vpišejo ti študentje 90 ur predavanja in seminarjev iz sodobne zgodovine (vsa obdobja) in seminar iz predmeta in obdobja, iz katerega pripravljajo diplomsko nalogo.

V četrtem letniku vpišejo študentje samostojne nepedagoške skupine po 30 ur predavanja iz obče, slovenske in jugoslovanske zgodovine (obdobje od 1750-1918), 90 ur predavanja iz sodobne zgodovine (vsa obdobja), 90 ur seminarjev po izbiri (vendar tako, da izbirajo med predmeti do 1918 in iz sodobne zgodovine), 30 ur predavanja in 30 seminarja iz arhivistike in 30 ur predavanja iz dodatnega predmeta na enem oddelku filozofske fakultete.

Študentje, ki imajo zgodovino pod A in B in se nameravajo usposobiti za poučevanje arhivistike v srednjem usmerjenem izobraževanju, vpišejo v tretjem letniku 30 ur predavanja in v četrtem letniku 30 ur predavanja in 30 ur seminarja iz arhivistike.

Program Pedagoške akademije Maribor je enak dvopredmetnemu programu pedagoške smeri Filozofske fakultete Ljubljana.

Manjše razlike so v skladu s smernicami in so natančneje določene v izvedbenem predmetniku.

Glede na dopustne razlike v predmetniku za stroko, skupne in pedagoško-psihološke predmete in glede na razmerja v dvopredmetni skupini uveljavlja PA Maribor različnosti, ki izhajajo iz tega.

5 OBVEZNOSTI ŠTUDENTOV, USMERJANJE IN ZAKLJUČEK ŠTUDIJA

5.1 Pogoji za napredovanje iz letnika v letnik:
Iz prvega v drugi letnik:
— izpit iz uvoda v študij zgodovine
— kolokvij v seminarju iz uvoda v študij zgodovine
— izpit iz slovenske in jugoslovanske zgodovine do 1918 (obdobje od antike do 1750)
— študentje samostojne skupine opravijo še kolokvij iz latinščine in nemščine.

Zgodovina — MAG

Ime smeri: zgodovina. Stopnja zahtevnosti dela: VII
2.7 Strokovni naslov, značilnosti dela in naloge, stopnja zahtevnosti dela
Strokovni naslov: magister zgodovine
Značilnosti dela in naloge:
1. znanstveni sodelavec
2. visokošolski asistent
2.8 Trajanje študija: dve leti

3. POGOJI ZA VKLJUČITEV

Kandidati lahko začnejo podiplomski študij, če imajo diplomo visokošolskega študija in opravijo sprejemni izpit. Pri sprejemnem izpitu morajo diplomanti zgodovine za 1. smer pokazati, da pasivno obvladajo dva sodobna tuja jezika (med njima obvezno nemščino) in imajo temeljno znanje enega klasičnega jezika (latinskega ali grškega). Za 2. smer pa morajo vsaj pasivno obvladati dva sodobna jezika (med njima obvezno nemščino). Kandidati, ki nimajo diplome iz zgodovine, morajo poleg predpisanega jezikovnega znanja opraviti predhodni izpit iz zgodovine v obsegu visokošolskega študija. Tisti, ki imajo

Iz drugega v tretji letnik:
— izpit iz antike
— izpit iz obče zgodovine od antike do 1918
— izpit iz slovenske in jugoslovanske zgodovine do 1918 (obdobje 1750-1918)
— kolokvij iz proseminarja.
Študentje samostojne skupine morajo opraviti še izpit iz nemščine in latinščine. Hkrati lahko študentje vseh usmeritev že po drugem letniku opravljajo izpit iz sodobne zgodovine, ki je pogoj za prehod iz tretjega v četrty letnik.

Iz tretjega v četrty letnik:
— izpit iz sodobne zgodovine
— izpit iz pomožnih zgodovinskih ved
— kolokvij iz antike (predmetno področje Stari Vzhod).
Študentje samostojne skupine morajo opraviti še kolokvij iz muzeologije in arhivistike.

Hkrati lahko vsi študentje že po tretjem letniku opravljajo diplomske izpite iz antike (predmetno področje: grška in rimska zgodovina) in obče, slovenske in jugoslovanske zgodovine od antike do 1918 (obdobje od antike do 1750).

Ob koncu četrtega letnika in za pridobitev diplome:
— diplomski izpit iz antike (predmetno področje: grška in rimska zgodovina)

— diplomski izpit iz obče, slovenske in jugoslovanske zgodovine do 1918 (obdobje 1750-1918)
— diplomski izpit iz sodobne zgodovine
— diplomsko nalogo.

Vsi študentje pedagoške smeri morajo opraviti izpit iz metodike pouka zgodovine in imeti dva nastopa. Študentje samostojne skupine morajo opraviti izpit iz arhivistike in kolokvij iz izbranega dodatnega predmeta.

Druge obveznosti: vsi študentje pedagoške smeri morajo opraviti izpit iz metodike pouka zgodovine in imeti dva nastopa. Študentje samostojne skupine morajo opraviti izpit iz arhivistike in kolokvij iz izbranega dodatnega predmeta.

Druge obveznosti: vsi študentje morajo v izbranih in vpisanih seminarjih sodelovati z referati, hkrati pa se morajo obvezno udeleževati z letnimi načrti predpisanih terenskih vaj in ekskurzij.

5.2 Pogoji za ponavljanje letnika
Študent lahko ponavlja letnik, če je izpolnil pogoje, ki so določeni s statutom visokošolske delovne organizacije.

5.3 Svetovanje in usmerjanje med študijem
Usmerjanje in svetovanje med študijem se izvaja pri rednih konzultacijah, ki jih imajo vsi učitelji in asistenti najmanj po štiri ure na teden.

5.4 Pogoji za sklep študija
Študent konča študij, ko opravi vse obveznosti po programu in uspešno zagovarja diplomsko delo ali diplomsko nalogo, ki jo je mentor pred tem pozitivno ocenil. Diplomsko nalogo pod B se po obsegu in znanstveni teži, pa tudi po predvidenem času izdelave razlikuje od diplomskega dela pod A.

6. POGOJI ZA IZVAJANJE PROGRAMA

6.1 Kadrovski pogoji
Za izvajanje tega programa je potrebnih 10 pedagoško-znanstvenih delavcev, predavatelj za metodiko pouka zgodovine in 6 asistentov za izvajanje seminarskih in proseminarskih vaj, vaj iz uvoda v študij zgodovine in konzultacij, vsi s polnim delovnim časom, 3 lektorji za izvajanje pouka latinščine in nemščine ter šest zunanjih sodelavcev s skrajšanim delovnim časom. Za izvajanje pedagoškega programa na Pedagoški akademiji Maribor potrebujemo 5 učiteljev in 3 asistente. Vsi morajo izpolnjevati pogoje, določene z Zakonom o usmerjenem izobraževanju.

6.2 Materialni pogoji
Za izvajanje programa so potrebne 4 opremljene učilnice. Dodatna oprema bo potrebna za izvajanje programa metodike pouka zgodovine. Pogoj za uspešno izvajanje programa je redna nabava domače in tuje literature oziroma edicij virov in možnost za razmnoževanje gradiva, potrebnega za seminarske vaje.

6.3 Usmeritev znanstvenoraziskovalnih dejavnosti
Sodelavci Oddelka za zgodovino in PA Maribor se vključujejo v Usmerjeni raziskovalni program Zgodovina Slovencev. To znanstveno-raziskovalno delo je tesno povezano z izvajanjem vzgojno-izobraževalnega programa. Pedagoško-znanstveni delavci Oddelka za zgodovino sodelujejo tudi pri izvajanju drugih raziskovalnih projektov s področja zgodovine. Sodelavci oddelka, ki poučujejo arhivistiko, sodelujejo pri izvajanju projektov s področja arhivistike. Namen znanstvenoraziskovalnih dejavnosti je vključevanje raziskovalnih dosežkov v družbeno prakso in pospešeno vključevanje izsledkov raziskovalnega dela v vzgojno-izobraževalni proces.

objavljena kakovostna dela s področja zgodovine, so predhodnega izpita oproščeni. Poleg tega mora vsak kandidat na sprejemnem izpitu dokazati, da spremlja problematiko stroke, posebno za smer, na katero se želi vpisati.

4 PREDMETNIK

Ker je študij individualne narave, se predmetnik in učni načrti oblikujejo vsakokrat posebej, glede na smer in na temo magistrskega dela. Obenem se določijo kandidatu tudi mentor.

Študij poteka v obliki konzultacij, ob katerih se kandidat seznaja z viri in z literaturo, ki se nanaša na izbrano smer in posebej na temo magistrske naloge.

5 ŠTUDIJSKE OBVEZNOSTI

Obveznosti, ki jih mora kandidat izpolniti do konca študija, so razvidne iz predmetnika in učnega načrta. S tem je predvidena tudi izdelava magistrske naloge, ki mora dokazati njegovo sposobnost za samostojno raziskovalno delo. Študij se konča z ustnim izpitom in javnim zagovorom magistrskega dela.

Arhivistika — IZP

2.6 Povezanost z drugimi programi v usmeritvi
Ime in vrsta predhodnega programa: št. 79, VIS Zgodovina (VII/1)
Ime smeri: Zgodovina — nepedagoška smer
Povezanost z drugimi usmeritvami
Ime in vrsta predhodnega programa: VIS Pravna dejavnost, Ekonomija ali druga VIS.
2.7 Strokovni naslov, značilnost del in nalog, stopnja zahtevnosti del
Smer: 1. Diplomirani zgodovinar — arhivist
2. Diplomirani pravnik — arhivist, diplomirani ekonomist — arhivist ipd.
2.8 Trajanje študija: 1 leto

3 POGOJI ZA VKLJUČITEV

Kandidati se lahko vpišejo v program Arhivistika-IZP, če imajo diplomo visokošolskega študija VIS Zgodovina — nepedagoška smer. Vpišejo pa se lahko tudi tisti, ki so končali VIS Pravna dejavnost, Ekonomija ali drugo, vendar morajo prej opraviti preskus iz arhivistike, tujega jezika (nemščine, itali-

janščine ali madžarščine) in pomožnih zgodovinskih ved po učnem programu VIS Zgodovina — nepedagoška smer.

4 PREDMETNIK
— pravno varstvo arhivskega gradiva
— razvoj struktur institucij na Slovenskem
— poslovanje z dokumentarnim gradivom, urejanje in popisovanje arhivskega gradiva, izdelava pripomočkov za uporabljanje arhivskega gradiva
— arhivsko gradivo in njegovo uporablanje, oblikovanje zgodovinskih razstav, pedagoška dejavnost v arhivu
— objavljanje arhivskega gradiva
— pomožne zgodovinske vede
— tuji jezik (nemščina, italijanščina, latinščina ali madžarščina).

5 ŠTUDIJSKE OBVEZNOSTI
Študij se konča z zagovorom praktičnega dela in izpitom.

Arhivistika — MAG

2 SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

2.1 Šifra programa
2.2 Posebna izobraževalna skupnost za družboslovno usmeritev
2.3 Ime in vrsta programa
Ime programa: št. 82, Arhivistika MAG (VIII)

Smer: 1. Arhivistika za gradivo do sredce 18. stoletja
2. Arhivistika za gradivo od sredce 18. stoletja (z možnostjo izbire za glavna področja gradiva ali obdobja)
2.6 Povezanost z drugimi programi v usmeritvi
Ime in vrsta predhodnega programa: št. 81, Arhivistika — IZP
2.7 Strokovni naslov, značilna dela in naloge, stopnja zahtevnosti dela

1 LIK DIPLOMANTA
Magister arhivistike je strokovnjak, ki s podiplomskim študijem pogloblja in razvija svoje teoretično in strokovno znanje na področju arhivistike in zgodovine. Magister arhivistike je strokovnjak, ki se izpopolnjuje v metodi raziskovalnega dela ter razvija in dokazuje svoje raziskovalne sposobnosti.

Strokovni naslov: magister arhivistike
2.8 Trajanje študija: dve leti

3 POGOJI ZA VKLJUČITEV

Kandidati lahko začnejo podiplomski študij, če uspešno opravijo program Arhivistika-I-ZP in sprejemni izpit.

Kandidati, ki so diplomirali, preden se je začel izvajati program Arhivistika-I-ZP, morajo pred vpisom podiplomskega študija uspešno opraviti izpit iz predmeta arhivistika v obsegu, ki ga predvideva učni načrt VIS Zgodovina — nepedagoška smer, uspešno prakso v arhivski dejavnosti in sprejemni izpit. Uspešno prakso dokazujejo kandidati s poročilom o svojem delu.

Vsi kandidati, ki niso diplomirali iz zgodovine, opravijo prej preskus znanja

z enega od naslednjih področij: pravna zgodovina, gospodarska zgodovina ali zgodovina negospodarskih dejavnosti (vse za območje Slovenije). Preskusa znanja so lahko oproščeni, če imajo objavljena kakovostna dela iz zgodovine ali arhivistike.

Pri sprejemnem izpitu mora kandidat izkazati, da pasivno obvlada dva tuja jezika, za prvo smer latinščino in nemščino ali italijanščino ali madžarščino, za drugo smer pa po izbiri, vendar mora biti eden od izbranih jezikov nemščina, italijanščina ali madžarščina.

4 PREDMETNIK

Ker je študij individualne narave, se predmetnik in učni načrt oblikujeta vsakokrat posebej glede na smer in temo magistrskega dela. Obenem se določi

kandidatu tudi mentor. Študij poteka v obliki konzultacij, ki se nanasajo na izbrano smer in posebej na temo magistrske naloge.

5 ŠTUDIJSKE OBVEZNOSTI

Kandidat mora do konca študija opraviti izpite iz posameznih predmetov, so vsebovani v predmetniku in učnem načrtu ter izdelati magistrsko delo. Magistrska naloga mora dokazati kandidatovo sposobnost za samostojno strokovno delo. Študij se konča z ustnim izpitom in javnim zagovorom magistrskega dela pred najmanj tričlansko komisijo.

Geografija — vis

1 UVOD

Predlogi vzgojno-izobraževalnih programov predstavljajo enoten program vzgojno-izobraževalnega dela za visokošolski, dopolnilni in magistrski študij geografije v Sloveniji. Osnutek VIP, ki ga je pripravil Oddelek za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani ob sodelovanju katedre za geografijo na pedagoških akademijah v Ljubljani in Mariboru, je bil dopolnjen s pripombami iz javne razprave.

Predlog je izoblikovan na podlagi dolgotrajnega pretresanja učinkovitosti dosedanjega vzgojno-izobraževalnega programa, upoštevanja zahtev usmerjenega izobraževanja, prakse in stroke.

Pripravljalci so imeli pri pripravi VIP izredno težko nalogo zaradi posebnih značilnosti geografske vede. Zaradi svojega predmeta — preučevanja pokrajine — je geografija vezana izrazito na terensko delo ter v velikem obsegu uporablja aktivne oblike dela: vaje (terenske, laboratorijske, eksperimentalne in kabinetne) in seminarje. V takem položaju grozi, da v okviru predmetnika ostane premalo časa za metodološka in teoretična vprašanja. Posebno še, ker mora geografija kot povezovalka naravoslovnih in družboslovnih ved obvladati in podajati vsaj osnovna metodološka in teoretična spoznanja z obeh področij znanosti. Ob predloženih predlogih vzgojno-izobraževalnih programov je torej treba upoštevati omenjeno posebnost stroke.

1.1 Pri oblikovanju predloga so sodelovali vsi pedagoški delavci Oddelka za geografijo Filozofske fakultete. Upoštevali so dosedanje izkušnje visokošolskega študija geografije, ki so jih vsako leto temeljito razčlenili, pripombe in mnenja študentov o študiju, sistematično zbrane zadnjih sedem let, ter mnenja zaposlenih geografov. Pri oblikovanju in pretresu predloga so ustvarjalno sodelovali tudi člani Geografske katedre Pedagoške akademije v Ljubljani in člani Geografskega oddelka Pedagoške akademije v Mariboru. Vodilo pri oblikovanju predloga programa je bilo, da bi z njim dosegli kar največjo učinkovitost. Pri tem je bilo treba v izredno ozek okvir (»širjenje skupnih predmetov na račun strokovnih) izoblikovati program, ki bi bil sposoben oblikovati strokovno dobro usposobljenega, samostojno mislečega diplomanta, ki bi zmogel opravljati kar najširši razpon del in nalog s področja geografije.

Ena od značilnosti predloga je, da je oblikovan kot organski sestavni del celotnega izobraževanja na geografskem področju, od osnovne šole do podiplomskega izobraževanja. Posebnost in prednost geografske vede je v povezovanju naravoslovnih in družboslovnih ved in ugotavljanju značilnosti in zakonitosti njihovih medsebojnih povezav v pokrajini. Visokošolski študij absolventa temeljno usposablja za takojšnje delo na štirih temeljnih področjih: poučevanje v osnovni in srednji šoli, regionalno planiranje, varstvo okolja in turizem. Za uspešno opravljanje del in nalog na delovnem mestu je predviden program dopolnilnega izobraževanja ter program podiplomskega (magistrskega) študija.

Nepedagoška smer študija geografije se je v zadnjem desetletju močno uveljavila. Družbena praksa potrebuje tvorne kadre, in to se kaže pri zaposlovanju diplomantov. Vsaj zadnjih 15 let se je približno polovica diplomantov zaposlila na ustreznih strokovnih mestih zunaj šole. Diplomanti so se zaposlovali na pedagoških mestih že prej, vendar je bilo to zaposlovanje stihijsko. Ko je bila vpeljana nepedagoška smer, se je bilo mogoče bolj prilagoditi potrebam prakse, posebno na področjih, ki so z geografijo močno povezana: regionalno planiranje, turizem, varstvo okolja. Pred leti so diplomanti morali s praktičnim delom dokazovati potrebnost geografske izobrazbe za posamezna dela in opravila. Družbena praksa je danes že spoznala, da je geografska izobrazba nujna za opravljanje strokovnih del na številnih delovnih mestih. Danes so geografi zaposleni v številnih nepedagoških ustanovah — občinskih, regionalnih in republiških, ki se ukvarjajo z regionalnim planiranjem na zavodih za spomeniško varstvo, v turističnih organizacijah, na Zavodu SRS za statistiko. Posamezniki uspešno delajo na drugih ustanovah: hidrometeorološkem in geodetskem zavodu, v časnikarstvu itd. Kot dosedanjí VIP predvideva tudi predlog enopredmetno nepedagoško smer; na njej naj bi se kandidati usposobili predvsem za raziskovanje na področju geografije. Ker pa se tvornih kadrov sorazmerno malo potrebuje, bi se smer izvajala le občasno — glede na kadrovske potrebe. Če absolventi ne bi našli zaposlitve v raziskovalnih ustanovah, jih smer usposablja tudi za delo v regionalnem planiranju, pri varstvu okolja in v turizmu.

Predlog novega VIP ohranja dosedanje smeri: dvopredmetni pedagoški in nepedagoški ter enopredmetni nepedagoški študij.

Predlog VIP se razlikuje od zdajšnjega predvsem v tem, da nima dveh stopenj in da so nekoliko večje razlike med pedagoško in nepedagoško smerjo. Odprava stopenj je omogočila bolj celostno in organsko nizevanje predmetov brez (tudi formalnega) ponavljanja vsebin, tako da poteka študij od uvodnih predmetov prek občegeografskih, regionalno-geografskih do strokovno-problemskih.

Pri zdajšnjem VIP se mora študent takoj ob začetku študija odločiti za čno od dveh smeri, v predlogu novega VIP pa je odločitev preložena na drugi letnik.

Razlike med smerema so se povečale zato, ker se je močno izenačilo število ur med obema strokovnima predmetoma. Zdaj je razmerje med obema tako izenačeno, da ne moremo več govoriti o vsebinskih razlikah med študijem prvega in drugega predmeta. S tem pa se je močno skrčil dosedanjí obseg predmeta A.

Poleg nekoliko spremenjene razporeditve predmetov in obsega ur je v predlogu novega VIP predvidenih še nekaj manjših sprememb. V obveznem skupnem geografskem delu so nastale tele spremembe:

- združili so se predmeti (geografija prebivalstva in geografija naselij, geografija prometa in geografija turizma, hidrogeografija in geografija morij, teorija geografije in diplomski seminarj);
- regionalna geografija sveta se je razdelila na celine; pri tem je v učnih načrtih predmetov ostala obravnava vzrokov in značilnosti nerazvitosti v svetu;
- ukinjeni so regionalno-geografski seminarji, ker se je pokazalo, da skupni seminarji za več predmetov niso uspešni;
- vpeljan je nov predmet — teorija geografije (skupaj z diplomskim seminarjem), ki je potreben že dalj časa.

Pri pedagoški smeri je predviden nov predmet lokalna geografija, ki naj bi obravnaval problematiko prenosa znanstvenih spoznanj na osnovnošolsko in srednješolsko raven ob zgledu domačega območja. Tako zasnovani predmet nastopa kot didaktični predmet.

Pri enopredmetni smeri je del, ki je v dvopredmetni smeri namenjen drugemu predmetu, v predloženem predlogu zamenjalo poglobljanje metodološke geografije dela in preučevanje osnov najpomembnejših pomožnih geografskih ved. Zaradi gospodarnosti izvajanja je dvopredmetni in enopredmetni smeri skupno obsežno jedro geografskih predmetov, tako da se predmeti ne podvajajo po nepotrebnem. Več predmetov iz pomožnih geografskih ved vsekakor močno bogati program, na drugi strani pa zahteva več organizacijskega truda pri njegovem uresničevanju, saj se nekateri predmeti poučujejo na drugih oddelkih Filozofske fakultete, nekateri pa na drugih fakultetah.

Sestavljajo: Marjan Bat, dr. Ivan Gams, mag. Anton Gosar, dr. Matjaž Jeršič, dr. Marijan Klemenčič, dr. Vladimir Klemenčič, dr. Franc Lovrenčak, dr. Mirko Pak, mag. Dušan Plut, dr. Darko Radinja, dr. Igor Vrišer.

Sodelovali so: dr. B. Belec, dr. V. Bračič, mag. S. Brinovec, dr. B. Kert, M. Košak, dr. J. Kunaver, L. Olas, dr. M. Vojvoda.

1.2 Smotri geografije

Študenti pri študiju geografije

- pridobijo zaokroženo temeljno geografsko znanje,
- spoznajo metode geografskega raziskovanja,
- na znanstveni osnovi usposobijo za poučevanje geografije v osnovni in srednji šoli,
- si pridobijo geografsko izrazje in pojme, spoznajo pojave in procese v njihovi medsebojni soodvisnosti ter zakonitosti razvoja pokrajine.

Z geografskim izobraževanjem študentje:

- pridobijo geografsko mišljenje,

- smisel za geografsko celostnem pogled na dogajanja v domači regiji in po svetu,

- geografsko kulturo, za katero je značilen celosten pogled na razvoj pokrajine, dejaven in pozitiven odnos do naravnega okolja in družbenogospodarskega dogajanja, smisel za ohranjanje ravnotežja v geografskem okolju,

- spoznajo tematsko kartografijo in se usposobijo za njeno uporabo skladno s smotri osnovne šole, splošne ljudske obrambe in širših družbenih potreb ter si ustvarijo možnosti za svoje geografsko izpolnjevanje;

- se usposobijo za uporabo geografskih (geoloških) virov in literature ter spoznajo druge oblike pridobivanja geografskega (geološkega) znanja za lastno izobraževanje ter pravičen izbor tega za pouk v osnovni in srednji šoli ali za raziskovalno delo;

- razvijajo ustvarjalnost in samoiniciativnost pri samostojnem učenju in razčlenjevanju regionalnih struktur v domači regiji;

- spoznajo vzgojno-izobraževalno vlogo geografije kot predmeta; ki pripomore k širjenju obče človeške kulture in humanosti, omogoča spoznavanje odnosov med narodi in civilizacijami ter razumevanje sodobnih, svetovnih družbenogospodarskih procesov in učinke le-teh v pokrajini;

- razvijajo dialektični pogled na svet na podlagi dialektičnega in historičnega materializma. Razlagajo razvojne procese v geografskem okolju;

- geografsko spoznavajo domovino in tako poglabljajo ljubezen do nje ter spoznajo nujnost bratskih enakopravnih odnosov med jugoslovanskimi narodi in narodnostmi;

- razvijajo spoštovanje in dejaven odnos do naprednih, svobodoljubnih gibanj in teženj po pravičnejših, humanih družbenogospodarskih odnosih v svetovni skupnosti narodov;

- se usposobijo za organizacijo sodobnega pouka geografije (geologije), upoštevajoč dosežke sodobne geografije (geologije), sodobne pedagogike in psihologije.

1.3 Lik diplomanta

Profesor geografije in ... je pedagoški delavec; njegove naloge so opredeljene s potrebami samoupravne socialistične družbe, z nalogami osnovne in srednje šole ter zahtevami geografskih in pedagoških znanosti. Njegova naloga je, da razvija učenca v ustvarjalno, samostojno, družbeno odgovorno in celostno osebnost.

Ta smoter uresničuje tako, da:

- spoznava individualnost in posebnosti vsakega učenca, spodbuja razvoj učencev, vpliva na oblikovanje njihovih učnih in poklicnih interesov;
- zna organizirati in voditi učence pri samostojnem delu, s svojimi načini dela učencem oblikuje in utrjuje učne in delovne navade;
- zna pravilno in učinkovito motivirati učence pri šolskih in drugih dejavnostih;

- zna oblikovati kolektiv, v njem razvijati samoupravne in demokratične odnose ter po kolektivu in v njem oblikovati posameznika, strpno in humano reševati kritične vzgojne položaje;

- se usposobi za kritično razčlenitev svojega vzgojno-izobraževalnega dela ter na podlagi te razčlenitve in nenehnega samoizobraževanja izboljšuje svoje delo;

- usklajuje in povezuje svoje delo z drugimi učitelji, s starši, svetovalnimi in zdravstvenimi delavci, društvi, družbeno-političnimi organizacijami, organizacijami združenega dela in krajevnimi skupnostmi.

Za uresničevanje teh nalog si diplomant med dodiplomskim študijem, pridobi temeljno splošno strokovno in praktično znanje, si oblikuje potrebne osebnostne lastnosti ter se tako oblikuje v učitelja, ki s svojo strokovno in pedagoško-psihološko usposobljenostjo ter družbeno angažiranostjo zmore uresničevati smotre osnovne in srednje šole.

S sodelovanjem v organiziranih oblikah študijskega dela diplomant geografije:

- uspešno uresničuje vzgojno-izobraževalne naloge spoznavanja družbe in geografije v osnovni šoli ter v srednjem usmerjenem izobraževanju;

- spozna geografske elemente in njihovo medsebojno učinkovanje ter jih podaja učencem na stopnji osnovne in srednje šole;

- spozna osnove znanstvene metodologije ter načine podajanja sodobnih izsledkov učencem in navaja mlajše rodove na samostojno dialektično razumevanje in ugotavljanje ožjega in širšega geografskega okolja;

- razvija geografsko mišljenje kot podlago za širše razumevanje naravnih in družbenih procesov in njihovih soodvisnosti;

- obvlada teorijo in prakso metodike pouka geografije in je s tem usposobljen za uveljavljanje vseh posebnih metod in oblik geografskega pouka, za organizacijo ekskurzij, terenskega preučevanja na stopnji predmetnega pouka v osnovni in srednji šoli in za vse interesne dejavnosti, ki se navezujejo na ta predmet;

- zna geografsko ovrednotiti naravni in družbenogospodarski potencial v regiji;

- pozna nujnost skladnejšega razvoja geografskega okolja, posebno glede na varstvo okolja;

- po svoji strokovni usposobljenosti samostojno spoznava geografske značilnosti svojega šolskega okoliša, jih povezuje s širšimi družbenimi dogajanjem, ter jih zna tudi prikazati in z njimi seznanjati učence;

- obvlada in zna funkcionalno uporabljati različne učne tehnike in spretnosti, zna gospodarno in smotno uporabljati sodobno učno tehnologijo in s tem pripomore k racionalizaciji in učinkovitosti vzgojno-izobraževalnega dela in samostojno pripravlja didaktično gradivo;

- obvlada izdelavo geografskih elaboratov in osnovne metode tematske kartografije.

Profesor (geografije) in geologije

S sodelovanjem v organiziranih oblikah študijskega dela diplomant geologije:

- uspešno uresničuje vzgojno-izobraževalne naloge v osnovnem in srednjem usmerjenem izobraževanju na področju geologije;

- ima poglobljeno in razširjeno znanje o temeljih geološke stroke;

- je sposoben predstaviti geologijo kot temeljno naravoslovno vedo in uporabnost posameznih smeri geologije (preiskava mineralov kamnin, rud in fosilov, sestava tal, zgradba Zemlje, problemi vode) v gospodarske namene;

- se usposobi za načrtovanje in izvedbo naravoslovnih dni.

Diplomiran geograf in ... je delavec na znanstvenoraziskovalnem in praktičnem področju, katerega naloge so opredeljene s potrebami samoupravne socialistične družbe, geografskega znanstvenoraziskovalnega področja, najrazličnejših organizacij s področja družbenoprostorske dejavnosti in z zahtevami geografske znanosti. Njegova temeljna naloga je uporabljati geografsko znanje in metodologijo v praksi.

Ta smoter uresničuje tako, da

- izpolnjuje svoje znanje na teoretično-metodološkem področju stroke;

- posega v neposredno reševanje prostorskih problemov;

- organizira znanstvenoraziskovalno delo;

- spozna zakonitosti znanstvenoraziskovalnega in praktičnega dela;

- se usposobi za sodelovanje pri znanstvenoraziskovalnem delu;

- se usposobi za praktično delo pri reševanju prostorske problematike;

- razvija ustvarjalnost in samoiniciativnost;

- razvija ljubezen do domovine ter bratske in enakopravne odnose z jugoslovanskimi narodi in narodnostmi;

- razvija dejaven odnos do naprednih osvobodilnih gibanj in teženj po pravičnejših, humanih socialnoekonomskih odnosih v svetu;

- povezuje svoje delo z drugimi strokami;

- s svojim delom in ravnanjem predstavlja in prenaša družbenomoralne in kulturne vrednote samoupravne socialistične družbe.

Za uresničevanje teh nalog si diplomant med dodiplomskim študijem pridobi splošno strokovno in praktično znanje, se usposobi za ustvarjalno sodelovanje pri znanstvenoraziskovalnem in praktičnem delu, si oblikuje potrebne

lastnosti, da s strokovnim in zavzetim družbenim delom zmore uresničevati znanstvenoraziskovalnega in praktičnega dela.

S sodelovanjem v organiziranih oblikah študijskega dela diplomant:

- pridobi temeljno geografsko znanje in spozna metode geografskega raziskovanja in njihovo uporabo v praksi;

- obvlada temeljne geografske pojme, pojave in procese v njihovi medsebojni soodvisnosti in součinkovanju;

- še posebno temeljito spozna metode geografskega preučevanja geografskega okolja, regionalnega planiranja in turizma;

- spozna tehniko geografskega raziskovalnega dela, potrebno za znanstveno in praksi;

- spozna tematsko kartografijo in se usposobi za njeno uporabo za znanstveno in praksi;

- se usposobi za kritično uporabo geografske literature in virov;

- na terenskih vajah sistematično poglobi znanja o elementih geografskega okolja, uporablja metode znanstvenoraziskovalnega dela ter spozna različne tipe slovenskih, jugoslovanskih in drugih pokrajin;

- spozna temeljne zakonitosti celotnosti pokrajine in njenega razvoja, spozna potrebe po skladnejšem razvoju geografskega okolja, potrebo glede na varstvo okolja;

- pridobi znanje o zakonitostih celotnega součinkovanja naravnih in družbeno-političnih in socialnoekonomskih dejavnikov v geografskem okolju in v gospodarsko manj razvitih delih sveta;

- se usposobi za vodenje terenskih vaj, terenskega dela in drugih oblik strokovnega dela.

Diplomiran geograf poleg tega spozna pomožne geografske predmete, ki jih razume in uporablja v geografskih preučevanjih, posebno pri interdisciplinarnem delu.

Diplomiran geograf je pripravljen za znanstvenoraziskovalno delo in za diplomiranih geografov in ... za opravljanje del in nalog s področja regionalnega planiranja, varstva okolja, turizma in drugih področij, ki se ukvarjajo s naravnimi in družbenogeografskimi elementi v pokrajini. Na naštetih področjih deluje izrazito interdisciplinarno, v povezavi in ob sodelovanju s strojniki drugih ved. Izobrazba daje zelo široke možnosti za delo pri različnih in opraviilih, posebno zaradi strokovne usposobljenosti za celostno obravnavanje pokrajinske stvarnosti.

Izvajanje in usklajevanje raziskovalnega dela s področja regionalnega planiranja, varstva okolja, varovanja naravne in kulturne dediščine, turizma, socialno-ekonomske problematike; priprava strokovne dokumentacije za njena področja; priprava prostorskih in družbeno-gospodarskih sestavnih delovnih načrtov, usklajevanje dela pri pripravi prostorskih načrtov v obliki in republiških organih in ustanovah; izvajanje upravnih zadev v zvezi z izvajanjem prostorskih načrtov; izvajanje upravnih zadev s področja varstva strokovno delo na zavodih za varovanje naravne in kulturne dediščine; priprava izletov, strokovno vodenje na njih; vodenje delovnih enot različnih organizacij, ki se ukvarjajo s turističnimi tokovi; izvajanje statističnih analiz na socialno-ekonomskem področju; priprava gradiva in oblikovanje tematskih kart v kartografskih zavodih; strokovno delo na področju kartografije in hidrogeografije v meteoroloških in hidroloških ustanovah; priprava strokovnega gradiva v delovnih organizacijah in ustanovah, ki se ukvarjajo s preučevanjem prostorskih in socialno-ekonomskih značilnosti domov in tujih dežel ter s posegi na njihova tržišča; itd.

2 SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

2.1 Šifra programa

2.2 Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev v Pedagoško izobraževalna skupnost za družboslovno usmeritev

2.3 Usmeritev: pedagoška/nepedagoška

2.4 Ime programa: Geografija

Vrsta programa: VIS

2.5 Smeri: S1 pedagoška smer (dvopredmetna)

S2 pedagoška smer (geografija-geologija)

S3 nepedagoška smer (enopredmetna in dvopredmetna)

2.6 Povezanost z drugimi programi v usmeritvi

Predhodni program: VIP SR Učitelj in VIP SR Družboslovno-jezikovna javnost

Zahtevnejši program: VIP IZP za profesorja geografije

Stopnja zahtevnosti: VII/2

2.7 Strokovni naslovi, značilna dela in naloge, stopnja zahtevnosti

S1: profesor geografije in ...

S2: profesor geografije-geologije

S3: diplomiran geograf in ... strokovna dela na področju prostorske (regionalne) problematike; VII/1

asistent, raziskovalec VI/1

2.8 Trajanje študija po programu: 4 leta

2.9 Drugi podatki in opombe

Dvopredmetni študij geografije

poteka v povezavi s katerokoli stroko, ki je zastopana na

Filozofski fakulteti ter z geologijo. Študent pedagoške smeri mora pravilno izbrati kot drugi predmet stroko, ki je zastopana v šoli, predvsem zgodovina. Zaradi potreb po učiteljih geologije v srednji šoli je organizirana študijska vezava geografija-geologija.

Študij obeh predmetov traja štiri leta in je načeloma enakovreden. Da študent lahko konča v predvidenem času in da se da študiju večji oseben pomen, se lahko v tretjem in četrtem letniku predvidi nekoliko več ur predmet. Manj ur pri drugem predmetu se lahko nadomesti s predmetno splošno znanstveno metodologijo s prvega predmeta.

Enopredmetni študij geografije je namenjen študentom, ki se bodo zaposlovali v nepedagoških, posebno raziskovalnih ustanovah. Poleg snovi iz geografije je skupna dvopredmetna smer, je večji poudarek na raziskovalnih delih in tehnikah ter na pomožnih geografskih predmetih. V 4. letniku študenti odločajo za poglobljen študij ali regionalnega planiranja ali varstva okolja ali geografije turizma.

3 POGOJI ZA VKLJUČITEV V IZOBRAŽEVANJE

3.1 Na vse smeri se lahko brez preskusa znanja vpišejo kandidati, ki so ob koncu te štiriletnice programe: Učitelj, Družboslovno-jezikovna dejavnost, Naravoslovno-matematična tehnologija. Na dvopredmetni študij se brez preskusa znanja lahko vpišejo tudi kandidati, ki so uspešno končali enega od naslednjih štiriletnih programov oziroma smeri: Vzgojitelj, Gostinski tehnik, ristični tehnik, Ekonomski tehnik in Komercialni tehnik.

Na študij pedagoške geologije se brez preskusa znanja vpišejo kandidati, ki so uspešno končali naslednje štiriletnice programe: Naravoslovno-matematična tehnologija, Rudarski, Geološki, Geovitalni

vedenega diferencialnega izpita opravijo dodatni splošni izpit. Ta izpit ob-
ga pisi in ustni del. Pri pisni nalogi s splošno temo mora kandidat dokazati,
da zna pravilno in logično izraziti svoje misli in da je njegov splošna razgleda-

nost primerna. Pri ustnem delu mora kandidat dokazati, da obvlada znanje, ki
ga pridobijo učenci v ustreznem srednješkolskem štiriletnem programu in je po-
trebno za vpis v visokošolski program.

4 PREDMETNIK IN UČNI NAČRT PREDMETOV

4.1 Preglednica predmetov

PREDMET	Letnik				Skupaj ur
	1.	2.	3.	4.	
SLO	60	45	—	—	105
Politična ekonomija	30	—	—	—	30
Sociologija	30	—	—	—	30
Politologija	30	—	—	—	30
Kultura ustnega in pisnega izražanja	30	15	—	—	45
Temeljni marksizma — filozofija	—	30	15	—	45
Skupaj ur	180	90	15	—	285

Skupne sestavine programov pedagoške smeri

PREDMET	Letnik										Skup. u		
	P	1. V	S	P	2. V	S	P	3. V	S	P		4. V	S
Pedagoško-psihološki predmeti													
a) obvezni													90
Psihologija za učitelje	—	—	—	45	15	30	—	—	—	—	—	—	30
Pedagogika	—	—	—	15	—	15	—	—	—	—	—	—	30
Andragogika	—	—	—	—	—	—	15	—	15	—	—	—	30
Didaktika	—	—	—	—	—	—	30	10	20	—	—	—	60
Organizacija dejavnosti učencev	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	30	—	45
b) izbirni													
Izobraževalna tehnologija	15	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45
Psihološki seminar	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—	—	30
Metodologija preučevanja vzgojno-izobraževalnega procesa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	30	—	45
Kultura ustnega in pisnega izražanja	15	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45
Pedagoška praksa (4 tedni)													

Opomba:

Vsak študent pedagoške smeri vpiše predmet kultura ustnega in pisnega izražanja ali enega od izbirnih pedagoško-psiholoških predmetov. Študent, ki želi
poglobiti svoje znanje in usposobljenost za vzgojno-izobraževalno delo, vpiše več izbirnih predmetov.

Pedagoška praksa je oblika organiziranega in načrtovanega študijskega
dela, ki omogoča študentom, da podrobneje spoznajo celotno vzgojno-izobra-
ževalno delo na šoli, da povežejo teoretična spoznanja in praktične izkušnje in
se uvedejo v poučevanje in druge vidike pedagoškega dela.

Praksa traja najmanj štiri tedne. Na praksi pišejo študentje dnevnik, na

koncu pa napišejo o njej poročilo. Uspešnost opravljene prakse se vpisuje v in-
deks in je pogoj za opravljanje diplomskega izpita.

Prakse se po obsegu in vsebini lahko do neke mere diferencira za tiste štu-
dente, ki so že dalj časa poučevali na šoli, ki so jo imeli že v prejšnjem šolanju
(na srednji stopnji ali na PA) ali so delali z mladino, npr. v gibanju Znanost
mladini.

3. letnik

Geografija turizma / geografija prometa	45	Didaktika pouka geografije	45
Geografija Evrope z ZSSR	60		
Geografija Afrike in Azije	90		
Geografija Angloamerike in Avstralije	75		
Geografija Latinske Amerike	75		
Geografija Jugoslavije	45		

4. letnik

Geografija Jugoslavije	60	Didaktika pouka geografije	75
Geografija Slovenije	90		
Varstvo geografskega okolja	45		
Regionalno planiranje	75		
Pokrajinska ekologija	30		
Geografija krasa	30		
Geografija podeželja	30	Lokalna geografija	30
Urbana geografija	30		
Teorija geografije in diplomski seminar	30		
	420		

Geografski predmeti

Obvezni skupni predmeti	Drugi predmeti (dvopredmetna pedagoška smer)	
	1. letnik	2. letnik
Vod v geografijo	45	—
Matematična geografija	30	—
Statistika za geografe	60	—
Klimatogeografija	60	—
Geomorfologija	75	—
Geografija prebivalstva / geografija naselij	90	—
	360	—
1. letnik	105	—
2. letnik	75	—
Geografija prebivalstva / geografija naselij	30	—
Ekonomska geografija	105	—
Geografija turizma / geografija prometa	45	—
	360	—

Obvezni skupni predmeti

Dvopredmetna nepedagoška smer			
1. letnik	2. letnik	3. letnik	4. letnik
360 ur	360 ur	390 ur	420 ur
Politična ekonomija	—	30	90
Matematika	—	60	60
Slovenska zgodovina	—	60	60
Tuji jezik	—	180	120
Politična ekonomija	30	—	60
Kartografija	30	—	30
Geologija	30	—	30
Meteorologija	30	—	30
Programiranje / računalništvo	30	—	60
Metodologija fizične geografije	30	—	30
Izbrana poglavja iz geografije	30	—	30
Slovenska zgodovina	—	60	60
Tuji jezik	—	150	120
Metodologija fizične geografije	30	—	30
Metodologija družbene geografije	60	—	60
Izbrana poglavja iz geografije	45	—	150
Hidrologija	—	60	60
Sociologija lokalnih skupnosti	—	60	60
Tuji jezik	—	120	120
Izbirni usmeritveni predmet	90	—	90
Izbirni usmeritveni seminar	30	—	30
Organizacija raziskovalnega dela	30	—	30
Lokalna geografija	—	30	30
Izbrana poglavja iz geografije Slovenije	—	75	75
Geologija Slovenije	—	30	30
Ekologija in varstvo okolja	—	90	90
Tuji jezik	—	60	60

Geološki predmeti

PREDMET	Letnik				Skupaj ur	Terenske vaje dni
	1.	2.	3.	4.		
Kristalografija	60	—	—	—	60	—
Mineralogija	75	—	—	—	75	—
Fizikalna geologija	60	—	—	—	60	—
Paleontologija in stratigrafija	120	—	—	—	120	4
Seminar	60	60	60	60	240	—
Petrologija	—	120	—	—	120	5
Tektonska geologija	—	45	—	—	45	—
Enciklopedija rudarstva	—	30	—	—	30	—
Hidrogeologija	—	30	—	—	30	—
Paleobiologija	—	—	135	—	135	—
Geologija kvartarja	—	—	30	—	30	—
Nahajališča mineralnih surovin SFRJ	—	—	75	—	75	2
Regionalna geologija	—	—	—	90	90	5
Sedimentna petrologija	—	—	—	30	30	—
Paleolitik	—	—	—	60	60	2
Didaktika pouka geologije	—	—	45	75	120	—
	375	285	345	315	1320	22

Vsak študent mora vpisati skupne splošne predmete; tisti, ki vpisujejo peda-
goško smer, pa tudi psihološko-pedagoške predmete.

Geografski predmeti si sledijo od uvodnih in obsegovskih v prvih dveh
letnikih, regionalnogeografskih v 3. letniku do problemsko-teoretičnih v 4.
letniku. Pri dvopredmetnih smereh je v prvem in drugem letniku predmetom
namenjeno po 360 ur, v tretjem in četrtem letniku pa se glede na prvi ali drugi
predmet to število lahko poveča na 420 ur na leto ali zmanjša na 300 ali 240 ur
na leto.

Število ur geografskih predmetov po letnikih za dvopredmetno smer:

1. letnik	360
2. letnik	360
3. letnik	300 — 420
4. letnik	240 — 420

4.2 Smeri in izbirni predmeti

Vsem trem smerem je skupna večina (jedro) geografskih predmetov. Pri
dvopredmetnih smereh se študent po skupnem prvem letniku odloči za peda-
goško ali nepedagoško smer. Študent, ki se odloči za pedagoško smer, posluša
poleg skupnih geografskih predmetov še predmeta: didaktika pouka geogra-
fije in lokalna geografija. Obvezna sestavina pedagoške smeri je dvotedenska
pedagoška praksa na osnovni šoli in dvotedenska na srednji šoli. S tem se štu-
dent usposobi za poklic učitelja geografije in spoznavanja družbe na osnovnih
in srednjih šolah.

Študent, ki se odloči za dvopredmetno nepedagoško smer, mora v drugem
letniku poleg skupnih geografskih predmetov in kartografije opraviti 30 ur ob-
veznosti iz pomožnih geografskih predmetov. Izbira lahko med predmeti: geo-
logija, meteorologija, matematika. V tretjem letniku študent vpiše predmete:
izbrana poglavja iz geografije, metodologija fizične in metodologija družbene
geografije. V četrtem letniku študent ob skupnih geografskih predmetih izbira
med predmeti, ki omogočajo poglobljanje in prenos v regionalno planiranje,
geografijo turizma in varstvo geografskega okolja.

Obvezne usmeritvene predmete poučujejo učitelji matičnega ozda, učitelji z
drugih fakultet (na primer urbanistično planiranje na FAGG) ali pa strokov-
njaki iz prakse. S širjenjem strokovnega področja s pomožnimi geografskimi
vedami, s poglobljanjem metodologije stroke in konkretnjega spoznavanja
problematike in uporabnosti v praksi posameznih geografskih področij se štu-
dent usposobi za opravljanje del in nalog pri regionalnem planiranju ali varstvu
geografskega okolja ali turizmu in na drugih področjih, ki se ukvarjajo s preo-
brzbo pokrajine ali njenih sestavnih delov.

Delovna praksa za nepedagoško smer traja štiri tedne; dvotedenska delovna
praksa se opravlja ob koncu drugega letnika v delovnih organizacijah, ki se uk-
varjajo s prostorskimi problemi, ob koncu tretjega letnika pa opravljajo sluša-
telji dvotedensko delovno prakso praviloma v organizacijah, ki se ukvarjajo s
problemi ene od usmeritev (regionalno planiranje, turizem, varstvo okolja).

Enopredmetna nepedagoška smer pomeni strokovno poglobitev dvopred-
metne nepedagoške smeri s tem, da se poveča obseg metodološko-teoretičnih
predmetov in predvsem pomožnih geografskih predmetov.

Študent mora med študijem izdelati dve seminarski nalogi in diplomsko delo
ter jih predstaviti v ustreznem seminarju. Diplomsko delo v nepedagoški smeri
je praviloma iz usmeritvenega predmeta. Ena naloga mora biti izdelana pri fi-
zičnogeografskih, druga pri družbenogeografskih in tretja pri regionalnoge-
ografskih predmetih. Študent mora obiskovati predavanja in seminarje ter
opravljati poleg eksperimentalnih in laboratorijskih vaj tudi terenske vaje kot
eno temeljnih oblik vzgojno-izobraževalnega procesa. V posameznih letnikih
opravi študent pri predmetih, ki jih predvidevajo učni načrti, naslednje število
terenskih dni:

	S1		S2	S3
	geografija /geologija			
1. letnik	10 dni	6 dni	10 dni	15 dni
2. letnik	10 dni	6 dni	15 dni	15 dni
3. letnik	15 dni	3 dni	15 dni	20 dni
4. letnik	15 dni	7 dni	15 dni	20 dni

Zaradi posebnosti geografije in s tem posebnosti študija se ure terenskih vaj
ne štejejo v običajno obremenitev študentov; to znese za geografijo v dvo-
predmetnih smereh povprečno 60 ur na leto in 25 ur za geologijo. To je le na-
daljevanje že uveljavljene prakse.

Pri dvopredmetnih smereh se študij geografije kot drugega predmeta loči od
študija geografije kot prvega predmeta po nekaj manjšem obsegu števila ur v 3.
in 4. letniku. Pri geografiji kot drugim predmetu se v 4. letniku ohranita pred-
meta: geografija Slovenije in geografija Jugoslavije. V 3. letniku študent poleg
obveznih predmetov iz obse geografije izbira med regionalnogeografskimi
predmeti do skupnega števila 300 ur v letniku, v četrtem letniku pa ima poleg
obveznih predmetov — geografija Jugoslavije, geografija Slovenije in diplom-
skega seminarja še druge predmete, ki jih izbere do skupnega števila 240 ur.
Predmeti, ki niso v geografskem jedru (specifični za pedagoško in nepedago-
ško smer) ostanejo v nespremenjenem obsegu. Študent mora izdelati eno se-
minarsko in diplomsko nalogo. Prav tako mora opraviti vse obveznosti, ki so
predpisane za študente geografije kot prvega predmeta, tako tudi terenske
vaje pri ustreznih predmetih in delovno prakso.

Študent ob delu se mora udeležiti posebnih predavanj in vaj, ki jih zanje or-
ganizira oddelek. Udeležiti se mora vseh terenskih vaj in opraviti celotno de-
lovno prakso.

Navodila za izvajanje predmetnika

Temeljno število ur je pri vseh smereh v mejah dogovorjenega obsega, za-
radi posebnosti študija geografije, ki zahteva veliko terenskih vaj, je temeljno
število ur preseženo. Del terenskih vaj se bo izvajal zunaj rednega vzgojno-
izobraževalnega procesa in delovne obveznosti učiteljev in študentov.

Program Pedagoške akademije Maribor je enak dvopredmetnemu pro-
gramu pedagoške smeri Filozofske fakultete Ljubljana.

Manjše razlike so v skladu s smernicami in so natančneje določene v izved-
benem predmetniku.

Glede na dopustne razlike v predmetniku za stroko, skupne in pedagoško-
psihološke predmete in glede na razmerja v dvopredmetni skupini uveljavlja
Pedagoška akademija Maribor različnosti, ki izhajajo iz tega.

4.3 Učni načrti

5 OBVEZNOSTI ŠTUDENTOV, USMERJANJE, ZAKLJUČEK ŠTU- DIJA

5.1 Pogoj za napredovanje iz letnika v letnik

Študentove obveznosti pri posameznih predmetih so podrobno opredeljene
z učnimi načrti predmetov. Znanje se preverja praviloma z izpitom. Za prehod
v višji letnik je treba opraviti obveznosti pri vseh predmetih, ki se končajo v
predhodnem letniku. Poleg tega je za vpis v tretji in četrty letnik treba izdelati
in v seminarju predstaviti po eno seminarsko nalogo. Slušatelji morajo za vpis v
tretji oziroma četrty letnik opraviti delovno oziroma pedagoško prakso. Sluša-
telji geografije kot drugega predmeta morajo opraviti in v seminarju predsta-
viti seminarsko nalogo kot pogoj za vpis v četrty letnik.

5.2 Pogoji za ponavljanje posameznega letnika

Pogoji za ponavljanje letnika so opredeljeni s statutom visokošolske organi-
zacije. Študent, ki ponavlja letnik, mora obiskovati predavanja in opravljati
obveznosti pri predmetu, ki jih ni uspešno izpolnil.

Slušatelj dobi bistvene informacije o študiju ob vpisu, med študijem pa na
svetu letnika, pri mentorju, predmetnih učiteljih, asistentih in pri predstojniku.
Posebno pomembne so informacije o izbiri ožjega predmetnega področja in o
možnostih in interesih glede prakse (ob upoštevanju poprejšnjega šolanja in
izkušenj).

Študent konča študij, ko je opravil vse obveznosti, predpisane s programom,
in v seminarju uspešno zagovarjal diplomsko delo, ki so ga mentorji pozitivno
ocenili oziroma diplomsko nalogo ter opravil diplomski izpit iz geografije Slo-
venije in Teorije geografije.

6 POGOJI ZA IZVAJANJE PROGRAMA

6.1 Kadrovske pogoji

Kadrovske potrebe so opredeljene z učnimi načrti predmetov.

Kadrovski pogoji za izvajanje programa

	Obvezni skupni geografski predmeti	Dvopredmetna pedagoška smer	nepedagoška smer	Enopredmetna nepedagoška smer	Skupaj
Učitelj	7	1	1	2	11
Sodelavec	4	1	1	1	7
Strokovno-tehnični sodelavec ^o	8	1	1	—	10
Zunanji sodelavci (učitelji)	—	—	90—165 ur	780 ur ^{oo}	—

^o dva strokovna sodelavca, laborant, dva bibliotekarja, knjižni manipulant, kartograf, vodja kartografske zbirke, fotografski tehnik, pisarniški referent.

^{oo} Studenti bi opravljali obveznosti na nekaterih oddelkih Filozofske fakultete in na drugih fakultetah.

Vodja kartografske zbirke mora imeti visoko izobrazbo, strokovni sodelavci višjo ali visoko izobrazbo za delo v fizičnogografskem laboratoriju in za družbeno geografijo ter za laboranta za regionalno geografijo pa je potrebna srednja izobrazba.

Zunanji sodelavci bodo opravili približno 150 ur za izvedbo predvsem pomožnih geografskih predmetov: geologija, meteorologija, matematika ter sodelovanje pri predmetih varstvo geografskega okolja in geografija turizma. Za prehodno obdobje predvidevamo pomoč zunanjega sodelavca pri predmetu statistika za geografije ter specialna didaktika pouka geografije. Predmet urbanistično planiranje poslušajo slušatelji nepedagoške smeri na FAGG.

6.2 Materialni pogoji

Materialni pogoji za izvajanje vzgojno-izobraževalnega programa so nakazani v učnih načrtih predmetov. Potrebne so štiri predavalnice, ustrezno opremljen metodični kabinet z učnimi pripomočki (naprave za različne načine vizualnega predstavljanja slikovnega gradiva, reliefne in druge ponazoritve geografskih pojavov itd.), laboratorij za fizičnogografske analize z ustrežno opremo in kemikalijami, praktikum za vaje, fotolaboratorij, risalnica z risalnimi pripomočki in priborom (aparati za izdelavo, razmnoževanje, povečevanje in pomanjševanje kart, aparati za fotointerpretacijo posnetkov iz zraka itd.), knjižnica s čitalnico za študente, kartografska zbirka z zbirkami stenskih

in priročnih kart raznih vrst in opremo za njihovo shranjevanje, kabinet z računalniškim terminalom, kabinet za razmnoževanje gradiva in pripravo na terenske vaje, pisarna za sprotno poslovanje in hranjenje dokumentov, kabinet za pedagoške delavce, oprema za terensko delo, materialne možnosti za redni nakup strokovne literature in kart ter za izvedbo terenskih vaj, delovne in pedagoške prakse.

6.3 Vzgojno-izobraževalni program izhaja in se opira na raziskovalno usmerjenost učiteljev in sodelavcev, ki z raziskovalnim programom zasledijo cilje stroke in potrebe prakse. Pri tem se na pedagoškem področju povezujejo z raziskovalnimi in strokovnimi ustanovami, ki se ukvarjajo s pedagoško problematiko, ter z osnovnimi in srednjimi šolami. Znanstvenoraziskovalni program zajema tudi strokovno sodelovanje z znanstvenimi in strokovnimi ustanovami iste vede in sorodnih ved v Sloveniji, drugod v Jugoslaviji in tujini. Posebna skrb je namenjena strokovnemu sodelovanju z ustreznimi strokovnimi ustanovami v zamejstvu.

Učitelji in sodelavci preverjajo znanstveno delo v praksi na različne načine: kot člani ali vodje strokovnih teles pri družbeno-političnih skupnostih in organizacijah; kot člani ali vodje delovnih teles za izpeljavo praktičnih nalog tako na področju regionalnega planiranja, varstva okolja kot na drugih področjih, ki so povezana z geografijo; z občasnimi strokovnimi nasveti; s pogostim v javno razpravo o strokovnih in širših družbenih vprašanjih itd.

Študenti neposredno sodelujejo v praksi s seminarskim delom in z delovno prakso.

Geografija — IZP-za profesorja

1.1 Namen osnutka, sestavljaki

Program dopolnilnega izobraževanja za učitelje geografije je nastal na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete ob sodelovanju članov pedagoškega kolektiva. Potrebo po takšnem programu so izrazili učitelji geografije sami (na zborovanjih geografov in drugih srečanjih), nanjo so opozorili delavci Zavoda SRS za šolstvo, zavedali pa so se te potrebe tudi delavci Oddelka za geografijo.

Program, ki ga absolvirajo diplomanti na Oddelku za geografijo, jih sicer usposablja za samostojno opravljanje del in nalog učitelja geografije na osnovni in srednji šoli pa tudi za nadaljnje samoizobraževanje, vendar je to vedno zahtevnejše, posebno še s hitrim razvojem znanosti.

V zadnjem času se je tudi program študija na Oddelku za geografijo spreminjal. Tudi VIP, ki se bo začel izvajati v študijskem letu 1985/86, se bo razlikoval od dosedanjih. Predvsem je s stališča dopolnega izobraževanja treba opozoriti na ukinjanje stopenjskega študija, oziroma na štiriletni študij za učitelje na osnovni in srednji stopnji ter na spremenjen predmetnik. Te spremembe postavljajo diplomante v neenak položaj in otežujejo enotno izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov v okviru republike.

Program dopolnilnega izobraževanja naj bi rešil ta problem, širil učiteljem geografije znanje, njih seznanjal z novostmi iz stroke in jim olajšal delo pri vključevanju le-teh v šolske programe.

Program dopolnilnega izobraževanja, za profesorje geografije je sestavni del VIP-a Geografija, VIS.

2 SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

1. Šifra programa
2. Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev
3. Usmeritev: pedagoška
4. Ime in vrsta programa: Program dopolnilnega izobraževanja za profesorje geografije v osnovni in srednji šoli; VII/2

Program se izvaja vsako šolsko leto v obsegu 30 ur in treh dni terenskega dela. Način izvedbe programa se prilagaja potrebam učiteljev geografije.

Program se deli na dve smeri: za profesorje v osnovnih šolah in za profesorje v srednjih šolah, obe v enakem obsegu 30 ur in treh dni terenskega dela.

2.5 Drugi podatki in opombe:

Program je prilagojen profesorjem v osnovnih in posebej profesorjem v srednjih šolah (za prva predavanja predvsem iz regionalne geografije in didaktike pouka geografije, za druge predavanja predvsem iz splošne geografije in glede na usmeritev tudi iz regionalne geografije ter didaktike pouka geografije).

V seminar je vključeno tudi spoznavanje metod terenskega dela in vodenje ekskurzij.

Ker so udeleženci seminarja razpršeni po Sloveniji, se seminar izvaja v več regionalnih centrih, če bi se zanj prijavilo več kot 15 učiteljev.

3 POGOJI ZA IZVAJANJE PROGRAMA

3.1 Kadrovski pogoji

Program izvajajo visokošolski učitelji z asistenti, ki izvajajo tudi VIP Geografija — VIS.

3.2 Materialni pogoji

Za izpeljavo programa mora biti na voljo učilnica za najmanj 15 udeležencev, opremljena s projekcijskimi sredstvi — z diaprojektorjem, grafoskopom, episkopom in s stenski kartami. Za izvedbo ekskurzije je treba najeti avto, bus, potrebna pa sta tudi terenska oprema in kartografski material.

4 PREDMETNIK

4.1 Preglednica predmetov:

- Fizična geografija
  - Družbena geografija
  - Regionalna geografija
  - Metodika in didaktika pouka geografije
  - Ekskurzija oziroma terensko delo (metode terenskega dela).
- Pri predmetih bodo podane:
- novosti v stroki, ki lahko pripomorejo h kakovostnejšemu pouku;
  - novosti s področja metode in didaktike geografije;
  - metode terenskega dela, prirejene za delo z učenci.

Geografija — MAG

Obrazložitev osnutka

1. Pri oblikovanju osnutka so aktivno sodelovali vsi pedagoški delavci Oddelka za geografijo Filozofske fakultete, ki so upoštevali izkušnje dosedanjega magistrskega študija, potrebe prakse in zahteve stroke.

2. Osnutek programa daje možnost študija desetih smeri. Njihova vsebina se sicer v nekaterih primerih ponavlja, saj bi bile formalno dovolj štiri osnovne smeri (fizična geografija, družbena geografija, regionalna geografija in metodika pouka geografije). Z več smermi so se sestavljali želeli približati potrebam prakse ter nameniti več pozornosti področjem, ki so v slovenski geografiji dosegla visoko znanstveno raven in odziv v praksi.

Osnutek programa je tako organsko nadaljevanje visokošolskega programa, kjer so v sklepnem delu študija že poudarjena najpomembnejša področja, ki jih potrebuje praksa (metodika pouka geografije, regionalne planiranje, varstvo geografskega okolja, geografija turizma).

3. Tako kot je že uveljavljeno, tudi osnutek predvideva močno prilagoditev praktičnega dela (magistrske naloge) potrebam prakse. V teoretičnem delu naj bi se študent seznanil z najnovejšimi teoretičnimi in metodološkimi dosežki v geografiji ter obvladal zahtevnejšo metodologijo in tehnologijo dela iz smeri, ki si jo je izbral. Ker je bilo malo kandidatov, je potekal študij doslej po individualnih programih. Tako bo verjetno še nekaj let. Kljub temu se je pokazalo, da je izredno koristno organiziranje skupnih seminarjev za vse študente magistrskega študija, zato naj bi ta oblika ostala tudi v prihodnje.

4. Glede na razvoj magistrskega študija v zadnjih letih bo kmalu treba zaposliti vsaj enega asistenta. Reševanje kadrovskih in materialnih pogojev za magistrski študij je neposredno povezano s pogoji za izvajanje visokošolskega študija (ustrezna kadrovska zasedba, prostori, opremljenost, predvsem knjižnice, kartografske zbirke, laboratoriji, risalnice, računalniški terminali itd.).

Sestavljali: Marjan Bat, dr. Ivan Gams, mag. Anton Gosar, dr. Matjaž Jeršič, dr. Marijan Klemenčič, dr. Vladimir Klemenčič, dr. Franc Lovrenčak, dr. Mirko Pak, mag. Dušan Plut, dr. Darko Radinja, dr. Igor Vrišer.

1 LIK MAGISTRA

Magister geografskih znanosti je strokovnjak, ki je usposobljen za samostojno znanstvenoraziskovalno delo v geografiji. Pri podiplomskem študiju poglobi in razširi metodološko znanje in se poglobljeno seznani s teorijo in tehniko raziskovalnega dela v geografiji. Usposablja se za reševanje konkretnih znanstvenih problemov.

2 SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

- 2.1 Šifra programa
- 2.2 Posebna izobraževalna skupnost za družboslovno usmeritev in Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev
- 2.3 Usmeritev: nepedagoška pedagoška
- 2.4 Ime programa: Geografija

Vrsta programa: MAG

- 2.5 Smeri
1. fizična geografija
2. socialna geografija
3. regionalna geografija
4. geografski problemi držav in pokrajin v razvoju
5. geografski problemi varstva okolja
6. geografske osnove regionalnega planiranja
7. geografija turizma
8. hidrogeografija
9. geografija krasa
10. metodika in didaktika pouka geografije.
- 2.6 Povezanost z drugimi programi v usmeritvi
- Ime predhodnega programa: geografija VIS, VII/2
- 2.7 Strokovni naslov, značilna dela, stopnja zahtevnosti dela
- Strokovni naslov: magister geografije
- Stopnja zahtevnosti dela: VI/2
- Značilna dela in naloge: visokošolski asistent, znanstveni sodelavec
- 2.8 Trajanje študija: 2 leti

3. POGOJI ZA VKLJUČITEV

V podiplomski študij geografije se lahko vpiše, kdor ima diplomno visokošolskega študija iz geografije. Obvladati mora pasivno dva sodobna tuja jezika in uspešno opraviti sprejemni izpit. Kdor nima visokošolske diplome iz geografije, temveč iz druge stroke, mora pri sprejemnem izpitu poleg preskusa znanja iz jezika opraviti še ustrezen preskus znanja iz geografije. Pri sprejemnem izpitu mora kandidat pokazati, da je spremljal razvoj geografske vede do takšne stopnje, da to omogoča podiplomski študij in da pozna najpomembnejša dogajanja, dostopna v domači literaturi, s področja tiste študijske smeri, za katero se prijavlja.

4. PREDMETNIK

Seznam predmetov

	Število ur na teden	Število terenskih dni na leto
SKUPNI PREDMETI (za vse smeri)		
Izbrane kvantitativne metode v geografiji	0,5	
Izbrana poglavja iz teorije in metodologije geografije	2	
Metodologija znanstvenega dela	0,5	2
PREDMETI ZA POSAMEZNE SMERI		
Usmeritveni geografski predmet (eden ali dva)	3	3
Predmet pomožne geografske vede	1	
Mentorstvo	2	5

Samoupravljanje s temelji marksizma — vis

VIP samoupravljanje s temelji marksizma (STM) je interdisciplinarno navede. Zasnovan je na VIP Sociologiji in VIP Politične znanosti, vsebuje posebne predmete, kot so sociologija morale, sociologija vzgoje in izobraževanja, edagogika in andragogika z didaktiko, psihologija pouka in učenja in metodika STM. VIP je zasnovana tako, da dobi prihodnji učitelj STM temeljno in široko interdisciplinarno družboslovno znanje in posebno sociološko, politološko ter pedagoško-psihološko in metodološko znanje.

Program vsebuje temeljne družboslovne predmete (filozofski temelji z zgodovino marksizma, politična ekonomija, novejša svetovna in jugoslovanska zgodovina, socialna in politična antropologija), splošne sociološke in politološke predmete (obča sociologija, obča politologija, zgodovina politične misli, sodobni socializem), posebne sociološke in politološke predmete (posebne sociologije, politični sistem SFRJ, mednarodni odnosi, družbenopolitične organizacije SFRJ), ter metodološke, pedagoške, psihološke in didaktične predmete.

Splošni predmeti omogočajo študentu temeljit vpogled v razvojne in strukturne zakonitosti družbenega dogajanja, posebni strokovni politološki in sociološki predmeti pa dajejo študentom znanje z določenih področij kulture, politične in družbene prakse tako z vidika razsežnosti jugoslovanske družbe kot tudi glede na širši, mednarodni in svetovni okvir (družine, kultura, znanost,

religija idr.). Ker SMT kot tak sam po sebi ni samostojno znanstveno področje in še manj panoga, imajo izbirni predmeti v tretjem in četrtem letniku dvojno vlogo: omogočajo študentu, da usklajuje VIP s svojimi posebnimi interesi glede na prihodnje poklicno delovanje (tudi zunaj pedagoškega področja) in opredelijo, katero je prevladujoče znanstveno področje v diplomantovi izobrazbi.

Interdisciplinarni VIP STM ne predvideva podiplomskega študija za pridobitev magistrskega in doktorata, ker spada tadvna na področje temeljnih socioloških in politoloških ved v okviru VIP Sociologije in VIP Politološke znanosti. Diplomanti VIP STM se lahko vpišejo v te podiplomske programe, lahko pa tudi v podiplomske programe VIP Ekonomija, VIP Filozofija in VIP Komunikologija, če opravijo ustrezne diferencialne izpite.

Bistvene spremembe VIP glede na dosedanja program

Novi program se od starega razlikuje po tem, da so v njem razširjeni filozofski in pedagoški predmeti (filozofski temelji z zgodovino marksizma, didaktika in logika družboslovnega raziskovanja, metodika STM, psihologija pouka in učenja), sociologija morale ter osnove informatike in informacijskih sistemov.

Mnogi učitelji STM so pri uresničevanju nekaterih tem iz sedanjega učnega načrta za STM ugotavljali, da je bila njihova filozofska izobrazba pomanjkljiva. Dosedanja pedagoška praksa poučevanja STM kaže tudi velike didaktične

in metodične slabosti, ki naj bi jih novi program pomagal odstraniti. V njem bi zavzela večjo vlogo metodika STM, več naj bi bilo praktičnih nastopov in spitacij študentov v razredu ter strnjene študijske prakse na šolah srednjega usmerjenega izobraževanja. Vključitev splošno izobraževalnega predmeta temelji naravoslovja in tehnologije v program bo pomagala učitelju STM uresničevati interdisciplinarno povezave, ki so bile dosedaj šibke že znotraj družboslovnih predmetov. Kar zadeva naravoslovno-tehnološko problematiko, jih do zdaj ni bilo. Dialektika in logika družboslovnega raziskovanja bo priprava na usposobljenosti učitelja STM, da bo pedagoško-didaktično primerno posredoval in gojil kulturo dialektičnega mišljenja pri učencih. Obseg splošne metode in sociologije morale je razširjen zato, ker lahko profesor STM poučujejo tudi družbeno-moralno vzgojo in ker je predvidena visokošolska izobrazba učiteljev tega predmeta. Oba predmeta, eden v osnovni in drugi v srednjem usmerjenem izobraževanju, se navpično povezujeta tako po vsebini kot v učno-vzgojnih smotih.

1. UVOD

1.1 Namen osnutka in njegovi sestavljaki

Študij usposablja študente za učitelje z visoko izobrazbo za poučevanje predmetnega področja samoupravljanja s temelji marksizma (STM), ustrezno

— ljudje zahtevam po visoki izobrazbi učiteljev predmeta družbeno-moralna vzgoja. Diplomanti pedagoške smeri STM so usposobljeni tudi za poučevanje sociologije v srednjem usmerjenem izobraževanju in organizatorje družbeno-moralne izobrazbe. Interdisciplinarna narava VIP, ki daje diplomantu posebno in posebno sociološko, politološko in pedagoško znanje, razširja možnosti za poklicno delovanje. Diplomant je usposobljen za delo in druge dejavnosti v družbenopolitičnih organizacijah združenega dela in drugod. Pri oblikovanju osnutka VIP so sodelovali člani katedre STM, širši krog učiteljev FSPN, zunanji sodelavci in srednješolski učitelji STM. Upoštevane so tudi analize anketnih odgovorov, dobljenih na raznih seminarjih za učitelje STM.

Predloge: VIP STM naj bi v javni strokovni razpravi obravnavala zlasti:
— Sekcija za vzgojo in izobraževanje MC CK ZKS
— Komisija za predmetno področje STM pri Zavodu SRS za šolstvo
— Komisija za izobraževanje Slovenskega sociološkega društva
— Slovensko politološko društvo.

1.2. Lik diplomanta
Profesor sociologije in političnih ved je poklic VII/1 stopnje zahtevnosti. Potrebne so komunikativne in retorične sposobnosti za pedagoško delo, sposobnost za logično in teoretično mišljenje, za argumentirano dokazovanje, sposobnost demokratično vodenje pogovora. Diplomant mora biti sposoben pomagati pri učenju želja po novem in ustvarjalnem delovanju, oblikovati in izvajati pripadnost k samopravni, demokratični socialistični skupnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti in oblikovati zavzete in kritične prihodnje samoupravljalce. Imeti moramo primerne etične lastnosti, ki so nepogrešljive za vzgojno-izobraževalno delo, in biti družbeno samoupravno angažirana osebnost, da bo lahko s svojim zgledom in delovanjem pripomogel k uresničitvi družbenih vzgojno-izobraževalnih smotrov. Odklikovati ga mora idejna načelna, ki sta ji tuja sektaštvo in dogmatičnost, odklikovati ga mora pripadnost socialistični in marksistični misli in še posebno k jugoslovanski marksistični misli in praksi.

SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

2.1. Šifra programa
2.2. Posebna izobraževalna skupnost: PIS za pedagoško usmeritev, PIS za družboslovno usmeritev
2.3. Usmeritev: pedagoška, družboslovna
2.4. Ime in vrsta programa
Interdisciplinarni VIP
Samoupravljanje s temelji marksizma (STM)
2.5. Smeri: nima
2.6. Povezanost z drugimi programi: Sociologija, Politologija, Filozofija
2.7. Strokovni naslov: profesor sociologije in političnih ved
Stopnja zahtevnosti dela: VII/1
Značilna dela in naloge:
— izvajanje učne ure v skladu s pedagoško-didaktičnimi načeli, opredeljevanje z družbenimi smotri in doseženimi strokovno-znanstvenimi spoznanji;
— vodenje krožkov (marksistični, OZN idr.);

— zbiranje in obdelava gradiva za aktualizacijo učnih vsebin;
— sodelovanje pri načrtovanju in izvajanju delovne prakse, v katero je vključena tudi samoupravljaljska praksa učencev;
— sodelovanje pri načrtovanju in izvajanju kulturnih in družbenih dejavnosti;
— sodelovanje pri družbeno-političnem izobraževanju;
— povezovanje STM s samoupravno prakso v šoli, krajevni skupnosti, širšem družbenem okolju in njeno vključevanje v vzgojno-izobraževalni proces;
— iskanje novih metodskih, pedagoških oblik in novosti;
— sodelovanje z drugimi učitelji, šolskimi pedagogi, psihologi in strokovnimi svetovalci pri strokovni analizi vzgojno-izobraževalnih procesov;
— sodelovanje z učitelji drugih strokovnih področij, da bi bila korelacija učnih vsebin in reševanje pedagoških problemov čim bolj uspešna;
— spremljanje razvoja temeljnih strok, na katerih temelji interdisciplinarni VIP STM.

2.8. Trajanje študija: osem semestrov

3. POGOJI ZA VKLJUČEVANJE

3.1. Brez preskusa znanja se lahko vpišejo kandidati, ki so uspešno končali štiriletni vzgojno-izobraževalni program oz. smer: Družboslovno-jezikovna dejavnost, Splošno-kulturni, program Učitelj, Upravi tehnik, Ekonomski tehnik, Naravoslovno-matematična tehnologija, Računalniški ali Programerski tehnik, splošno srednjo vojaško šolo ali srednjo šolo organov za notranje zadeve ter kandidati, ki so pred uvedbo usmerjenega izobraževanja uspešno končali izobraževanje v naslednjih štiriletnih srednjih šolah: gimnazija, pedagoška gimnazija, vojaška gimnazija, ekonomska srednja šola upravno-administrativna šola in šolski center za strokovno izobraževanje delavcev v organih za notranje zadeve.

3.2. Kandidati, ki so uspešno končali druge štiriletno srednje programe ali šole morajo opraviti preskus znanja, in sicer:

a) vzgojitelji predšolskih otrok in komercialni tehniki iz zgodovine za 3. in 4. letnik programa Družboslovno-jezikovna dejavnost in Sociologije po tem programu;
b) kandidati, ki so končali druge štiriletno srednje šole iz: zgodovine; filozofije in logike, sociologije in drugega tujega jezika po programu Družboslovno-jezikovna dejavnost.

3.3. Kandidati, ki niso končali štiriletno srednje šole, morajo poleg preskusa znanja iz predmetov, navedenih v točki 3.3., opraviti še preskus znanja iz slovenščine oz. maternega jezika.

4. PREDMETNIK

4.1. Preglednica predmetov

V tem delu VIP STM je naveden predmetnik, ki vsebuje seznam predmetov, obseg ur posameznega predmeta in njegovo uvrstitev v letnik. Obremenitve študentov so podane po letnikih, in ne po semestrih. Prav tako so podane skupne ure za predavanja, vaje in druge oblike organiziranega vzgojno-izobraževalnega dela.

Predmet	Letnik			
	1.	2.	3.	4.
Filozofski temelji marksizma	90+60	60+30		
Politična ekonomija	60+30		15+15	
Politični sistem SFRJ	60+45			
Novejša svetovna in jugoslovanska zgodovina	90+60			
Obča sociologija	30+15	30+30		
Socialna psihologija	60+30			
Dialektika in logika družboslovnega raziskovanja		60+30		
Statistika	30+30			
Slovenski knjižni jezik in stilistika ^o	45+15			
Tuji jezik	60+0			
Metodologija I		45+15		
Ekonomski sistem SFRJ	60+30	60+30		
Obča politologija		60+45		
Socialna in politična antropologija		60+30		
Obča komunikologija		45+30		
Osnove informatike in informacijskih sistemov			30+30	
SLO in DS v SFRJ		105+0		
Družbeno-politične organizacije		60+30		
Temelji naravoslovja in tehnologije			30+15	
Mednarodni odnosi I			45+15	
Razvoj socioloških teorij			60+30	
Sociologija dela			45+15	
Sociologija lokalnih skupnosti			45+15	
Sodobni socializem			45+15	
Zgodovina politične misli			75+45	
Psihologija za učitelje	45+15+30(S) ^{oo}		60+30	45+115
Metodika STM				
Pedagogika		15+15		
Andragogika			15+15	
Didaktika			30+10+20(S)	
Teorija in praksa samoupravljanja				60+30
Sociologija družine				60+30
Sociologija kulture				60+30
Sociologija znanosti in znanja				60+30
Sociologija vzgoje in izobraževanja				60+30
Sociologija religije				60+30
Sociologija morale			90	60+45
Skupine izbirnih predmetov				
SKUPAJ ur	900	885	855	895
Telesna vzgoja	60	60		
Delovna praksa		105		105

^o S — seminar

Izbirne skupine predmetov:

3. letnik: skupina filozofskih predmetov:
Sodobni filozofski tokovi (45+15 ur)
Sodobna marksistična misel (15+15 ur)

4. letnik: skupina socioloških predmetov:
Obča sociologija (45 ur)
Sociologija dela (45+15 ur)
skupina politoloških predmetov:
Sodobni politični sistemi (60+45 ur)

Opomba:

^{oo} Ta predmet izpolnjuje smotre splošnega predmeta kultura pisnega in ustnega izražanja, ki je bil predviden za vsako pedagoško smer.
^{oo} S — seminar
^{oo} Vsebinska posebnost predmeta organizacija interesnih dejavnosti je na teoretski ravni vsebovana v predmetu metodika STM, na praktični ravni pa v izvajanju pedagoške prakse študentov.

4.2. Navodila za izvajanje predmetnika

Razdelitev ur na predavanja in vaje ter razporeditev po semestrih po določeni vsakoletni študijski programom, ki bo vključeval tudi vse določbe o preskusih znanja in druge obveznosti študentov, ki izhajajo iz učnih načrtov predmetov.

Predmetnik vključuje tudi dogovorjena in s smernicami določena skupna znanja programskih jeder iz temeljev marksizma (filozofija, sociologija, politologija, politična ekonomija), temelji naravoslovja in tehnologija, SLO in DS, telesna vzgoja in sklep pedagoških znanj.

Obvezna sestavina predmetnika je tudi delovna praksa. Le-ta bo izvajana

nepretrgoma v treh delih z načrtovanimi, nadzorovanimi in strnjanimi oblikami dela v ustreznih delovnih, pa tudi vzgojno-izobraževalnih organizacijah. Pri tako zasnovani delovni praksi naj bi se študent:

— seznanil s samoupravno organiziranjem delovnih, pa tudi vzgojno-izobraževalnih organizacij, v katerih bo opravljal prakso;
— seznanil s pedagoško dokumentacijo in učnimi pripomočki vzgojno-izobraževalnih organizacij, v katerih bo opravljal prakso;
— usposobil za samostojno ravnanje z učnimi pripomočki;
— postopoma usposobil za mentorsko delo pri vodenju in samoupravnem organiziranju različne dejavnosti ob pouku (tistih, ki jih organizirajo učenci sami in tistih, ki jih organizirajo skupaj z učiteljem);
— postopoma usposobil za organiziranje in izvajanje samoupravljaljske prakse;

— postopoma usposobil za razčlenjevanje in obvladovanje vse bolj zapletenih vzgojno-izobraževalnih situacij in pojavov;
— postopoma usposobil za povezovanje splošnih pedagoško-psiholoških znanj s specialnimi, metodskimi znanji;
— usposobil za kritično primerjanje teoretično pridobljenih spoznanj s praktičnimi spoznanji;
— metodično usposobil za posredovanje na teoretični ravni pridobljenih spoznanj v praktično vzgojno-izobraževalno delo;
— metodično usposobil za izvajanje simuliranih in končno tudi pravih učnih nastopov.

Študij ob delu:

Študij traja največ tri semestre vsako študijsko leto (največ 6 let).

Vsebina študija se prilagaja glede na doseženo znanje iz dela, poklicno usposobljenost in življenjske izkušnje študentov ob delu.

Pedagoška izvedba upošteva delovne obveznosti kandidatov in andragoška načela.

Študenti ob delu so lahko oproščeni delovne prakse in metodičnega predmeta.

Pri seminarski in diplomski nalogi se upošteva področje njihovega dela.

5. OBVEZNOSTI ŠTUDENTOV, USMERJANJE, ZAKLJUČEK ŠTUDIA

5.1. Pogoji za napredovanje iz letnika v letnik

Študent lahko napreduje v višji letnik, če opravi vse obveznosti v nižjem letniku, določene po predmetniku. Poleg preskusov znanja pri posameznih predmetih mora študent v 1., 2. in 3. letniku opraviti še po eno seminarsko nalogo, ustni nastop, v 2. in 4. letniku pa še delovno prakso, od tega eno v ozdu, s katerim ima fakulteta sklenjen poseben samoupravni sporazum o pogojih in izvajanju prakse in eno na srednji šoli usmerjenega izobraževanja.

Študent lahko izjemoma napreduje v višji letnik tudi pod pogoji, predpisanimi z zakonom in letnim študijskim programom, kadar zaradi bolezni, materinstva ali težkih socialnih razmer ni mogel opraviti obveznosti.

Študent lahko napreduje hitreje, kot to določa program, na podlagi posebne prošnje — pogoji se določajo individualno.

5.2. Pogoji za ponavljanje letnika

Študent lahko praviloma ponavlja letnik samo enkrat med študijem. Razlogi, ki mu omogočajo ponavljanje, so: bolezen, materinstvo, težke socialne razmere. Ponavljalca lahko sodeluje pri delu pouka v višjem letniku, ko opravi vse obveznosti letnika, ki ga ponavlja.

Študenti, ki niso izpolnili pogojev za prehod v višji letnik, lahko sodelujejo in opravljajo obveznosti pri tistih predmetih iz programa nižjega letnika, pri katerih niso opravili obveznosti.

Absolventski staž se lahko podaljša, če študent zaradi bolezni, materinstva, težkih socialnih razmer ali drugih utemeljenih razlogov ni mogel opraviti diplomske naloge.

5.3. Svetovanje in usmerjanje med študijem

Fakulteta sodeluje pri usmerjanju pred vpisom in z obiski v srednjih šolah. Spremljanje uspeha študentov med letom in njegovo razčlenjevanje daje profesorjem podlago za mentorsko delo. Dosežki sodelovanja študentov pri raziskovalnem programu fakultete lahko bistveno pripomorejo k svetovanju pri nadaljnjem usmerjanju študentov in seznanjanju s poklicnimi možnostmi. Fakulteta pomaga diplomantom in tistim študentom, ki niso dokončali študija, pri njihovem vključevanju v delo ali drugo izobraževanje. Fakulteta sodeluje z učitelji STM in sociologije na srednjih šolah.

5.4. Pogoji za sklep študija

Študent mora opraviti obveznosti iz vseh predmetov, določene v učnih načrtih predmetov, tri seminarske naloge, tri ustne nastope, dve delovni praksi, v 2. in 4. letniku pa še delovno prakso, od tega eno v OZD, s katero ima fakulteta sklenjen poseben samoupravni sporazum o pogojih in izvajanju prakse in eno na srednji šoli usmerjenega izobraževanja in uspešno zagovarjati diplomsko nalogo pred komisijo učiteljev, da lahko uspešno konča študij in dobi diplomu.

6. POGOJI ZA IZVAJANJE PROGRAMA

6.1. Kadrovske pogoje

Diplomski študij izvajajo pedagoško-znanstveni delavci (učitelji in delavci, ki izpolnjujejo pogoje Zakona o usmerjenem izobraževanju in pedagoškem delu programa sodelujejo učitelji Centra za pedagoško usposabljanje na Filozofski fakulteti in PZE za pedagoško. Katedra za STM si že dalj časa prizadeva, da bi v rednem delovnem razmerju s polnim delovnim časom zaposlili habilitiranega učitelja za pedagogiko in andragogiko z didaktiko. Predvidena je tudi nastavev asistenta pri sociologiji vzgoje in izobraževanja in habilitiranega učitelja za metodiko STM in sociologijo morale.

Učitelji in asistenti pridobivajo osebni dohodek s pedagoškim, raziskovalnim in svetovalnim delom iz programa raziskovalnega inštituta, ki ga financirajo Raziskovalna skupnost Slovenije in posebne raziskovalne skupnosti ali pa se dohodek pridobiva iz neposredne menjava dela. Razen pri nekaterih specifičnih predmetih (pedagogika, sociologija morale, sociologija vzgoje in izobraževanja) sodelujejo pri uresničevanju interdisciplinarnega VIP STM kadri iz VIP Sociologije in VIP Politične znanosti in FSPN.

6.2. Materialni pogoji

Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo ima ustrezne prostore za predavanja in vaje pri dodiplomskem študiju STM. Treba bo izpolniti učno-tehnična sredstva in sodobno učno tehnologijo, da bi se posodobil vzgojno-izobraževalni proces STM in da bi se prihodnji učitelji za to nalogo ustrezno usposobili. Tehnična sredstva, ki so potrebna za VIP Novinarstvo, bi lahko uporabljali za izobraževalni laboratorij študentov SIM. Glede tega bo VIP STM uskladi svoje potrebe z VIP za novinarstvo in VIP za obramboslovni študij, da bi s skupnimi prizadevanji razvijali tehnološko bazo izobraževalnega procesa na FSPN — knjižnica FSPN ima veliko klasične in sodobne sociološke, politološke in marksistične literature, ki je nepogrešljiva pri študiju STM. Pripravlja se tudi samoupravni sporazum s tistimi centri srednjega usmerjenega izobraževanja, kjer so prihodnji učitelji STM že doslej opravliali študijsko prakso (nastope in hospitacije).

6.3. Znanstvenoraziskovalna in strokovna dejavnost

VIP STM se navezuje na raziskovalno in strokovno delo, ki ga opravljajo učitelji in sodelavci pri individualnih habilitacijskih programih in stalni rasti svoje znanstvene in strokovne ravni. Raziskovanje VIP STM temelji na raziskovalnih dosežkih socioloških, političnih, pedagoških in drugih pomembnih družboslovnih ved. Učitelji pedagoške smeri STM so že doslej sodelovali pri pisanju učnega gradiva za STM, zdaj pa raziskujejo položaj, družbeno vlogo in uresničevanje vzgojno-izobraževalnih smotrov predmetnega področja STM v srednjem usmerjenem izobraževanju.

Družbeno-moralna vzgoja — vis

Sestavljenci programa:

Program za izobraževanje učiteljev družbeno-moralne vzgoje so sestavljali učitelji katedre za družbeno-moralno vzgojo Pedagoške akademije v Mariboru: mag. Zvone Canjko, mag. Marija Švajncer, višja predavateljica Majda Jazbec, delo pa je vodil mag. Milan Divjak. Komisija se je posvetovala z drugimi učitelji akademije ter z ustreznimi visokošolskimi organizacijami in ustanovami.

LIK DIPLOMANTA

Profil učitelja družbeno-moralne vzgoje se lahko oblikuje le v povezavi z drugim ustreznim predmetom, ki se poučuje v osnovni šoli. Pdoaga za izobraževanje na visoki šoli je splošna izobrazba srednje šole, izobrazba, ki jo dajejo skupni predmeti visoke šole in stroke, ki se povezujejo z DMV, še posebno pa temelji na študiju marksistične filozofije, etike in sociologije. Pri študiju DMV

študent poglobljeno spozna našo družbeno, gospodarsko in pravno ureditev, teorijo in prakso samoupravljanja, mednarodne odnose, temelje naše zunanje politike, razvoj družbene misli ter delavska in napredna gibanja v svetu. Pomembna so spoznanja iz nekaterih specialnih sociologij, kot so sociologija družine, religije, mladine in izobraževanja. Poleg tega se študent podrobneje seznani s pedagoškimi in psihološkimi predmeti in zlasti z metodiko DMV. Vse te vsebine se logično in organsko vežejo s študijem drugih strok in njihovih metodik. Pri zgodovini si učitelj DMV pridobi temeljit vpogled v razvoj svetovne in naše preteklosti, pri slovenskem jeziku spozna slovensko, jugoslovanske in svetovne književnosti, pri geografiji razvoj prebivalstva, gospodarske, politične in druge probleme naše dežele in sveta.

Učitelji so usposobljeni, da lahko poučujejo družbeno-moralno vzgojo pri zgodovini, pri spoznavanju družbe, slovenskem jeziku in pri geografiji že v 5. in 6. razredu. Tako pripravljajo podlago za pouk DMV v 7. in 8. razredu, ko se pojavi DMV kot poseben predmet. Pri vseh teh predmetih lahko učitelj DMV

pripravlja temelje za delo pri DMV, saj učenci globlje spoznavajo življenje naše družbe in pojave v svetu. Učitelj DMV pomaga učencem, da odkrivajo in razumevajo pojave, norme in vprašanja, ki so življenjskega pomena zanje in za našo skupnost. S tem postavlja temelje za uspešno in ustvarjalno življenje in za kakovostno delo pri STM v srednji šoli.

Učitelj DMV opravlja več vzgojnih nalog, ki jih ne ločujemo od izobraževalnih. Pri obeh predmetih in posebno pri DMV razvija, spodbuja in oblikuje moralna spoznanja, stališča in vrednotenje, učence pa vodi k moralnemu odločenju in ravnanju. To doseže le, če dojamemo smisel, vrednost in pomen učne snovi pri DMV in drugem predmetu in če najde poti do učencev. Poznati mora njihove sposobnosti, potrebe, zanimanje in njihov svet vrednot.

Učitelj DMV ima razmeroma malo ur tega predmeta, zato mora poiskati več možnosti za stike in sodelovanje z učenci tudi zunaj pouka. Zanimati se mora zlasti za kulturno, socialno in politično življenje v šoli in zunaj nje, sodelovati mora pri delu pionirske in mladinske organizacije itd. Posebno zavzet mora biti

za uspešno delo kluba OZN. Pouk DMV je treba povezovati z delom razredne skupnosti.

Zelo pomembno je, da je učitelj DMV usposobljen za spremljanje, preučevanje in spreminjanje svoje prakse ter za razčlenitev pojavov v okolju. K temu spodbuja tudi učence, obenem pa upošteva njihove zmožnosti, interese, potrebe in nagnjenja. Tako jih spodbuja k samoizobraževanju, postavlja temelje njihovi ustvarjalnosti in uspešnemu študiju na srednji šoli. Učitelj DMV se tudi sam strokovno, pedagoško in idejno spopolnjuje, širi in pogloblja svoje splošno in pedagoško znanje in kulturo.

2 SPLOŠNI PODAKTI O PROGRAMU

2.1 Šifra programa

2.2 Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev

2.3 Usmeritev: pedagoška

2.4 Ime in vrsta programa

Ime programa: Družbeno-moralna vzgoja — dvopredmetna

Vrsta: VIS

2.5 Povezanost z drugimi programi v usmeritvi

Ime predhodnega programa: Učitelj, Družboslovno-jezikovna smer

Vrsta: SR

2.7 Strokovni naslov, dela in naloge, stopnja zahtevnosti dela

Stopnja: VII/1

Značilna dela in naloge: dela in naloge učitelja DMV

2.8 Povezave: dvopredmetna povezava z zgodovino, slovenskim jezikom ali geografijo

4 PREDMETNIK IN UČNI NAČRT

4.1 Predmetnik skupnih in splošnih in pedagoško-psiholoških predmetov

PREDMET	Število ur v letniku				Skupno št. ur
	1.	2.	3.	4.	
Filozofija	—	60	—	—	60
Sociologija in politologija	—	—	60	—	60
Politična ekonomija	—	—	—	30	30
SLO in DS	60	45	—	—	105
Naravoslovje	—	45	—	—	45
Tuj jezik	—	—	45	—	45
Pedagogika	—	60	—	—	60
Didaktika	—	—	60	—	60
Psihologija	—	60	30	—	90
Interesne dejavnosti	—	—	—	45	45
Interdiscipl. seminar	—	—	30	—	30
Izobraževalna tehnologija	—	—	45	—	45
Metodologija	60	—	—	—	60
Skupaj	120	270	270	75	735

Predmeti: sociologija in politologija, politična ekonomija ter interesne dejavnosti so uvrščeni v del predmetnika za specialne predmete.

4.2 Predmeti ožjega strokovnega študija DMV

PREDMET	Število ur v letniku				Skupno št. ur
	1.	2.	3.	4.	
Etika	90	—	—	—	90
Politična ekonomija	60	—	—	—	60
Ustavno-pravna ureditev SFRJ	60	—	—	—	60
Problematika prostega časa	60	—	—	—	60
Zgodovina politične misli	—	60	—	—	60
Ekonomika SFRJ	—	60	—	—	60
Sociologija družine	—	60	—	—	60
Sociologija morale	—	90	—	—	90
Mednarodni odnosi	—	60	—	—	60
Delavska gibanja in sodobni socializem	—	—	60	—	60
Sociologija religije	—	—	60	—	60
Sociologija vzgoje in izobraževanja	—	—	60	—	60
Metodika DMV	—	—	80	80	160
Teorija in praksa samoupravljanja	—	—	90	—	90
Sociologija mladine	—	—	60	—	60
Slovenska zgodovina	—	—	—	60	60
Sociologija kulture	—	—	—	60	60
Izbirni predmeti:					
socialna psihologija	—	—	—	60	60
socialno-pedagoški pojavi	—	—	—	60	60
Skupaj	270	330	320	290	1210
Pedagoška praksa			2 tedna	2 tedna	

2.9 Trajanje študija: štiri leta

3 POGOJI ZA VKLJUČEVANJE V PROGRAM

3.1 V program se lahko vpišejo kandidati, ki so uspešno končali enega od naslednjih programov: Učitelj, družboslovno-jezikovna smer, Vzgojitelj predšolskih otrok, Splošni kulturni, Naravoslovno-matematična tehnologija oziroma gimnazija splošne ali pedagoške smeri.

3.2 Kandidati, ki niso končali ustreznih predhodnih programov, morajo opraviti preskus znanja, s katerim dokažejo, da obvladajo temeljno znanje iz zgodovine, geografije, slovenskega jezika in književnosti, samoupravljanja s temelji marksizma in umetnostne vzgoje po programu Učitelj — družboslovno-jezikovna smer.

3.3 V študij ob delu se lahko vpišejo kandidati ob enakih pogojih kot redni študenti. Diplomanti pedagoške akademije lahko študirajo DMV kot tretji predmet brez vseh omejitev in pogojev.

3.4 V tretji letnik DMV se lahko vpišejo diplomanti katedre za DMV, opraviti pa morajo izpit iz sociologije morale in mednarodnih odnosov, v višjih letnikih pa se jim priznajo izpiti iz sociologije vzgoje in izobraževanja, iz teprje in prakse samoupravljanja ter metodike, če imajo vsaj eno leto pedagoške prakse pri družbeno-moralni vzgoji.

3.5 Za vpis v redni študij ni predvidena delovna praksa. Zaželeno pa je, da učenci, ki se odločajo za študij DMV, že v srednji šoli sodelujejo pri vodenju otroških skupin, tabornikov, krožkov OZN, pionirske in mladinske organizacije, pri vodenju športnih, kulturnih in drugih dejavnosti otrok.

4.3 Navodila za izvajanje predmetnika

Učitelj in študent se morata zavedati, kakšne naloge ima učitelj družbeno-moralne vzgoje. Ta naj bi imel dovolj poglobljeno izobrazbo in razvito pedagoško kulturo. Učitelji na katedri za DMV skrbijo za povezanost med strokovno in pedagoško izobrazbo srednje šole ter spoznanja družboslovnih, pedagoških, psiholoških in drugih predmetov visoke šole. Pri študiju DMV je posebno pomembna metodika, saj pomeni sintezo celotnega izobraževanja. Povezavo vseh strok in most med teorijo in prakso. Zato upoštevamo pri metodiki znanje srednje šole in skupnih predmetov visoke šole ter življenjske izkušnje študentov. Študentom omogočimo, da aktivno sodelujejo pri seminarjih in drugih dejavnostih, da se uveljavljajo in so ustvarjalni. Študenti pokažejo ustvarjalnost zlasti pri raziskovalnem delu, pri pouku in pri oblikovanju seminarjskih in diplomskih nalog. Uvajamo jih v raziskovalno delo, pomagamo, da si razvijejo interese in zmožnosti za strokovno delo in za delo učenci, želje po znanju! radovednost ter navade intelektualnega dela. Razvijamo motive za delo z učenci v šoli in zunaj nje, čut odgovornosti do otrok in družbe in poklicno etiko.

Študentom omogočimo, da pridejo čimprej v stik s prakso, da se srečujejo otroki in mladimi. Že v prvih letnikih študija jih spodbujamo, da sodelujejo v mentoriji krožkov na osnovnih in srednjih šolah, da se udeležujejo poletnih zimskih počitniških akcij in prevzemajo skrb za otroke. Ob študiju pedagoške razvoje psihologije in sociologije mladine jim omogočimo, da spoznajo praktične probleme otrok in mladine, pri študiju metodike in drugih strok jih hitro in učinkovito uvajamo v delo v razredu. Skrbno načrtujemo in vodimo strnjeno pedagoško prakso na osnovnih in srednjih šolah in tudi v vzgojnih ustanovah.

Ob predavanjih, vajah, seminarjih, nastopih in hospitacijah ter ob drugih priložnostih študente spodbujamo k samostojnemu in h kritičnemu razmišljanju in k preučevanju družbenega, političnega in kulturnega življenja. Spodbujamo jih tudi k stalnemu samoizobraževanju in pisanju prispevkov za objavo. Študente vključujemo v raziskovalno delo na visoki šoli in zunaj nje. Omogočimo jim, da samostojno pripravljajo seminarske in diplomske naloge.

5 OBVEZNOSTI ŠTUDENTOV, USMERJANJE, SKLEP ŠTUDIJA

5.1 Pogoji za napredovanje iz letnika v letnik:

— v drugi letnik napredujejo študenti, ki opravijo izpite iz etike, politične ekonomije in problematike prostega časa;

— v tretji letnik napredujejo študenti, ki opravijo izpite iz zgodovine, bene misli, sociologije morale, mednarodnih odnosov ter ustavno-politične ureditve SFRJ;

— v četrti letnik napredujejo študenti, ki opravijo izpit iz predmetov: delavska gibanja in sodobni socializem, sociologija religije, ekonomika SFRJ in sociologija družine.

Študenti izdelajo predvidene seminarske naloge, ki so opredeljene v učnem načrtu.

5.2 Študenti smejo ponavljati letnik, če opravijo najmanj polovico strokovnih obveznosti, predvidenih za vpis v višji letnik.

5.3 Med študijske obveznosti spada tudi pedagoška praksa. Naloge in obveznosti prakse so, da študent povezuje teorijo in prakso, da se seznani z vrsto dejavnosti na šoli in spozna ustroj in organiziranost šole. Praksa traja: dva tedna osnovni šoli in dva tedna na srednji. Med prakso se mora študent seznati s smernicami za delo osnovne šole, spoznati mora program šole, samoupravljanje, pedagoško dokumentacijo, samoupravo učencev ter dejavnosti v kuhinji, organizacijah in drugod. Študent mora hospitirati 3 ure in opraviti uspešne nastope. Spoznati mora delo z manj uspešnimi učenci, probleme mostojnega učenja, podaljšanega bivanja ter se udeleževati strokovnih in mupravnih sej in dejavnosti na šoli. O praksi napiše poročilo, ki ga ocenjuje učitelj metodike. Uspešno opravljena praksa je pogoj za opravljanje diplomskega izpita.

5.4 Študent konča študij, ko opravi vse obveznosti po programu in uspešno zagovarja pozitivno ocenjeno diplomsko delo iz družbeno-moralne vzgoje, je ni opravil pri drugi od vpisanih strok. Študent opravi diplomsko delo, ki je ustrezno raziskavo na širšem strokovnem ali pa na pedagoškem, psihološkem ali metodičnem področju.

6 POGOJI ZA IZVAJANJE PROGRAMA

6.1 Program izvajajo habilitirani učitelji po Zakonu o usmerjenem izobraževanju za določeno področje. Za izvajanje pedagoške prakse bodo potrebni zunanji sodelavci.

6.2 Za izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela potrebujemo tri ustrezno opremljene učilnice. Potrebna je tudi primerna literatura za posamezna strokovna in znanstvena področja, zlasti za vprašanje metodike.

DOSEŽEK BOSNE IN HERCEGOVINE

tisoč novih šol

Med največjimi dosežki v obsegu dejavnosti Bosne in Hercegovine v zadnjem desetletju je uresničenje načrta tisoč novih šol. V manj kot desetletju — od leta 1974 do 1983 — je Bosna in Hercegovina dosegla 857 sodobnih šol s 4230 učenci in 326 telovadnicami, kar pomeni površino okoli 1,160 kvadratnih metrov. Kaj ta številka bi verjetno težko našli v nobeni zgodovini kake družbene skupnosti, ki se ji je posrečilo v tako kratkem času dvigniti iz nič kaj velike šolske dediščine na novo sodobne šole. Bosna in Hercegovina v začetku sedemdesetih let kljub napredku še ni imela osnovnih šol vseh šoloobveznih otrok. Šele zdaj so ustvarjene potrebne prostorske možnosti za uresničenje ustavne zahteve po osemletni osnovnošolski obveznosti. Šele zdaj se bodo lahko šolali v približno enakih razmerah v vsej republi-

ki. Poredno s prenovo osnovnega šolstva se povečuje tudi kakovost in zboljšuje kakovost učnega dela po zaslugi učiteljskega dela, samoupravnih interesnih skupnosti in drugih. Naj navešamo samo podatek, da se je v letu 1983 v osnovni šoli zmanjšalo na 1,2 odstotka. Šole s kvadratnih metrov so-čnega šolskega prostora omogočajo tudi širitev dejavnosti, ki vključuje in bogati pouk. V osnovni šoli so zgrajeni poleg učilnic še dodatni prostori, ki jih uporabljajo za delo kulturnih, tehničnih, športnih in drugih društev, družbeno-političnih in drugih organizacij. Osnovna šola postaja vzgojno-izobraževalno in kulturno središče krajevnih skupnosti. Pomoč gradbenih in obrtnikov del za prenovo osnovnega

šolstva znaša 6 430 milijonov dinarjev. Celotna vrednost vsega opravljenega dela, s pripravo, komunalnimi priključki, opremo itd. pa je znašala po ocenah iz leta 1983 15 339 milijonov dinarjev. Tako zahteven načrt je bilo mogoče uresničiti v tako kratkem času le ob podpori delovnih ljudi in občanov, družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti. Največ denarja so namreč prispevali občani s samoprispevkom (35 odstotkov), sledijo pa: republika (27 %), samoupravne interesne skupnosti za osnovno izobraževanje (18 %), občine in drugi. V nekaterih občinah je znašal delež republike do 70 odstotkov, v drugih so napravili vse brez republiške pomoči. Tako so dobili sodobne šolske stavbe tudi manjši kraji in vasi v goratih predelih, kjer bi sicer še dolgo ostali brez njih.

Načrt tisoč šol je sprva predvidel novo gradnjo ali dograditev 1016 osnovnih šol. Kasneje so ta načrt zmanjšali in ga delno preoblikovali v korist osemrazrednih osnovnih šol zaradi manjšega števila rojstev in manjšega preselejevanja v večja središča, pa tudi zaradi posodabljanja cestnega omrežja. Zato so skrčili število manjših šol, zlasti v krajih, tam, kjer je bilo premalo šoloobveznih otrok. Z uresnitvijo »načrta tisoč šol« razvoju osnovnega šolstva še ni končan. Pred osnovno šolo so nove naloge. Dosedanji razvoj je zahteval, da smo omogočili vsakemu otroku vključitev v šolo, pravi Zoran Bajbutović, direktor Zavoda za gradnjo šol; v prihodnjih letih pa bo treba nameniti vso skrb kakovostnemu napredku vzgojno-izobraževalnega dela, vzgoji, družbeni in kulturni vlogi šole.

BOŠKO ŠAJATOVIĆ

Šola in družbeno okolje

Šola je zbirka prispevkov z mednarodnega posvetovanja, ki ga pripravili zavodi za raziskovanje in izobraževanje v Tuzli in Šabcu skupaj s svetom učiteljev iz Ljuboviji, sodelovalo pa je 470 učencev. Gotovo je tema šole in družbeno okolje zmeraj aktualna, posebno z vidika posodabljanja vzgajanja in izobraževanja.

Šola je treba podružbiti, da bo predstavila združenega dela. Šola je v združeno delo, družbeno okolje in usklajevanje vzgajanja z družbenimi potrebami gotovo pomeni veliki vzvod preobrazbe. Šola je treba ograditi od resničnosti, lahko pa izredno uspešno v njej ter spreminja sebe in okolje. Take naloge pa lahko šola le, če je sposobna spodbuditi vse dejavnike v okolju, da vsak od njih prispeva k celostni in odgovorni vsaki izredni možnosti uresničevanja vzgojno-izobraževalne smotre in namene. Ne gre le za povezovalno šolo in okolja, temveč za izobraževanje šole in družbenega okolja; to pomeni tudi bistveno povečanje kakovosti odnosov, ki se razvijajo ob podružbljanju vzgoje.

Za uresničevanje vzgojnih nalog so izredno pomembne dejavnosti in tiste, ki jih šola deli, pri katerih se neposredno srečujejo različni subjekti, pomembni za vzgojni proces. Šola je mogoče le tedaj, če je odprta in se podružblja v različnih oblikah dela z okoljem. Pri tem je izredno pomembno prosti čas kot možnost raznih, raznovrstnih dejavnosti, ki lahko dopolnjujejo delo šole, ki lahko dopolnjujejo delo šole, ki lahko dopolnjujejo delo šole.

zmogljivosti posameznika in okolja.

Kakšna je vloga proizvodnega dela v šoli? To je tehtno vprašanje, saj marsikje ne opazijo ločnice med proizvodnim delom, ki razvija učenčeve vsestranske sposobnosti in delovno kulturo, in med tistim proizvodnim delom, lahko že enostranskim, usmerjenim zlasti v tržno-gospodarske dosežke ob izdelovanju nekega tipskega izdelka, potrebnega za trg ali industrijo. Podatki namreč kažejo, da so izkušnje po šolah v Jugoslaviji različne, kakor so tudi različne pionijske zadrage ali druge proizvodne dejavnosti, organizirane pri šolah.

Več kot 200 strani obsežna knjižica Šola in družbeno okolje (Škola i društvena sredina), ki vsebuje več kakor 50 znanstvenih in strokovnih prispevkov akademikov, univerzitetnih profesorjev in praktikov, je zanimiva zlasti zato, ker odpira nova vprašanja, hkrati pa skuša bodisi teoretično bodisi praktično zagovarjati ali braniti razmere, kakršne so na taki ali drugačni šoli v tej ali drugi republiki ali pokrajini.

Ob tem je treba poudariti izredno zavzetost Društva učiteljev v Ljuboviji, manjši občini ob Drini, ki je zmoglo organizirati tako množično znanstveno in strokovno posvetovanje z navdušenjem, kakršno je bilo nekdanj značilno za stanovsko samozavestne pedagoške delavce. Tudi zaradi tega je zbornik, po svoje pomemben in dragocen pripomoček za reševanje neštetih vprašanj, ki se porajajo pri podružbljanju šole.

RUDI LEŠNIK

IZ MEDNARODNEGA SODELOVANJA SINDIKATOV

Srečanje z japonskimi prosvetnimi delavci

Zadnja skupščina sindikata japonskih učiteljev NIKKYO-SO, ki združuje okoli 700 tisoč napredno usmerjenih prosvetnih delavcev, je bila v Saporu. Skupščine se je udeležilo kar deset tisoč delegatov iz vse države. Med njimi so bili tudi starši, ki se skupaj z naprednimi sindikati prizadevajo za demokratizacijo izobraževanja in sodobno humano šolo. Na skupščino so bili povabljeni tudi predstavniki jugoslovanskega sindikata delavcev v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi, ki že dolgo sodeluje s to japonsko sindikalno organizacijo — seveda v mejah danih možnosti.

Zanimivo je, kako sindikat japonskih učiteljev pripravlja narodno skupščino. Pri pripravi sodeluje vse članstvo od osnovnih organizacij do vrha tako, da razpravlja o aktualnih vprašanjih, oblikuje svoja stališča in predloge ter z njimi po delegatih vpliva na splošno politiko svoje organizacije.

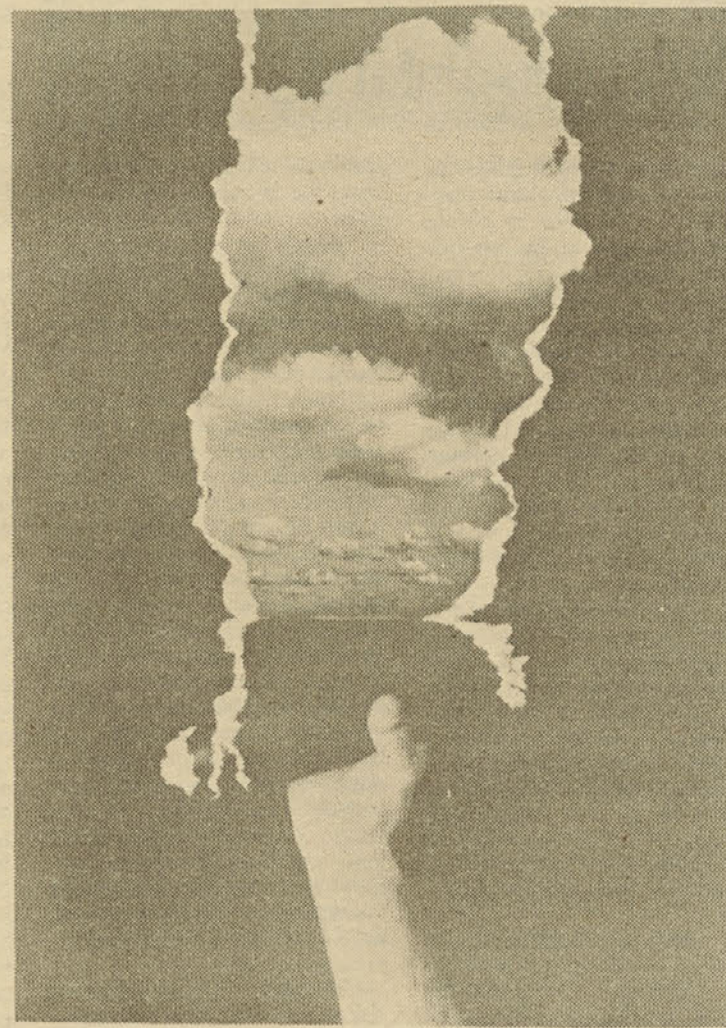
Sindikat NIKKYOSA se odločno zavzema za vzgojo mladih za mir, sodelovanje in prijateljstvo z vsem svetom, proti oborožitvi, posebno še proti jedrskemu oboroževanju — s tem pa tudi proti sedanji vladajoči stranki predsednika vlade Nakasoneja, ki si želi Japonsko v krogu vojaških velikih sil. Takim načrtom naj bi rabila tudi vzgoja. Sindikat japonskih učiteljev za vrača tako usmeritev, češ da Japonski in svetu zadošča za svarilo ena Hirošima. Mladino je treba vzgajati za mir in sodelovanje. Sindikat se zavzema za dosledno

izvajanje reforme, za demokratizacijo in hitrejši napredek šole, v kateri bo več individualizacije, več pripomočkov za učenje in samostojno delo učencev ter manj učencev v razredu (zdaj jih je do 40). Šola 21. stoletja naj bi bila učencem v veselje.

Na letošnji narodni skupščini, ki so se je udeležili tudi predstavniki socialistične in komunistične partije Japonske, parlamenta in drugih, je bilo v začetnem plenarnem delu 15 referatov, nato pa so se delegati razdelili na 26 delovnih skupin, ki so razpravljale o raznih strokovnih in sindikalnih temah. Resolucija, ki so jo sprejeli na koncu, bo vodila za prihodnje delo učiteljskega sindikata. NIKKYOSO je dobro organiziran in zelo dejaven sindikat. Vsak član dobiva sindikalni časopis, zanj pa daje poleg planarine še dodaten prispevek, ki omogoča sindikatu založniško in drugo dejavnost. To vodi veččlansko poklicno vodstvo (predsednik s tremi namestniki, generalni sekretar s tremi namestniki, direktor mednarodnega oddelka idr.).

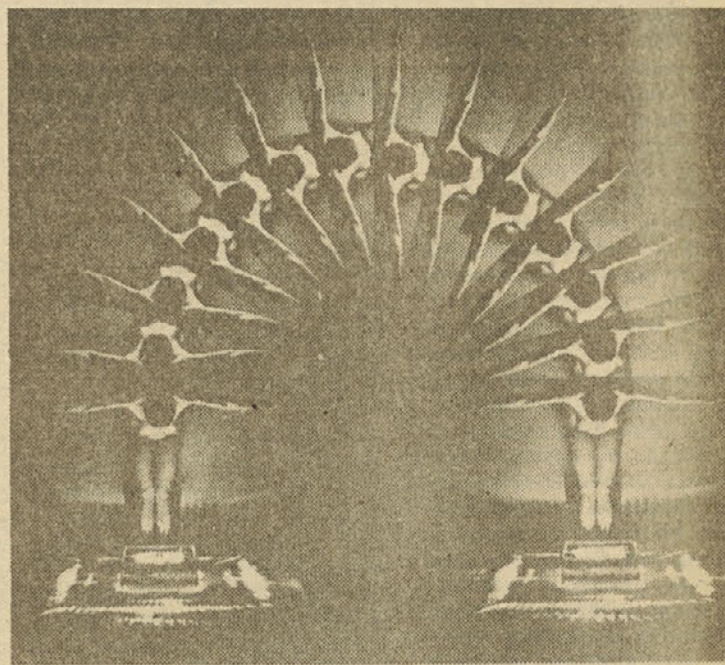
O skupščini učiteljskega sindikata so poročali na vidnem mestu ves japonski tisk, radio in televizija. Nekaj težav je bilo s konservativci, ki so organizirali demonstracije in napadali celo delegate. S predsednikom sindikata Tanakom in sodelavci smo se dogovorili o nadaljnjem sodelovanju z jugoslovanskimi sindikati. Japonski prosvetni delavci se zelo zanimajo za naše delo.

DJORDJE DJURIĆ

Ahmet Gezgin (TR): Brez naslova, foto-kombinirana tehnika, 1983

doma drugod

Stane Jagodlič (YU): Slavolok življenja, 1981

Otroške knjige na sejmu v Bologni

Sejem otroških knjig v Bologni predstavi vsako leto najnovejše otroške knjige z vsega sveta. Gotovo je najzanimivejše spremljati razvoj iz leta v leto, opaziti to, kar je novo in enkratno za posamezno deželo. Vendar pa ima sejem poseben čar tudi, če prideš prvič in te lahko preseneči z velikim razstavnim prostorom in raznolikostjo razstavljenih knjig.

Zastopanih je mnogo držav, nekatere so predstavljene razkošneje, druge manj. Na skupnem jugoslovanskem razstavnem prostoru je izmed slovenskih založb sodelovala Državna založba Slovenije, posebej pa se je predstavila Mladinska knjiga. Mladinska knjiga je tokrat razstavila tudi slikanice slovenskih avtorjev, ki so prevedene v nemščino. Knjige slovenskih ilustratorjev in pisateljev so že naprodaj v Zvezni republiki Nemčiji, izšle so v skupni nakladi 400.000 izvodov. Del deviz, ki jih je Mladinska knjiga dobila, bo lahko namenila uvozu strokovne literature. Slovenski delež v sodobni otroški književnosti sveta torej tudi na sejmu v Bologni ni ostal neopažen, ampak je predstavitev nemških izdaj še bolj pritegnila pozornost tujih obiskovalcev.

Velik del razstavnega prostora je pripadal Veliki Britaniji.

Zvezna republika Nemčija se je predstavila tako na skupnem razstavnem prostoru nemških založb kot tudi s predstavitvijo posameznih založb. Tudi Italija je s številnimi razstavljenimi knjigami pokazala, kako bogata je italijanska ustvarjalnost za otroke. Slovenci za otroke, otroška dela o racionalnosti, knjige, v katerih lahko reči premikamo, odpiramo narisana vrata in predstavljamo posamezne dele; to je del tiste ponudbe, ki se predstavlja na razstavnem prostoru Velike Britanije, Zvezne republike Nemčije, Italije, Francije, Amerike, našim otrokom pa je še bolj ali manj neznana.

Na posebnem razstavnem prostoru so predstavili plakate, ki so prispeli na natečaj Plakat leta. Letošnje leto je leto mladine in plakat so uvrstili na temo vesele mladosti in miru. Prvo nagrado je prejel Fred Münzmaier iz Hamburga, star 26 let. V istem raz-

stavnem prostoru so predstavili tudi najvidnejše dosežke z bienala ilustracij v Bratislavi.

V Bologni vsako leto podelijo priznanja za grafično podobo knjig. Letos so pregledali 546 knjig 114 založb iz 22 dežel. Knjige so razdelili na knjige za otroke in knjige za mladino. Med knjigami za otroke je prejela posebno priznanje knjiga Listi, ki jo je izdal Institut za intelektualni razvoj otrok in mladitve iz Teherana v Iranu. Knjiga je kolaž iz listov, ki jih otrok najde v naravi. Kolaži predstavljajo posamezne živali; to otroku spodbuja domisljijo in ga usmerja v ustvarjalne igre z listi. Med knjigami za mladino je grafično priznanje prejela angleška knjiga, KIT Williams: UNTITLED CHILDREN'S STORY. S posebnimi priznanji pa je žirija opozorila še na nekatere druge knjige.

Najvidnejše knjige 42 dežel pa je na sejmu v Bologni kot vsako leto tudi letos predstavila Mednarodna mladinska knjižnica (IJB — Internationale Jugendbibliothek) iz Münchna. Knjižnica zbira knjige z vsega sveta in želi z manjšo razstavo in katalogom opozoriti založnike na kakovostne knjige različnih dežel. To naj bo spodbuda za prevode in pomoč založbam pri izbiri.

Posebno razstavo je pripravil tudi Mednarodni odbor za otroško knjigo (IBBY — International board on books for young people). Predstavil je knjige za govorno prizadete otroke, torej slepe, gluhe in mentalno zaostale. Izdali so tudi bibliografijo razstavljenih knjig, razstava pa bo nadaljevala pot do različnih dežel. Knjigi za prizadete otroke IBBY namenja pozornost že več let. Leta 1981, v mednarodnem letu prizadenih, so pripravili prvo razstavo otroških knjig, ki govore o prizadenih otrocih ali pa so zanje posebno primerne. Tudi to razstavo so odprli na sejmu v Bologni in jo kasneje predstavili še v Avstriji, Češkoslovaški, Avstraliji, Meksiku, Španiji, Portugalski in Skandinaviji.

Tako ponuja Bologna s svojim sejmom pregled nad ustvarjalnostjo za otroke in prinaša veliko novih spodbud.

BARBARA HANUS

obramba zaščita

V zadnji številki našega glasila smo pod naslovom **Novo v obrambni vzgoji** objavili obvestilo Zavoda SR Slovenije za šolstvo in Republiškega sekretariata za ljudsko obrambo, naj obravnava v šolah vsebino dokumentov Smernice za obrambo SFRJ pred agresijo in Strategija oboroženega boja pri predmetu obramba in zaščita v obrambnih krožkih ter drugih dejavnostih splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. Z vsebino naj bi se seznanili tudi učiteljski kolektivi. Tokrat predstavljamo bistvene značilnosti vsebine prvega dokumenta, ki nam pove, kako se bomo branili pred agresijo. Vodilo obrambnega usposabljanja delovnih ljudi in občanov, ki že poteka v nekaterih občinah, krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela, so besede: Domovino bomo branili z znanjem, srcem in orožjem.

Smernice za obrambo SFRJ pred agresijo obravnavajo štiri tematska področja: Položaj SFRJ v sodobnem svetu, Zasnova splošne ljudske obrambe in opredelitev jugoslovanske družbe za obrambo države, Težišče sistema splošne ljudske obrambe in Pomen družbene zavesti in zavesti delovnih ljudi in občanov kot povezovalnega dejavnika obrambe.

Poslabšan politični, zlasti pa gospodarski položaj v svetu je zrcalna podoba globoke krize zdajšnjega sistema neenakopravnih političnih in gospodarskih odnosov ter blokovske razdeljenosti sveta. Obe veliki sili še naprej tekmuje v oboroževanju in se vmešavata v notranje zadeve drugih držav, da bi si razdelili interesna področja. Ob tem ne izbirata sredstev za zatiranje narodov, ki se bojujejo za narodno, politično in gospodarsko osamosvojitve. Ta politika nenehno ogroža mir, neodvisnost in samostojnost malih, predvsem neuvrčenih držav in držav v razvoju. Lokalne vojne in vse pogostejši vojaški posegi nenehno ogrožajo splošni mir in varnost. Vse to pomeni, da mora biti Jugoslavija zmeraj pripravljena in sposobna braniti mir, svojo politično, gospodarsko, narodno in ozemeljsko nedotakljivost. Zato je krepitev varnosti države po-

membna za vse delovne ljudi in občane, narode in narodnosti Jugoslavije le tedaj, če bomo močni, da bomo lahko uspešno varovali našo družbeno ureditev, ki jo določa Ustava.

Splošna ljudska obramba in družbena samozaščita je enotna in celostna oblika organiziranja jugoslovanske družbe za obrambo pred vsakršnimi nevarnostmi. To področje se kot sestavina političnega sistema socialističnega samoupravljanja razvija v obrambno-zaščitni sistem — v njem pa sodelujejo vsi delovni ljudje in občani.

Sistem splošne ljudske obrambe je mogoče uspešno razvijati in uresničevati v sistemu socialističnega samoupravljanja ob sodelovanju organov, organizacij in skupnosti našega družbeno-političnega sistema v vojnih razmerah. Zato pri splošni ljudski obrambi sočasno usposabljam organske, organizacijske in ustanove ter družbeno-politične skupnosti na vseh ravneh in na vseh področjih našega družbeno-političnega organiziranja tudi za delovanje v najhujših vojnih razmerah. Družbeno-politične skupnosti sprejemajo ustrezne organizacijske in druge ukrepe, da bi ustvarile možnosti za usposabljanje prebivalstva, organizacij združenega dela, družbeno-političnih in drugih organizacij in skupnosti, za delo v vojnih razmerah, za oboroženi boj in za vse neoborožene oblike odpora. Posamezne naloge splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite pa so porazdeljene na federacijo, republike, občine in krajevne skupnosti.

Za nepretrgano delovanje družbeno-političnega sistema je pomembno, da sodelujejo v obrambi proti nasprotniku tudi družbeno-politične in družbene organizacije kot pomembni dejavniki razvoja družbene zavesti, bojne morale ter hkrati kot konstitutivni dejavniki družbeno-političnega sistema SFRJ. Med družbeno-političnimi organizacijami ima Zveza komunistov Jugoslavije še posebno odgovornost, saj mora skrbeti, da se uspešno branijo in ohranjajo pridobitve revolucije. Zveza komunistov uresničuje

»Domovino bomo branili z znanjem, srcem in orožjem«

Kako se bomo branili pred napadom

svojo politično operativno vlogo tako, da neposredno uvrsti svoje člane in organizacije v obrambne priprave in v splošno ljudsko obrambno vojno.

Vse družbeno-politične in družbene organizacije se pripravljajo za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito z načrti za odpor proti agresiji.

V vojni je zelo pomembno tudi delovanje družbenogospodarskega sistema — tako z moralno-političnega kot s praktičnega vidika. Razvijati in organizirati ga je treba tako, da bo omogočeno nepretrgano materialno oskrbovanje vsega sistema splošne ljudske obrambe. Načrtovati in pripravljati moramo tudi ukrepe, ki bodo na časno zasedenem ozemlju preprečevali sovražniku, da bi neovirano uporabljal proizvodne in storitvene zmogljivosti naše dežele. Med take ukrepe spadajo: onesposabljanje proizvodnje, uporaba neoboroženih oblik odpora na področju proizvodnje in storitev in drugo.

V sodelovanju s prijateljskimi državami bo treba zagotoviti uvoz kritičnega blaga oziroma tistih sredstev, ki jih je mogoče najhitreje uporabiti v boju in odporu proti agresiji. Čeprav bi

bil uvoz orožja in vojaške opreme potreben, ne bi smel slabiti zaupanja in lastne moči in sredstva. Delovanje družbenogospodarskega sistema SFRJ v vojni bodo uresničevali v sklopu sistema splošne ljudske obrambe na vseh ravneh družbeno-političnega organiziranja. Vsa sredstva v vojni bodo zagotovljena po merilih za namensko delitev (za oborožene sile, proizvodnjo, preskrbo prebivalstva itd.), v skladu z blagovnimi skladi, ki bodo na voljo.

Glavni vir za preskrbo (v začetku vojne) so materialne zaloge družbeno-političnih skupnosti in blagovni skladi proizvodnih, trgovskih in drugih odzov, ki jih moramo pripraviti že v miru. Med vojno je treba blagovne in druge zaloge obnavljati s proizvodnjo, z uvozom, vojnima plenom in z obveznim odkupom.

V prometu bomo načrtno uporabljali cestne, železniške, pomorske, rečne in zračne komunikacije; promet bo nadzorovan na vsem ozemlju države, predvsem na bojnem območju. Za obrambo in zaščito prometnih objektov in napeljav v kraju so odgovorni pristojni prometni organi in organizacije ter obrambni organi družbeno-političnih skupnosti kraja, kjer so taki objekti.

tičnih skupnosti kraja, kjer so taki objekti.

Za učinkovito splošno ljudsko obrambno vojno sta zelo pomembna tudi delovanje in vzdrževanje zvez na vsem območju in v vsakršnih okoliščinah. Organizacije združenega dela so odgovorne za to, da svoje priprave za splošno ljudsko obrambo uskladijo z obrambnimi načrti vseh, ki zveze uporabljajo.

Zdravstveno varstvo bo v vojnih razmerah delovalo po načelu enotnosti z zdravstvenimi organizacijami in ustanovami ter s sanitetno službo oboroženih sil. Pri tem se bo opiralo na solidarnost med ljudmi in na sodelovanje družbenih in humanitarnih organizacij pri uresničevanju nekaterih oblik zdravstvenega varstva. Vsak občan bo moral biti poučen, usposobljen in pripravljen uresničevati in uporabljati zdravstveno pomoč oziroma samopomoč in zaščito. Skrbeti bo treba, da bo na voljo dovolj zdravil in sanitetnega materiala, vse to pa pravilno porazdeljevati po vsem ozemlju (predvsem tam, kjer bo delovalo vojaštvo). Izobraževalne, znanstvene in kulturne ustanove bodo načeloma nadaljevale delo tudi v vojnih razmerah. V svojih programih bodo morale dati prednost izobraževalnim in kulturnim programom ter znanstvenoraziskovalnim projektom, ki naj bi koristili oboroženemu boju in drugim oblikam upiranja agresiji.

Posebno vlogo pri tem imajo informativne dejavnosti, zato

morajo biti množična oborožena dobro organizirana in tehnično opremljena tako, da lahko učinkovito zavračajo sovražno propagando, namerne napake, formacije in vse poskuse demoraliziranja prebivalstva in oboroženih sil v boju in odporu. Delovati morajo stalno in v vsakršnih vojnih razmerah. Na vsem ozemlju morajo obveščati delovne ljudi in občane ter organizacije v sistemu splošne ljudske obrambe o najpomembnejših dogodkih v naši državi in v svetu o ukrepih družbeno-političnih skupnosti, samoupravnih organov in družbeno-političnih organizacij, pa tudi o dejavnostih in namelih sovražnikovih sil.

V vseh družbeno-političnih skupnostih, krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela je razvit sistem splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite; to pa še ne pomeni, da bo učinkovito tudi v izrednih razmerah in ob napadu. Zato moramo ta sistem nenehno razvijati, spopolnjevati in ga preverjati tudi ob vsakoletnih vajah. Nič nas ne sme presenetiti, če zavesti naših delovnih ljudi in občanov se mora utrditi prepričanje, da je obramba in zaščita potrebna. Respa je tudi, da zelo odvisna od resničnih mouspravnih odnosov, ki jih moramo nenehno razvijati, hkrati pa si prizadevati za hitrejši stranski družbeni napredek, obrambno sposobnost in pripravljenost vse naše države vsakega posameznika.

IVAN HAFNER

P R E D S E D S T V O SOCIALISTIČNE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

SCO-20

Uradno

SMERNICE

ZA OBRAMBO SFRJ PRED AGRESIJO

BEOGRAD, julija 1983.

Popestritev pouka zgodovine NOB v osemletki

O pouku zgodovine NOB so bile v dveh nadaljevanjih v sobotnih prilozhah Dela 29. 9. in 6. 10. lani objavljene misli iz predavanja Ivana Kriznarja. Avtor obravnava pouk zgodovine, ki zajema narodnoosvobodilno gibanje, in ga kritično ocenjuje. Ugotavlja napredek v pouku starejše zgodovine, bolj celostno obravnavo dogodkov in uvajanje primernih učnih metod, ki aktivirajo učence, kar pogoja pri pouku zgodovine NOB.

V istem članku omenja pisec, da so tudi zastopniki mladinske organizacije na seji komisije za zgodovino Zveze komunistov pri predsedstvu CK ZK Slovenije ugotavljali, da (navajam) »podatkarstvo pri obravnavanju zgodovine za mlade bralce ni privlačno in zato raje segajo po spominih, v katerih so spoznanja in izkušnje ljudi opisane bolj celostno in plastično, čeprav omejeno na življenjske posameznika in njegovega ožjega kroga...« Prav gotovo obravnava pomembnih političnih in vojaških dogodkov iz NOB, ki temelji zgolj na suhoparnih podatkih, ni za mladega človeka samo neprivlačna, temveč zanemarljiv prikaz moralne moči in duha, ki je prevečal ves čas narodnoosvobodilno gibanje.

Pouk zgodovine naše NOB ne more zanemariti prikaza slovenske partizanske vojaške in civilne

sanitete, saj sodi partizansko zdravstvo na Slovenskem v vrsto najpopolnejših dejavnosti med narodnoosvobodilnim bojem in mu gre vidnejše mesto v pouku zgodovine, kot ga je imelo doslej.

V prizadevanju za ohranitev izročil naše NOB in njihovega prenašanja na mladino je treba prikazati zdravljenje, varovanje in evakuacijo ranjencev v partizanskem vojskovanju kot najbolj humano dejavnost trajne vrednosti v NOB.

Organizacija partizanskega vojaškega in tudi civilnega zdravstva na osvobojenem ozemlju pri nas je doslej enkratni primer v svetovni zgodovini partizanskega vojskovanja. Organizacija skritih bolnišnic v nedostopnih gozdovih je posebnost slovenske partizanske sanitete. Številnim najtežjim ranjencem, ki bi bili ob pomanjkljivi organizaciji zapisani smrti, je omogočila, da so preživeli. Že v začetku leta 1942, ko je bilo zmagoslavje fašizma največje, so partizanski odredi izrinili sovražnika iz odročnih krajev, ustanovili prvo osvobojeno ozemlje in zgradili prve skrivne partizanske bolnišnice s stalnimi zdravniki in drugimi zdravstvenimi osebami. Civilnemu prebivalstvu so bile namenjene civilne bolnišnice in številne ambulate.

Zato bi morali pouk zgodovine NOB v osemletki dopolniti z izobraževalno slikanico za otroke **Zdravstvo med našim osvobodilnim bojem** Mileta Pavlina. Slikanico je založila in izdala Mladinska knjiga v Ljubljani in je izšla v zbirki **Pionirjeva knjižnica** leta 1980. Knjiga je še vedno na voljo. Bogato zgodovinsko gradivo podaja avtor mladini na dva načina. V prvem spomin-skem delu (18 strani) so nanašani živa in pestra pričevanja ranjencev, ki so se zdravili v partizanskih bolnišnicah. Ob njihovih pripovedih se bo otrok seznanil npr. z delovanjem premične bolnišnice, s skrivanjem posameznih ranjencev v gozdovih, s konspiracijo ob prihodu v bolnišnico, z evakuacijo iz bolnišnice v bunkerje, z oskrbo z zdravili, z invalidskim pevskim zborom, z evakuacijo ranjencev z letali k zavetnikom; pa tudi četveronožcev, ki so bili zvesti spremljevalci partizanov in so z njimi trpeli, se spominja avtor v prikupni pripovedi.

V drugem dokumentarnem delu (25 strani) opisuje Mile Pavlin partizansko zdravstvo na podlagi gradiva, ki so ga po dokumentih zbrali in napisali različni pisci.

Knjiga o partizanskem zdravstvu bo dostopna mladim šolarjem prav zaradi prvega pripovednega dela, učenci v višjih raz-

redih pa si bodo obogatili zgodovinsko znanje z drugim, dokumentarnim delom, ki je napisan dovolj živo in zanimivo.

Knjiga je bogato opremljena z ilustracijami A. Mavca in s številnimi fotografijami, ki jih je avtor izbral iz arhiva Muzeja ljudske revolucije.

Pomen izobraževalne slikanice o partizanski saniteti pa ni samo v tem, da bo dopolnila znanje novejše zgodovine, temveč bo opozorila mladino na najplemenitejši strani našega boja. Prav tako pa bo berivo spodbudilo mladega človeka, da se bo zamislil in premišljeval o izredni iznajdljivosti, organizacijskih sposobnostih, razumnosti in pogumu svojih prednikov, ki niso klonili v najtežjih razmerah partizanskega vojskovanja, ob hudem pomanjkanju vsega, in so oblikovali enkratno zdravstvo v zgodovini partizanskega vojskovanja. Že šolarje moramo namreč čustveno in miselno pripravljati na izredne razmere ob naravnih nesrečah in stalno pričujoči nevarnosti svetovne vojne katastrofe.

Slikanica Mileta Pavlina Zdravstvo med našim osvobodilnim bojem bo prav zato koristno dopolnilo pouku zgodovine v osemletki in tudi priprava otroka na življenje v hudih razmerah.

ZORÁ KONJAJEV

Vzgoja učencev za varovanje kulturne dediščine

Skrb za kulturno in naravno dediščino je čedalje bolj vidna ne le v kulturnih dejavnostih, marveč tudi v šolah in krajevnih skupnostih. Zaradi malomarnega odnosa in pomanjkanja denarja je že marsikaj propadlo, zato je zadnji čas, da se zavzamemo za dolgoročne in načrtno ohranjanje bogate zapuščine naših prednikov prihodnjim rodom.

V navedena prizadevanja lahko uspešno vključujemo tudi šolarje in zanje organiziramo raznoliterarne dejavnosti. Na osnovni šoli Franc Rozman Stane v Šmartnem pri Litiji imamo že več let zgodovinski krožek, ki ga ves čas uspešno vodi učitelj zgodovine Tone Škrabanja. Kot eno prvih akcij je krožek pripravil pred petimi leti razstavo starin. Člani skupine in drugi učenci so obiskali občane, in ti so jim posodili zelo zanimive predmete. Razstavili so storočno posodo, kmečko orodje, gospodinjstvo pripomočke iz nekdanjih črnih kuhinj in morda še kaj. Akcija je imela ugoden odmev pri občanah in učencih, zato so se mladi zgodovinarji z mentorjem odločili, da bodo s to obliko dela nadaljevali.

V naslednjem šolskem letu (1981-82) so se odločili za razstavo starega denarja. K sodelovanju so povabili numizmatika Staneta Markiča iz Litije; njegova bogata zbirka je predstavljala dobro polovico razstavljenih kovancev. Pomagal jim je tudi pripravljati razstavo, saj je ocenjeval starost kovancev, jih čistil in urejal. Sodelovalo je 67 šolarjev; ti so prinesli v šolo 186 bankovcev in 545 kovancev. Najzanimivejši primerki je bil še iz časov rimskega imperija, med bankovci pa naj omenim avstro-ogrske krone iz leta 1912 in ruske rublje iz prve svetovne vojne.

Leto dni pozneje, marca 1983, so učenci predstavili stare dokumente; zbrali jih je 36 posameznikov. Prinesli so stara spričevala, različne izkaznice, sodne spise, stare zemljevide, rojstne

liste, časopise... Najstarejše kumente, ki so bili pisani nemščini, so preslikali in jih poslali v ljubljanski zgodovinski arhiv.

V šolskem letu 1983-84 člani zgodovinskega krožka pripravili razstavo starih knjig. V 290 razstavnih predmetov zbralo 66 šolarjev. Najstarejša knjiga je bila iz 18. stoletja, pa iz let 1804 oziroma 1825.

Te dni pripravljajo mladi zgodovinarji že peto razstavo; tokrat so se odločili za stare fotografije. Že bežen pregled zbrancev kaže, da je razstava zelo zanimiva. Videli bomo fotografije iz prejšnjega stoletja, slike naših izseljencev iz ZDA, Francije, pa fotografije dokumente iz obeh svetovnih vojn vse do leta 1960.

Vse dosedanje razstave so bile pripravljene tako, da so si starši in drugi krajanje lahko ogledali ob sobotah in nedeljah vsi učenci pa ob ponedeljkih. Vse samezniki, ki prinašajo gradivo od doma ali sosedov, razstavljene predmete tudi sami vračajo. Škoda je le, da vseh teh predmetov tudi ne evidentiramo, morda bi bila to ena od njihovih prihodnjih nalog.

Mentor krožka Tone Škrabnja pravi, da skuša z organiziranim razstavami doseči več ciljev — najmlajši zlasti razvijati čut učenca in krajanov za ohranjanje starin in predmetov in povečati zanimanje za zgodovino Šmartne okolice. Vsaka razstava je kakšna raziskovalna akcija, odkrije nekaj novega. Občinski raziskovalna skupnost Litija je že priznala s tem, da jo je uvrstila v svoj program in jo denarj podprla. Mladim zgodovinarjem in njihovemu vodji pa se vse priključuje misel, da bi lahko našli med vrstniki in odraslimi še ljubiteljev starin in se v prihodnosti v litijski občini lotili nega ohranjanja naravnih in kulturne dediščine; za to bi bila primernejša ustrežna poklicna ustanova.

BORIS ŽUŽEK

KOVINI SVET OTROK '85

Slavje mladih stvarjalcev

Lepa pomladna sobota je 30. marca dopoldne privabila na šolo Karla Destovnika Kajuha v Šoštanju okrog 250 obiskovalcev: razstavljalce, številne lične pedagoge iz 81 osnovnih in vse Slovenije, iz Vzgojnega voda iz Smlednika in male bol-ke Otroškega oddelka splošne šole Slovenj Gradec.

Zbrali so se k slovesnemu od-razstavi že 17. tradicionalne raz-likovni SVET OTROK. Razstavo prirejajo leto v počastitev šostanjskega rojaka, pesnika in narodnega heroja Karla Destovnika Kajuha. Poleg učencev in likov- pedago- gov so prišli tudi predstavniki družbeno-politič- ne organizacij Šostanja in ob- Velenje ter gosti iz Ljublja- med njimi so bili v imenu po- rogovitelja Pionirskega lista nje- glavni urednik Valter Sami- republiška svetovalka za li- vno vzgojo mag. Helena Berce- polob in akademski slikar spe- list ter višji predavatelj na Pe- goški akademiji Ivo Mršnik. Ovesnost je začel s pozdravnim govorom učenec David Čelofiga, srčen kulturni spored pa so vodstvom Mile Dragar sledili učenci Kajuhove šole pod slovom Življenje nekoč in nes. Za popestritev je poskr- la še skupina za izrazni ples. edila je uvodna beseda, ki jo je ebrala Jelka Koren, napisal pa študijo o ustvarjalnosti naših enecv v katalogu Ivo Mršnik.

Nato so podelili pet enako- ednih nagrad; v imenu žirije jih utemeljila njena predsednica, publiška svetovalka za li- vno vzgojo, Helena Berce- polob. Letošnje nagrade — redno lepo monografijo že po- njega akademskega kiparja ana Napotnika iz Šostanja — prejeli likovni pedagogi Irena

Prisrčno srečanje

Pisatelj Anton Ingolič obiskal Osnovno šolo Trnovo

Srečanje s književniki in ilu- ratorji je prav gotovo ena naj- nikavnejših nalog književnega ročka. Literarni ustvarjalci so dragoceni gostje; na šole jih po- gosto vabijo ob podelitvah bra- nih značk in ob kulturnih dnevih. Pred nedavnim smo se ob taki priložnosti pogovarjali s pisate- lom Antonom Ingoličem — z ve- likim prijateljem mladine; tej se je pedagoškim delom in s pisatel- jim peresom predajal vse življe- je. Še vedno piše vsak dan, brez ga dela, pravi, ne bi mogel žive-

Že jeseni smo se dogovarjali, da nas bo obiskal. Dolge so bile priprave na snidenje. Naš namen bil, da bi učenci pisatelja doživ- lili že ob prebiranju njegovih književnih del. Doma in v knjiž- nični so navdušeno brskali po knjižničnih policah. Otroke je zani- mal, kakšen je pisatelj. Najprej smo ga spoznali iz knjige Berte Golobove Srce ustvarja, roka piše. Prebrali smo intervju z njim, prva radovednost je bila pote- na.

Največ pozornosti smo name- nili knjigama Rokove zgodbe in Putek brez ključka, v katerih prisrčno opisuje svoja vnuka Mašo in Roka; oba sta čez noč postala naša občudovana junaka. Ritali smo ju s pogumnimi pote- mi in z domiselno barvo — s fantazijo, ki je značilna samo za otroke.

Nekaj dni pred obiskom smo okrasili učilnico z ilustracijami. Na panoju so bile Ingoličeve zgodbe, objavljene v Cicibanu. Pripravili smo tudi priložnostno razstavo njegovih mladinskih knjig. Ozračje v razredu je bilo prijetno, polno pričakovanja. Otroci so se lepo oblekli. V spod- ni avli sta ga počakali učenci in ga pripeljali v učilnico.

Maksimovič iz Osnovne šole Prežihovega Voranca Jesenice, Lučka Selan iz Osnovne šole Mi- lana Šuštaršiča Ljubljana, Ber- narda Paj iz Osnovne šole Anice Černejeve Makole, Jolanda Pi- hrenik iz Osnovne šole Simona Jenka Kranj in Tonka Tacol iz Osnovne šole Brezovica pri Ljubljani. Nagrade so v imenu občinske zveze prijateljev mla- dine Velenje, občinske izobraže- valne in kulturne skupnosti Ve- lenje, Zveze kulturnih organiza- cij Velenje in Krajevne skupno- sti Šostanj podelili Majda Per- govinik, Srečko Peterlin, Karel Kordeš in Miloš Volk. Posebno priznanje so prejele še likovne pedagoginje Dragica Sajevec iz Osnovne šole Petra Šprajca Jurja Žalec, Bronislava Gajšek iz Osnovne šole Prežihovega Vo- ranca Ravne na Koroškem in Tonka Tacol iz Osnovne šole Brezovica pri Ljubljani, ki že de- seto leto sodelujejo na razstavi z izdelki svojih učencev. Karel Kordeš je poklonil monografijo Ivana Napotnika tudi tovarišici Bercetovi za njeno dolgoletno sodelovanje pri pripravih raz- stav. Vsi učenci, katerih dela so razstavljeni, pa so dobili lepa pisna priznanja, med njimi tudi učenec Matjaž Mrak iz Osnovne šole Brezovica pri Ljubljani, ki je naslikal ovitek za vabila in kata- log. Po slavnostni podelitvi na- grad in priznanj je tovarišica Bercetova še posebej pohvalila likovnega pedagoga Toneta Skoka iz Osnovne šole Veljka Vlahovića Titovo Velenje, ki je uredil letošnje razstavo.

Razstava bo odprta vse leto, tako da si jo bodo lahko ogledali številni učenci, ki bodo ob letoš- nji 40. obletnici osvoboditve obi- skali na Kajuhovi šoli tudi muzej kulturniške skupine 14. divizije.

V. KOJC

Zbirka Junij v razstavišču Rihard Jakopič

Odkar je bila 1969 ustanov-ljena skupina Junij in odkar je deset let kasneje ista skupina do- bila izrazite mednarodne razsež- nosti, se je zvrstilo veliko njenih razstav ne le v Ljubljani, temveč tudi drugod. V tem loku vse do 1982 je mogoče slediti razvojni poti Junijcev, od izrazito slikar- skih in kiparskih začetkov v do- mačem krogu, pa do izrazno, slo- govno in vsestransko obogate- nega dela slovenskih, jugoslovan- skih in tujih avtorjev vse do Japonske, Indije in Amerike.

Izoblikovala se je odprta, vendar dovolj značilna široka skupina umetnikov, kjer se je uveljavila angažirana usmerje- nost, ne da bi to zavezovalo vsa- kega umetnika k taki vsebini, po drugi strani pa se je vse bolj uve- ljavljala fotografija kot ustvarjal- no, umetniško uporabljeno »orodje« v rokah kar številnih Junijcev. To ne pomeni, da je skupina zanemarila slikarstvo, kiparstvo, grafiko, vendar pa je začela v njihovem ustvarjanju ne- zadržno prednjačiti fotografija. Man Ray je bil mnogim Junijcem pobudnik ali celo zgled, vsi pa menijo, da umetniški fotograf ne fotografira narave, ampak svojo fantazijo. Tudi karikatura je do- bila novo vrednost: poprej dosti- krat podcenjevano umetniško

plastiko, assemblage. Razstava naj bi potrdila dosedanja priza- devanja Junijcev, ki želijo pridobi- ti ustrezen razstaveni prostor za zbirko.

Tvegano bi bilo izločiti posa- mezne avtorje, druge pa izpustiti, vendar ob množini del in ustvar- jalcev kar ni mogoče drugače — že zaradi prostora. Razstava na- mreč spodbuja h kritičnemu pre- misljevanju o tem, kar ponujajo posamezniki in skupina, pa tudi o doseženi stopnji umetniške po- sebnosti. Prej ali slej bo potrebna širša in nadrobnejša primerjava, razbrati bo treba pobude, ki so vplivale na ustvarjalce, in se opredeliti za izvirno.

Stane Jagodič razstavlja zna- čilni assemblage s kletkami; kari- katur je razmeroma malo, vendar so prikazane tiste, ki so za avtorja značilne ter vsebinsko in izrazno polne. Različice Slavoloka življe- nja v mešani tehniki so znova po- trdile Jagodičev smisel za metafizi- čno. Tone Demšar je prešel od amorfnih žganih glinastih plastik k »odlikovanju« z angažirano fi- guralistiko, z zgovorno ostrico. Plastika Boštjana Putriha s pati- niranim cementom je pridobila svežino s serijo Neogeneza, splet figuralnega »odlika« in anor- ganskih delcev deluje z rezkim kontrastom. Fotografsko kombi-

Boštjan Putrih (YU): Iz cikla Modulor, 1983, eloksiran aluminij

sredstvo je postalo v rokah posa- meznih Junijcev satirično orodje.

Sedanja razstava je nastala kot zbirka skupine Junij. Darovana dela, kot jih predstavlja razstava v Jakopičevem razstavišču, široko ponazarjajo težnje in usmerjenost Junijcev. Kdor je imel priložnost videti poprejšnje razstave te sku- pine, si bo morda ob katalogih znal priklicati v spomin še to ali ono umetnino, ki je zdaj ni mo- goče zaslediti na razstavi. Pove- dano drugače: če bi imeli priredi- telji na voljo še nekatere od tistih eksponatov, ki smo jih lahko vi- deli pred leti, bi lahko najboljše predstavili celoto. Kljub temu pa je sedanja razstava ohranila zelo bogat izbor raznovrstnih in raz- noslogovnih del, tako da res po- nazarja tisto, kar pomeni skupina Junij. Gotovo je Stane Jagodič ves čas delovanja skupine Junij glavni motor akcijske dejavnosti in tiste osrednje opredeljenosti, ki je značilna za ustvarjalce te sku- pine. Skratka, razstava v Jakopi- čevem razstavišču zgovorno po- nazarja dosežke Junijcev. Raz- stava, ki je nastala kot zbirka skupine Junij, pa izpolnjuje vse tiste tipične pojave, ki spremljajo ustvarjalce skupine Junij. Tu naj- demo povečini fotografije, zatem karikature, laserogram, kolaže,

nirana tehnika Enverja Kap- lanca v bistvu dopolnjuje že po- prej opazne erotične »sklope«. Ratimir Pušlja je z akrili člove- škimi rok dosegel svojevrsten uč- nek v razmerju gib človeške roke in (včasih mrežast) kvadrat, kon- trast med živim in razumsko neži- vim. Hari Draušbaher je s sitoti- skom Pokrajina zgovorno s pri- zvokom dokumentarnosti opozo- ril na onesnaževanje narave, Berko Berčič je z nenaslovljenim sitotiskom podal svet urbanega sodobnega utripa v razmerju člo- veka in narave. Med tujimi, stal-nimi sodelavci pripada gotovo častno mesto Vlasti Zabranske- mu; njegovi angažirani človeški liki so polni duhovitosti in črnega humorja. Seveda je tu še več imen in del, ki bi prav tako zaslužila pozornost.

Razstaveni katalog zbirke Junij je zelo bogat, reprodukcije so izbrane premišljeno, škoda le, da reprodukcija večjih ne ustreza razstavljenemu delu. Pogrešamo pa paginacijo in natančno vo- deno dokumentacijo, čeprav je nekaj tega opravljeno. Razstava, ki prav gotovo zasluži ogled in našo pozornost, pomeni izziv in prta bo do 20. aprila.

I. G.

kultura

Problemi slovenskega pogovornega jezika

Ljubljana, 22. marca 1985

Cenjena kolegica!

Kot dobro veš, slovenski jezik v njegovi najstrožji obliki, tj. zborni jezik, predvsem pišemo, beremo, recitiramo, morda celo opravimo v njem govor ali predavanja, v prostem govorje- nju pa nam kar ne gre iz ust. Vsak se je že gotovo marsikdaj po- čutil nelagodno, ko je omahoval med prisiljenimi zbornimi in naravnimi narečnimi različicami našega jezika. Ravno zaradi tega mi je prišel zelo prav poskus normiranja splošnega pogo- vornega jezika, tj. jezika, ki bi bil bolj sproščen kot zborni in hkrati enoten za vse Slovence. Ogrel sem se za to zamisel in začel z vajami in kritiko navajati svoje učence na splošno pogo- vorno različico, npr. Začni pisat, Pobriš tablo, Tega se še nisimo učil, Prineste tri stole (namesto Prineste), Kaj si reku, Kje si bla, Prov imaš, Zdaj povej, Moj nono je Primor, Trajalo bo dve ure, Poklič Slavkoto. Obenem si prizadevam, da bi pri učencih iztrebil izrazitejše posebnosti ljubljanskega narečja, npr. Ne vem, Puber krah, Kakšna megla je dons, Odpri oken. Zdi se mi, da bi bil ta cilj, ki sem si ga zastavil, z nekoliko potrpežljivosti in vztrajnosti pri mojih učencih uresničljiv. Seveda bi me morali podpreti še drugi učitelji na šoli.

Presenetilo me je, da se mnogi učitelji glede tega ne strinjajo z menoj. V splošnem pogovornem jeziku vidijo dopuščanje je- zikovne malomarnosti učencev. Rekli so mi, da če se človek malo posili, lahko govori tako, kot se bere. Res je sicer, da se vsak v izgovoru dostikrat zmoti, ampak kaj zato. Da bi ta od- stopanja popisali in uzakonili kot posebno zvrst jezika, se jim zdi nepotrebnost in morda celo škodljivo.

Predvidevam, da mora biti v Mariboru odpor do splošnega pogovornega jezika še večji kot v Ljubljani. Mariborčani bi se nanj gotovo še težje navadili kot Ljubljanci. Prosim te, če bi temu problemu nekaj časa namenili svojo pozornost in mi spo- ročila svoja opažanja.

Lepo te pozdravlja

France

Maribor, 9. aprila 1985

Dragi France!

Na področju severozahodne Slovenije bi bilo težko uvesti splošni pogovorni jezik, ki temelji na ljubljanskem narečju. Pogled! Otrok se najprej nauči svojega narečja, to je njegova materinščina. V šoli mora obvladati še zborni normo, to mu dela seveda hude težave. Zdaj pa naj bi se privajal še na eno normo, ki ne temelji na govornici njegove pokrajine.

Pri nas je precej manj opuščanja samoglasnikov kot v Ljub- ljani, smo nekaj v nedoločniku in ob zvočnikih, npr. Tega ni treba zapisat, Avstrijec, Štajerc. Kot si gotovo že opazil, naglas pri nas sili za zlog proti začetku besede, npr. plačala namesto plačala. Že narečno pa pri nas zveni: lahk, dobro, v Slomšekovi ulici. Morda se bo v okviru teh težej oblikovala svobodnejša različica zbornega jezika v severozahodni Sloveniji.

Menim, da bi bilo nenaravno, če bi se pri nas učili pogosteje opuščati samoglasnik, kot smo vajeni. Če se bo sčasoma res izoblikoval vseslovenski pogovorni jezik, ne bo mogel biti pov- sem enoten, ampak bo moral imeti precej prostega izbiranja, npr. bli in bili, vidla in videla, nēste in nesite, vprašala in vpraša- la.

Lep pozdrav

Mira

FRANCE ŽAGAR

»Periodični tisk za otroke«

Razstava v Pionirski knjižnici

Ob mednarodnem dnevu mla- dinske knjige je priredila Knjiž- nica Oton Župancič, enota Pio- nirska knjižnica, razstavo Peri- odični tisk za otroke. Razstava je bila odprta od 2. do 13. aprila. V teh dneh se je zvrstilo v Pionirski knjižnici tudi več srečanj in po- govorov o mladinskih knjigah, imeli pa so tudi ure pravljic.

Skrbno pripravljena razstava je bila razdeljena v dva dela. Prvi del je obsegal otroško periodiko, ki je nastala pred vojno, drugi pa periodiko od leta 1941. Pika- zani so bili listi, namenjeni mla- dini do 15. leta starosti.

Najstarejši slovenski mladins- ki list je bil Vedež, ki je izhajal od leta 1848 do 1850. Zatem je zazijala velika vrzel, saj mladina kar 21 let ni imela svojega glasi- la. Leta 1871 je začel izhajati Vrtec, mladinski list, ki je izhajal dlje kot drugi predvojni listi, vse do leta 1945. Bil je strankarsko usmerjen; tak je bil tudi Zvon-

ček, ki je izhajal od 1900 do 1939. Najboljši mladinski reviji pred vojno sta bili Novi rod in Naš rod. Izhajalo je še nekaj glasi- sil, ki so zastopala razne politične stranske, telovadna društva, strokovna združenja in podobno.

Med vojno je ilegalno izhajala revija Pionir, sprva imenovana Slovenski pionir. Na Gorenj- skem je dobila revija kasneje na- slov Gorenjski pionir, na Pri- morskem pa Mladi rod.

Po vojni je tradicijo te revije nadaljeval Pionir, ki izhaja še zdaj. Od leta 1945 imajo naj- mlajši svoje glasilo Ciciban, od leta 1948 pa Pionirski list. Zbirko zdajšnjih mladinskih li- stov dopolnjujejo še Kurirček, Mladi rod in Galeb.

Razstavo sta pripravili delavki Pionirske knjižnice, bibliote- karka Tanja Pogačar in višja knjižničarka Breda Mahkota.

TATJANA HOJAN

DARJA INTIHAR

naš pravnik

Na vprašanja odgovarja
ROSITA TOPLAK, samostojna svetovalka Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo

Koliko nadur ima lahko učitelj?

Pri urejanju urnika, ki se spreminja zaradi prakse in proizvodnega dela, se zgodi, da imajo nekateri učitelji včasih nižjo učno obveznost, včasih pa tudi po 30 in več ur na teden. Ali je to v skladu z zakonskimi določbami in zahtevo po kakovostnem delu?

Po tretjem odstavku 184. člena Zakona o združenem delu in na podlagi iz tega zakona izpeljane določbe 66. člena Zakona o delovnih razmerjih je lahko delovni čas med letom neenakomerno razporejen, če to zahteva organizacija dela in boljše izraba delovnih sredstev pa tudi v drugih primerih, ki so približno naštet v omenjenem členu oziroma primerov, ki so določeni v samoupravnem splošnem aktu

temeljne organizacije. To pomeni, da delavci sami odločajo o neenakomerni razporeditvi delovnega časa in da je delovni čas odvisen od ustrezne ureditve v samoupravnem splošnem aktu.

Pri neenakomerni prerazporeditvi vzgojno-izobraževalnega delovnega časa pa se postavlja vprašanje, ali delavec lahko kakovostno opravi več neposrednega vzgojno-izobraževalnega dela v tednu, kot ga je največ določeno z zakonom. Z zakonom določene omejitve prav gotovo zagotavljajo kakovostno vzgojno-izobraževalno delo, zato naj bi bilo tudi preseganje teh omejitev le izjema, pa še ta naj bi se, če je le mogoče, preračunavala v krajših časovnih obdobjih.

Ali je lahko cena nadure nižja od cene redne ure?

V vzgojno-izobraževalni organizaciji je delovni čas delavcev sestavljen iz neposrednega vzgojno-izobraževalnega dela, časa, ki je potreben za pripravo del in nalog in iz časa zunaj učnih dejavnosti. Kadar je delovna obveznost sestavljena iz različnih oblik dela, pomeni nadurno delo vsaka oblika dela, ki presega 42-urno delovno obveznost ne glede na to, ali gre za neposredno vzgojnoizobraževalno ali drugo delo.

Nadurno delo terja od delavca povečane fizične in psihične obremenitve, ki pa jih je treba nadomestiti z ustreznim osebnim dohodkom. Merila za osebni dohodek za opravljeno nadurno

delo je treba urediti v samoupravnem splošnem aktu, torej na način, kot ga določijo in sprejmejo delavci sami in ni razlogov, da bi bila merila za delovne sredstev za nadurno delo nižja od osnov in meril, ki so določena za redno vzgojno-izobraževalno obveznost. V zvezi z delom prek polnega delovnega časa oziroma nadurnega dela pa je treba omeniti, da je takšno delo lahko v organizaciji le izjema in da mora biti pravni temelj za uvedbo nadurnega dela določen v samoupravnem splošnem aktu. Nadurno delo se uvede na podlagi sklepa, ki mora biti delavcu vročen v pisni obliki. Na podlagi tega sklepa ima delavec pravico zahtevati varstvo svojih pravic.

Vabilo

Maturantje Ljubljanskega učiteljskega letnika 1949 4. a in 4. c se zberemo 1. junija ob 10. uri v gostišču Mrak, Rimska 4, Ljubljana. Udeležbo sporočite Niki Limoni, Celovška 83, Ljubljana, telefon (061) 553-139.

Razpisna komisija

OSNOVNEŠOLE NARODNEGA HEROJA MAKSA PEČARJA, 61231 LJUBLJANA-ČRNUČE, Črnuška 9

razpisuje dela in naloge
— **RAVNATELJA ŠOLE**

Za ravnatelja je lahko imenovan učitelj osnovne šole ali šolski svetovalni delavec ali strokovni delavec osnovne šole, ki izpolnjuje splošne pogoje, predpisane z Zakonom o združenem delu in z Zakonom o osnovni šoli, in ima

- strokovni izpit
- najmanj 5 let delovnih izkušenj po opravljenem strokovnem izpitu v vzgojno-izobraževalnem delu v osnovni šoli
- organizacijske in strokovne sposobnosti, ki zagotavljajo, da bo s svojim delom pripomogel k uresničevanju smotrov in nalog osnovne šole.

Ravnatelja imenuje svet šole za 4 leta.

Dela in naloge bo začel opravljati 1. septembra 1985.

Pisne vloge z dokazili pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Razpisna komisija sveta Osnovne šole narodnega heroja Maksa Pečarja, 61231 Ljubljana-Črnuče, Črnuška 9.

Kandidati bodo obveščeni o izidu razpisa v 30 dneh po opravljeni izbiri.

Lojze Kastelic

Na pragu pomladi je smrt spet posegla v naše vrste, v rod, ki se je oblikoval pred drugo svetovno vojno, dozorel med NOV in se z vsem srcem predal prosvetnemu delu po osvoboditvi. Umrli je Lojze Kastelic-Slavko, znani kulturno-prosvetni delavec iz Novega mesta.

Rojen Novomeščan je doraščal v težkih razmerah, končal učiteljske v Ljubljani, nato pa stopil na učiteljsko pot v Ščavnici v Slovenskih goricah. Ljudje ob meji so v tistih časih zelo potrebovali zavedne učitelje, ki se niso razdajali le v razredu, temveč so poprijeli za kulturno delo in med preprostimi ljudmi krepili narodno zavest. Tak ljudski učitelj je bil tudi pokojni Slavko. Ljudje so ga spoštovali, vzljubili in sprejeli za svojega. Vendar je Slavka klicala njegova Dolenjska, staro rojstno mesto in zelena Krka. Z družino, ki si jo je ustvaril v Ščavnici, se je vrnil na Dolenjsko

in nastopil službo v Beli cerkvi blizu Novega mesta; v tem kraju se je zagnano lotil dela na kulturno-prosvetnem področju in tu ga je zatekla druga svetovna vojna. Ker je bil zaveden Slovenec, so ga zaprli in internirali. Po vojni je služboval najprej v Mirni peči, nato pa kot prosvetni inšpektor in načelnik v Novem mestu. Pod njegovim vodstvom so zrasle na podeželju nove šole, ko je postal direktor Kulturne skupnosti Dolenjske, pa mladi oder, baletna skupina, Dolenjski oktet itd. Povsod je zavzeto deloval, in za svoje vsestransko delo na kulturnem področju prejel Trdinovo nagrado.

Slavko je bil dober, iskren prijatelj in odkritosrčen človek. Prav to smo pri njem še posebno cenili. Težko se sprijaznimo z mislijo, da ga ni več med nami, vendar ga ne bomo pozabili

NJEGOVI PRIJATELJI

Naročnina za leto 1985

Zaradi splošne rasti cen in inflacije smo prisiljeni vsako leto na novo usklajevati naročnino z višjimi cenami papirja, tiskarskih in drugih stroškov. Lani se je cena roto papirja povečala za 102 odstotka, v letošnjem prvem trimesečju pa za nadaljnjih 50 odstotkov. Ker je naročnina eden izmed glavnih virov našega prihodka — poleg dotacij in dohodkov od razpisov, oglasov in drugih storitev — se žal ne moremo izogniti podražitvi.

Naročnina za leto 1985 znaša:

— za posameznike 800 din.

— za organizacije 1200 din.

Za upokojene prosvetne delavce in študente pedagoških usmeritev bo naročnina nižja — 650 din.

Upokojenci, ki želijo izrabiti to ugodnost, naj nam to sporočijo pisno in navedejo leto upokojitve. Študenti naj nam ob novih naročilih sporočijo šolo, smer in letnik, v katerega so vpisani.

Učiteljskim in vzgojiteljskim kolektivom priporočamo, da posnemajo prakso šol in vzgojno-varstvenih organizacij; v teh po dogovoru poravnajo vsaj del naročnine na Prosvetnega delavca iz skupnih sredstev. Glasilo je namreč potrebno vsakemu učitelju in vzgojitelju — za samoizobraževanje, za stik s celotnim dogajanjem v vzgoji in izobraževanju in za povezanost z vsemi delavci te dejavnosti.

Prosvetni delavec

Obvestilo

Izšla je knjiga — višješolski učbenik

PREIZKUŠANJE JEZIKA

Napisal jo je mag. Milan Dolgan, predavatelj na oddelku za razredni pouk na PA v Ljubljani. Ta knjiga sestavlja celoto skupaj s knjigo Spoznavanje jezika, ki je izšla leta 1983.

Namenjena je tudi zaposlenim učiteljem, da bodo osvežili jezikovno znanje in zavest.

Knjiga Preizkušanje jezika vsebuje na primer poglavja: Zgradba zgodbe, Smiselne zveze, Uimenjevanje in ustavčevanje, Naslavljanje, Prisrčnosti ali metafore, Osnove sklanjanja, Otroške in pogovorne oblike, Razvrščanje samostalnikov itd. (skupaj 42 naslovov). Vsebuje tudi posvetilo slovenskim učiteljem.

Cena: 500 dinarjev. Naročila pošiljajte na avtorjev naslov: Milan Dolgan, Ljubljana, Melikova 84.

Borut Brglez, Kajetan Čop, Renato Golenko, Boško Jeličič, Snežana Vidaković, Vida Brglez, 4. r. Osnovne šole K. D. Kajuh, Šoštanj

Franc Gašper

V nedeljo, 10. marca 1985 smo se v Podgorju pri Slovenj Gradcu poslovili od našega Franca Gašperja, učitelja, ravnatelja in pedagoškega svetovalca. Zapustil nas je nenadoma, zato je bolečina žalosti, ki je prizadela njegovo družino, njegove prijatelje in delovne tovariše, toliko hujša.

Franc se je rodil v Šmartnem pri Slovenj Gradcu pred dobrih 48 leti. Po končani nižji gimnaziji se je šolal na učiteljsko v Mariboru. Svojo učiteljsko pot je začel v Jakobskem dolu pri Sentilju. Po letu dni ga je pot vodila v JLA in marca 1958 se je vrnil v svojo rojstno občino Slovenj Gradec. Učiteljeval in ravnateljeval je v Šmiklavžu in v Podgorju vse do leta 1971, ko je prevzel delo pedagoškega svetovalca za razredni pouk. Ob delu je končal tudi študij na Pedagoški akademiji v Mariboru.

Naš Gašper kot smo mu ponavadi rekli, je bil delaven in vsestransko dejaven. Njegova dejavnost se je kazala že med šolanjem in v mladinski delovni brigadi, se nadaljevala v JLA in nato še posebno v Šmiklavžu in Podgorju ter v Slovenj Gradcu. Segala in sevala je v sosednje koroške občine in v širši slovenski prostor. Bil je prosvetni, kulturni in družbenopolitični delavec.

človek, ki se je znal pogovarjati preprostim delavcem in kmetom ali pa z izobražencem. Opravljal je veliko funkcij v krajevni skupnosti. Bil je pravi ljudski učitelj in pedagoški svetovalec. Obogaten z znanjem in prakso je bil zumevajoč in človeški, prijeten in spoštovan med učitelji, ravnatelji osnovnih šol v koroški krajini. Njegova preudarna tehtna beseda je v strokovno zalegla in veliko pomogla. Tak je bil Gašper — dober razgledan, povezan z ljudmi, politično zaveden.

Z njim je odšla velika moč vsa tista nesebična prizadevanja, s katero je bil vedno pripravljen pomagati vsakemu učitelju, svetovati in olajšati delo. Z njim sta odšla tudi požrtvovalnost, tovarištvo, s katerima je vedno prevzemal odgovorne naloge. Prav zato nam je ob slovesu toliko težje. Velika praznina ostaja za njim ne samo zato, ker je kot strokovnjak znal delati z otroki, znal svetovati in reševati številna vprašanja pedagoškega dela, temveč tudi zato, ker je bil kot človek in tovariš nam vs blizu in naš. Vsem učencem, prijateljem, znancem in delovnim tovarišem bo ostal v trajnem spominu.

TONE GOLČER

Jože Povšič

V torek, 5. marca smo se zadnjič poslovili od prof. Jožeta Povšiča, učitelja matematike in častnega člana Društva matematikov, fizikov in astronomov SRS. Rodil se je 6. marca 1907 na Dobrovi na Dolenjskem. Iz matematike in fizike je diplomiral v Ljubljani leta 1934. Štirideset let je poučeval matematiko, od leta 1936 vse do upokojitve leta 1974 na Tehniški srednji šoli za kemijo v Ljubljani. Več let je bil pedagoški vodja šole, mlajšim kolegom dober mentor, vedno pripravljen pomagati. Ne da se izmeriti, koliko se je razdaljal številnim rodovom učencev, kako je njegova natančnost, doslednost, združena s strokovnim znanjem, usmerjala in bogatila poklicno pot in tudi osebnostni razvoj njegovih učencev. Profesor Jože Povšič pa ni bil samo učitelj matematike. Matematiki je odmeril še dober del prostega časa. Vse od ustanovitve Društva matematikov, fizikov in astronomov SRS je vodil bibliografsko sekcijo. Ljubezen do matematike in do slovenske zemlje je požlahtnila zamudno delo raziskovanja slovenske matematične zgodovine. Koliko ur je presedel v knjižnicah ne samo po Sloveniji, ampak tudi v Avstriji in drugod, da so izšle bibliografije vseh pomembnejših slovenskih matematikov. Pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti je leta 1966 izšla bibliografija Franca Močnika, nato

pa še bibliografiji Jurija Veselja Franca Hočvarja, Zbrani gradivo za bibliografijo Riharda Zupanciča in za Josipa Plešnika. Leta 1983 je izšlo Povšičovo delo: Jurij Vega — ob 200. rojstni izida njegovega prvega ritmovnika. Kljub temu da je znanstvenikov presega krajši okvir naroda, se je Jože Povšič zavedal, da slovenski narod radi svojega razvoja ne nanje pozabiti. Kako zavestno več let sodeloval pri urejanju Vegove rojstne hiše in spomeniške sobe v Zagorici! V bibliografiji Franca Močnika, pedagoškega genija matematične šole, kot ga imenujejo v Avstriji, je Jože Povšič posebej poudaril njegove zasluge pri uvedbi slovenskega jezika v ljubljanski normalko.

Zaradi vestnega pedagoškega dela je Jože Povšič dobil najvišje priznanje — Žagarjevo nagrado. Za delo pri zbiranju podatkov zgodovini slovenske matematike je bil na občem zboru Društva matematikov, fizikov in astronomov Slovenije lani oktobra imenovan za častnega člana. Pogrešali ga bomo ne samo radi njegove predanosti matematiki, temveč tudi zaradi njegovih človeških vrlin, njegove skromnosti, vestnosti in delovni. S svojim delom je kot učitelj in kot matematik presegel črto, mu je bil odmerjen.

DMFA SRS

VABILO

Z dajanjem svoje krvi lahko naredite največ, kar lahko stori človek za sočloveka. Zato vas pričakujemo na krvodajalski akciji.

Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivist RK, odgovoren za krvodajalstvo.

APRIL 1985

ŠOŠTANJ	17.
TITOVO VELENJE	18., 19.
ROGOZA	19.
TITOVO VELENJE	20.
NOVA GORICA	22., 23., 24., 25.
SLIVNICA PRI MARIBORU	26.
ŠEMPETER PRI NOVI GORICI	26.
MIREN	29.
DESKLE	30.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Naročnina za leto 1985 znaša 800 din za posameznike in 1200 din za organizacije. Za upokojene prosvetne delavce in študente pedagoških smeri znaša letna naročnina 650 din. Cena posamezne številke je 45 din, pri povečanem obsegu pa 60 din. Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČTP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643. Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je časnik "Prosvetni delavec" prost temeljnega prometnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 3. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu).

prosvetni delavec

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije — Izhaja štirinajstrednivo med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: predsednik Aleš Golja, Bo-

gdan Čepič, Tea Dominko, Leopold Kejžar, Franci Kržan, Marjana Kunej, Vida Nered, Albin Puclin, Alenka Pučko, Marija Skalar, Janez Sušnik, Jože Valentinčič, Viktor Žorž

Direktor: Jože Valentinčič

Uredniški odbor: Geza Čahuk, Tea Dominko, Jure Gartner, Marjana Kunej, Rudi Lešnik, Barica Marentič-Požarnik, Veljko

Troha, Jože Valentinčič, Marija Velikonja, Majda Vujovič. Uredništvo: Jože Valentinčič, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica. Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104